

32/446(123) 2e ex.

Verblijfsrecreatie in Nederland, ontwikkelingen in het aanbod van 1982 tot 1990

Een analyse van het voormalige Kampeerraadbestand

E. Rumpff

**BIBLIOTHEEK
STARINGGEBOUW**

Rapport 123

STARING CENTRUM, Wageningen, 1991

Usn 538006*

REFERAAT

Rumpff, E., 1991. Verblijfsrecreatie in Nederland, ontwikkelingen in het aanbod van 1982 tot 1990. Wageningen, Staring Centrum. Rapport 123. 131 blz.; 63 afb.; 30 tab.; 2 aanhangsels.

Dit rapport geeft een overzicht van gegevens over het aanbod van verblijfsrecreatieve voorzieningen in Nederland (kampeertreinen, zomerhuisjes, appartementen en kamphuizen; exclusief hotels, pensions en jachthavens). Deze gegevens zijn voornamelijk gegenereerd uit het Verblijfsrecreatiebestand dat voorheen in beheer was bij de Kampeerraad. De gegevens worden per provincie en per COROP*-gebied gepresenteerd. Aan bod komen onder meer aantallen bedrijven, capaciteitsgegevens (in slaapplekken) en gegevens over de kwaliteit (standplaatsen, sanitaire en luxe voorzieningen) en over de bedrijfsvoering. Ook wordt, in de vorm van zogenaamde verblijfsrecreatieve regio's, een aanzet gegeven voor een nieuwe regionale, toeristisch-recreatieve indeling.

Trefwoorden:

Verblijfsrecreatieve voorzieningen, kampeertreinen, zomerhuisjes, appartementen, kamphuizen, verblijfsrecreatiebestand, capaciteitsgegevens, slaapplekken, standplaatsen, sanitaire voorzieningen, bedrijfsvoering, COROP-gebied, regionale indeling, verblijfsrecreatieve regio.

ISSN 0924-3070

©1991

STARING CENTRUM Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied
Postbus 125, 6700 AC Wageningen
Tel.: 08370-74200; telefax: 08370-24812; telex: 75230 VISI-NL

Het Staring Centrum is een voortzetting van: het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding (ICW), het Instituut voor Onderzoek van Bestrijdingsmiddelen, afd. Milieu (IOB), de Afd. Landschapsbouw van het Rijksinstituut voor Onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw "De Dorschkamp" (LB), en de Stichting voor Bodemkartering (STIBOKA).

Het Staring Centrum aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm en op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Staring Centrum.

Project 7182

INHOUD

	blz.
WOORD VOORAF	9
SAMENVATTING	11
1 INLEIDING	15
1.1 Achtergrond en doel	15
1.2 Werkwijze	16
1.3 Kampeerraadbestand	17
1.4 Gegevens uit voorgaande jaren	18
1.5 Geografische indelingen	18
1.6 Begripsomschrijving	21
1.7 Opbouw van het rapport	23
2 ONTWIKKELINGEN IN HET VERBLIJFSRECREATIE-AANBOD PER PROVINCIE	25
2.1 Aantal verblijfsrecreatieve bedrijven	25
2.2 Capaciteit	28
2.3 Gemiddelde bedrijfsgrootte	32
2.4 Typen verblijfsaccommodaties	35
2.5 Typering van de provincies	49
3 VERBLIJFSRECREATIE-AANBOD PER COROP*-GEBIED	51
3.1 Aantal COROP*-gebieden per provincie	51
3.2 Aantal verblijfsrecreatieve bedrijven	51
3.3 Capaciteit	56
3.4 Gemiddelde bedrijfsgrootte	58
3.5 Typen verblijfsaccommodaties	63
3.6 Differentiatie binnen provincies	69
4 KWALITATIEVE ASPECTEN VAN HET VERBLIJFSRECREATIE-AANBOD	73
4.1 Sanitaire voorzieningen	73
4.2 Luxe voorzieningen	74
4.3 Aantal standplaatsen per hectare kampeerterein	77
4.4 Directe omgeving van het bedrijf	79
4.5 Ouderdom van de bedrijven	82
5 BEDRIJFSVOERING VAN VERBLIJFSRECREATIE-BEDRIJVEN	87
5.1 Typen verblijfsrecreatie-bedrijven	87
5.2 Eigendom en beheer	87
5.3 Exploitatieperiode	89
5.4 Personeel	90
5.5 Verhuur van verblijfsmiddelen	95
6 VERBLIJFSRECREATIEVE REGIO'S	97
6.1 Indeling in toeristisch-recreatieve regio's	97
6.2 Differentiatie binnen COROP-gebieden	97
6.3 Beschrijving van verblijfsrecreatieve regio's	98
LITERATUUR	101
AANHANGSELS	
1 Variabelen in het bestand	103
2 Tabellen	115

AFBEELDINGEN

blz.

1	Indeling van Nederland in Toeristengebieden	19
2	COROP*-gebieden	21
3	Aantal bedrijven per provincie	25
4	Aantal bedrijven per km ² per provincie	26
5	Verandering van het aantal bedrijven met meer dan 20 slpp van 1982-1990	27
6	Verandering van het aantal bedrijven van 1982-1990 per provincie	28
7	Capaciteit in slaappleaatsen per provincie	29
8	Capaciteit in slaappleaatsen per km ² per provincie	30
9	Verandering van de capaciteit van bedrijven met meer dan 20 slpp van 1982-1990	31
10	Verandering van de capaciteit van 1982-1990 per provincie	32
11	Gemiddelde bedrijfsgrootte in aantal slaappleaatsen per bedrijf per provincie	33
12	Verandering van de gemiddelde bedrijfsgrootte van bedrijven met meer dan 20 slpp van 1982-1990	34
13	Verandering van de gemiddelde bedrijfsgrootte van 1982-1990 per provincie	35
14	Verdeling van de slaappleaatsen over typen accommodaties in Nederland	36
15	Aandeel van kampeeterreinen in de capaciteit	37
16	Aandeel van zomerhuisjes en appartementen in de capaciteit	38
17	Aandeel van kamphuizen in de capaciteit	39
18	Verandering van het aantal standplaatsen op kampeeterreinen van 1982-1990	40
19	Verandering van het aantal zomerhuisjes en appartementen van 1982-1990	41
20	Verandering van het aantal slaappleaatsen in kamphuizen	42
21	Aandeel van vaste plaatsen op kampeeterreinen	44
22	Verandering van het aandeel vaste plaatsen op kampeeterreinen van 1982-1990	45
23	Aandeel particuliere zomerhuisjes per provincie	46
24	Verandering van het aandeel particulier bij zomerhuisjes van 1982-1990	48
25	Aantal bedrijven per COROP*-gebied	52
26	Aantal bedrijven per km ² per COROP*-gebied	53
27	Aanwezigheid van kleinschalige landschappen in COROP*-gebieden	54
28	Aanwezigheid van waterrecreatiemogelijkheden in COROP*-gebieden	55
29	Capaciteit in aantal slaappleaatsen per COROP*-gebied	56
30	Capaciteit in aantal slaappleaatsen per km ² per COROP*-gebied	57
31	Gemiddelde bedrijfsgrootte per COROP*-gebied in slpp per bedrijf	58
32	Aantal bedrijven met meer dan 3500 slpp per COROP*-gebied	59
33	Verdeling van bedrijven over capaciteitsklassen per provincie	60
34	Verdeling van bedrijven over capaciteitsklassen per COROP*-gebied (Noord-Nederland)	61
35	Verdeling van bedrijven over capaciteitsklassen per COROP*-gebied (Zuid-Nederland)	61
36	Gebieden met meer dan 10% bedrijven > 1000 slpp en gebieden met meer dan 75% bedrijven < 250 slpp	62
37	Aandeel van kampeeterreinen in de capaciteit per COROP*-gebied	63
38	Aandeel van zomerhuisjes en appartementen in capaciteit per COROP*-gebied	64
39	Aandeel van kamphuizen in de capaciteit per COROP*-gebieden	65
40	Aandeel van vaste standplaatsen op kampeeterreinen per COROP*-gebied	66
41	Aantal vaste standplaatsen per vierkante kilometer per COROP*-gebied	67
42	Bevolkingsdichtheid in inwoners per vierkante kilometer	68
43	Gemiddeld aantal wasplaatsen, toiletten en douches per 1000 slpp op kampeeterreinen per capaciteitsklasse	73
44	Gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf naar capaciteitsklasse	75
45	Gemiddeld aantal voorzieningen per 1000 slpp naar capaciteitsklasse	75
46	Gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf per COROP*-gebied	76
47	Aantal standplaatsen per hectare op kampeeterreinen per capaciteitsklasse	78

48	Gemiddeld aantal standplaatsen per hectare op kampeeterreinen per COROP*-gebied	79
49	Bos in de directe omgeving van het bedrijf	81
50	Water in de directe omgeving van het bedrijf	82
51	Aantal bedrijven per vestigingsjaar	83
52	Capaciteit per vestigingsjaar	83
53	Gemiddeld vestigingsjaar van de bedrijven per COROP*-gebied	85
54	Verdeling van de typen bedrijven over de capaciteitsklassen	87
55	Aandeel van de overheid in eigendomsverhoudingen van bedrijven per capaciteitsklasse	88
56	Exploitatieperiode per capaciteitsklasse	89
57	Exploitatieperiode per type bedrijf	90
58	Werkgelegenheidsraming van de verblijfsrecreatie-sector in aantal mensjaren voor dienstbetrekkingen van minimaal een seizoen per COROP*-gebied	92
59	Gemiddeld aantal dienstbetrekkingen (personen) per bedrijf naar capaciteitsklassen	93
60	Gemiddelde arbeidsinzet in aantal mensjaren per 1000 slpp per COROP*-gebied	94
61	Arbeidsinzet in mensjaren per 1000 slpp per type bedrijf	95
62	Verdeling van verhuurde verblijfsmiddelen over capaciteitsklassen van de bedrijven	96
63	Verblijfsrecreatieve regio's in Nederland	98

TABELLEN

1	Verdeling van het aanbod in slaapplekken over kampeeterreinen, bungalows en appartementen en kamphuizen in procenten	36
2	Verandering van het aantal standplaatsen op kampeeterreinen, het aantal bungalows en appartementen, en het aantal slaapplekken in kamphuizen met het effect daarvan op de variatie van het aanbod	43
3	Aantallen zomerhuisjes in particulier gebruik en in bedrijfsmatige verhuur per provincie	47
4	Aantal COROP*-gebieden per provincie	51
5	Percentage bedrijven met voorzieningen en soort voorzieningen	74
6	Enkele voorzieningen en het percentage bedrijven waar ze in 1982 en in 1990 voorkomen	77
7	Gemiddeld aantal standplaatsen per hectare kampeeterrein voor kampeeterreinen, kamperen bij de boer en natuurkampen	78
8	Directe omgeving van de bedrijven uitgesplitst naar capaciteitsklasse	80
9	Gemiddeld vestigingsjaar per capaciteitsklasse	84
10	Percentages van de bedrijven dat in beheer is uitgegeven per capaciteitsklasse	88
11	Werkgelegenheid per capaciteitsklasse in aantallen dienstbetrekkingen en mensjaren	91
12	Werkgelegenheid per bedrijf en per 1000 slpp in gemiddeld aantal dienstbetrekkingen en mensjaren verdeeld over de capaciteitsklassen	93
13	Aantal verblijfsmiddelen in verhuur per capaciteitsklasse van bedrijven	96

In Aanhangsel 2 zijn de tabellen te vinden die ten grondslag liggen aan de afbeeldingen in hoofdstuk 2 tot en met 5. Dit zijn de tabellen 14 tot en met 30.

WOORD VOORAF

De Kampeerraad heeft de afgelopen decennia een bestand opgebouwd van verblijfsrecreatieve bedrijven, het Kampeerraadbestand. Toen de raad begin 1990 zijn taakvelden moest beperken, is het bestand overgedragen aan het Staring Centrum. Het Staring Centrum voert nu het beheer over het bestand (het Verblijfsrecreatie-bestand) en gebruikt het voor (eigen) onderzoek. Tevens worden ten behoeve van beleid en advies computeruitdraaien aan derden verstrekt.

Dit rapport is een verslaglegging van een eerste algemeen onderzoek met behulp van het bestand. Het geeft een overzicht van gegevens over de huidige toestand van het verblijfsrecreatie-aanbod in Nederland. Daarnaast worden de ontwikkelingen tussen 1982 en 1990 beschreven en verschillen in de aanbodstructuur per regio (provincie en COROP*-gebied) aangegeven.

In een later stadium van onderzoek kunnen de gegevens uit het bestand onder andere worden gebruikt voor het toetsen en evalueren van planningsinstrumenten als de produktlevenscyclus en de portfolio-analysemethode voor de planning van toeristisch-recreatieve regio's en voor een nieuwe regionale indeling van toeristische-recreatieve gebieden in Nederland.

Het onderzoek is uitgevoerd door ir. E. Rumpff onder begeleiding van prof. dr. A.G.J. Dietvorst en ir. A. van Hoorn.

SAMENVATTING

Doel

Het rapport omvat een analyse van de huidige toestand van het aanbod aan verblijfsrecreatie (kampeerterreinen, zomerhuisjes, appartementen en kamphuizen) in Nederland en de ontwikkelingen van deze sector in de jaren 1982 tot 1990. Daarnaast wordt een aanzet gegeven tot een nieuwe regionale toeristisch-recreatieve indeling van Nederland. De analyse werd uitgevoerd op basis van datamateriaal uit het voormalige Kampeerraadbestand, nu het Verblijfsrecreatie-bestand, waarover het Staring Centrum het beheer voert. Het aantal verblijfs-recreatieve bedrijven in Nederland (met uitzondering van hotels, pensions en jachthavens) kan geschat worden op ± 7000 . Het aantal bedrijven is sinds 1982 met circa 18% gegroeid. De capaciteit nam eveneens toe, maar de groei (8%) bleef achter bij die van de bedrijven; er zijn voornamelijk kleine bedrijven aan het bestand toegevoegd. De gemiddelde bedrijfsgrootte is als gevolg daarvan afgenomen tot 266,7 slaapplaatsen (slpp) per bedrijf. Kampeerterreinen nemen 81% van het totaal aantal slaapplaatsen voor hun rekening, zomerhuizen en appartementen te samen 15% en kamphuizen 4%. Van de standplaatsen op kampeerterreinen is 62% bestemd voor vaste gasten (dit zijn seizoens- en jaarplaatsen). Dit aandeel is sinds 1982 langzaam afgenomen, 53% van de zomerhuisjes wordt gebruikt als tweede woning, de rest wordt bedrijfsmatig verhuurd.

Ontwikkelingen in het aanbod per provincie

Aan de analyse van het Verblijfsrecreatiebestand kunnen de volgende, korte typering van het aanbod en de ontwikkeling per provincie ontleend worden:

Groningen

Aanbod: zeer kleine dichtheid van bedrijven (0,04 per km²) en slechts een klein aantal slaapplaatsen (28281 slpp.); groot aandeel van kampeerterreinen (94%) en een klein aandeel van zomerhuisjes en appartementen (3%) in de capaciteit; groot aandeel van particuliere zomerhuisjes (89%).

Ontwikkelingen: sterke groei van het aantal bedrijven (index 152); sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 73); een sterke toename van het aantal slaapplaatsen in kamphuizen (index 174).

Friesland

Aanbod: Relatief geringe dichtheid aan capaciteit in slaapplaatsen (35,69 per km²); een kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (199,8 slpp per bedrijf); relatief klein aandeel van zomerhuisjes (8%) en een relatief groot aandeel van kamphuizen (11%).

Ontwikkelingen: afname van het aantal slaapplaatsen in kamphuizen (index 95).

Drenthe

Aanbod: matig grote dichtheid van de bedrijven (0,14 per km²); een hoge gemiddelde bedrijfsgrootte (329,2 slpp per bedrijf).

Ontwikkelingen: dalend aandeel van vaste plaatsen op kampeerterreinen (index 95).

Overijssel

Aanbod: Vrij kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (254,05 slpp); groot aandeel van de kampeerterreinen in de capaciteit (87%); een vrij eenzijdig verblijfsrecreatief aanbod.

Ontwikkelingen: enigszins achterblijvende groei van het aantal bedrijven (index 103); lichte groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 102); achterblijvende groei van het aantal bungalows (index 102); een vrij sterk dalend aandeel van de vaste plaatsen op kampeerterreinen (index 89) en een sterk stijgend aandeel van de particuliere sector bij de zomerhuisjes (index 127).

Gelderland

Aanbod: vrij grote dichtheid van bedrijven (0,78 per km²) en in capaciteit (66,41 slpp per km²); vrij kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (233,7 slpp); groot aandeel van kampeeterreinen in de verblijfsrecreatie-capaciteit (85%) en een vrij groot aandeel van vaste standplaatsen op kampeeterreinen (69%).

Ontwikkelingen: dalend aantal bedrijven (index 97); groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 105); achterblijvende groei van het aantal bungalows (index 101) en een daling van het aandeel particuliere zomerhuisjes (index 97).

Utrecht

Aanbod: sterk lijkend op het totaal-beeld van heel Nederland.

Ontwikkelingen: afname van het aantal bungalows (index 99) en een afname van het aantal slaapplekken in kamphuizen (index 96).

Noord-Holland

Aanbod: vrij grote dichtheid aan bedrijven (0,22 per km²) en capaciteit (66,46 slpp per km²); relatief klein aandeel van kampeeterreinen in capaciteit (76%) en een relatief groot aandeel van zomerhuisjes en appartementen (22%); gevarieerd verblijfsrecreatief aanbod; relatief klein aandeel van vaste standplaatsen op kampeeterreinen (51%).

Ontwikkelingen: achterblijvende groei van het aantal bedrijven (index 102); een groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 107).

Zuid-Holland

Aanbod: relatief klein aandeel van kampeeterreinen in aanbod (74%) en een relatief groot aandeel zomerhuisjes en appartementen (24%); relatief gevarieerd verblijfsrecreatie-aanbod; vrij groot aandeel van vaste plaatsen op kampeeterreinen (69%); zeer groot aandeel van zomerhuisjes is in particuliere handen (88%).

Ontwikkelingen: een achterblijvende groei van de bungalows (index 104).

Zeeland

Aanbod: een grote dichtheid van het aantal bedrijven (0,32 per km²) en van het aantal slaapplekken (100,84 per km²); vrij omvangrijke gemiddelde bedrijfsgrootte met 313,3 slpp per bedrijf; vrij groot aandeel particuliere zomerhuisjes (74%).

Ontwikkelingen: Sterke groei van het aantal bedrijven (index 142); sterke groei van de capaciteit (index 121); sterke toename van het aantal standplaatsen op kampeeterreinen (index 116); bijna een verdubbeling van het aantal bungalows (index 193) en een sterke groei van het particuliere aandeel in het aanbod van bungalows (index 150).

Noord-Brabant

Aanbod: matig grote dichtheid van bedrijven (0,14 per km²) en van de capaciteit (44,87 slpp per km²); vrij omvangrijke gemiddelde bedrijfsgrootte (315,5 slpp); groot aandeel van vaste plaatsen op kampeeterreinen (73%).

Ontwikkelingen: Zeer sterke toename van het aantal bedrijven (index 163); zeer sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 69).

Limburg

Aanbod: grote dichtheid van bedrijven (0,29 per km²) en een vrij grote dichtheid van de capaciteit (57,6 slpp per km²); kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (199,6 slpp); relatief klein aandeel van kampeeterreinen (73%) en relatief groot aandeel van zomerhuizen en appartementen (23%) in het aanbod, waarvan een slechts een klein aandeel in handen is van particulieren (10%); een relatief gevarieerd verblijfsrecreatief aanbod.

Ontwikkelingen: relatief sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 80); relatief kleine groei aantal standplaatsen op kampeeterreinen (index 105); zeer sterke

groei van het aantal bungalows (index 153); sterke groei van het aantal slaapplekken in kamphuisen (131); geringe stijging van het aandeel vaste plekken op kampeerterrinen; sterke afname van het aandeel van de particuliere sector binnen de zomerhuisjes (index 69).

Flevoland

Aanbod: zeer kleine dichtheid van bedrijven (0,04 per km²) en van het aantal slaapplekken (24,19 slpp per km²); een omvangrijke gemiddelde bedrijfsgrootte van 644,15 slpp per bedrijf; relatief klein aandeel van kampeerterrinen (60%) en een groot aandeel van zomerhuisen (31%); klein aandeel van vaste plekken op kampeerterrinen (36%); gevarieerd verblijfsrecreatief aanbod.

Ontwikkelingen: sterke stijging van het aantal bedrijven (index 143) en het aantal slaapplekken (index 120); vrij sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 84); sterke toename van het aantal standplekken op kampeerterrinen (index 135); afname van het aantal bungalows (index 98); sterke afname van het aandeel van de particuliere zomerhuisjes (index 76).

Aanbod per COROP*-gebied

Binnen veel provincies bestaan regionale verschillen in het aanbod van verblijfsrecreatie. In het onderzoek zijn de verschillen per zogenaamd COROP*-gebied geanalyseerd (de indeling in COROP*-gebieden is een aangepaste versie van de CBS-indeling in COROP-gebieden. COROP staat voor Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma). De verschillen zijn deels te verklaren door de kleinschalige landschappen en mogelijkheden voor waterrecreatie in deze gebieden. Bij de spreiding van vaste plekken op kampeerterrinen blijkt ook de afstand tot de Randstad een rol te spelen. Het aandeel vaste standplekken neemt af met het toenemen van de (reis)afstand tot de Randstad. Gebieden die van oudsher bekend staan om hun recreatieve attractiviteit, worden gekenmerkt door een groot aantal bedrijven en een lage gemiddelde bedrijfsgrootte. Vaak is hier het procentuele aandeel van de kampeerterrinen laag: zomerhuisjes en kamphuisen leveren een relatief groot aandeel. Deze gebieden zijn de Wadden-eilanden, het Friese Merengebied, de Hollandse kust, Zuidwest Drenthe, de Veluwe, Twente, de Achterhoek, Zeeland en Goeree Overflakkee, Midden en Oost Brabant en Zuid-Limburg.

Kwalitatieve aspecten

Het minste aantal sanitaire voorzieningen per 1000 slaapplekken komt voor bij bedrijven met een capaciteit tussen de 500 en 2000 slaapplekken. Luxe voorzieningen komen voornamelijk voor op de grotere bedrijven. Naarmate er meer grote bedrijven in een gebied zijn, wordt het gemiddelde voorzieningen-niveau (aantal luxe voorzieningen) hoger. Aangezien er sinds 1982 voornamelijk kleine bedrijven bij zijn gekomen, is het gemiddelde voorzieningenniveau gedaald. Het percentage bedrijven met sauna's en bowlingbanen is wel gegroeid. In 1982 waren deze voorzieningen nauwelijks aanwezig, maar met de groei van het aantal grote bungalowparken is dit aandeel toegenomen. Op kleinere kampeerterrinen zijn er doorgaans minder standplekken per hectare dan bij de grotere bedrijven (groter dan 100 slaapplekken). Bij bedrijven die meer dan 100 slaapplekken hebben, is deze dichtheid ongeveer even groot. Natuurkampen kennen de laagste dichtheid aan standplekken (33,2 per ha), gevolgd door de gewone kampeerterrinen (37,24 per ha). De dichtheid is op terreinen voor kamperen bij de boer het hoogste (40,71 per ha), maar door het geringe aantal standplekken op deze bedrijven heeft dit weinig invloed op de waardering door de gasten. Het aantal standplekken per hectare op gewone kampeerterrinen is groot in de gebieden met veel waterrecreatiemogelijkheden (de Waddeneilanden, de kust en Zeeland). Ook in Zuid-Limburg is dit het geval. In Noord-Brabant, Gelderland en Utrecht zijn weinig standplekken per hectare kampeertrein.

Kleine bedrijven liggen minder vaak in of bij bos en water dan grote bedrijven. Gebieden die voor een belangrijk deel gekenmerkt worden door bedrijven in het bos, zijn de provincie Drenthe en de regio's Utrecht, Veluwe, Zuidwest Overijssel, Arnhem/Nijmegen en West Brabant. Ook de andere hoge zandgronden scoren hier hoog. De gebieden met veel bedrijven aan het water liggen in Friesland, op de Wadden-eilanden, langs de Hollandse kust, in Zeeland en Flevoland, de traditionele waterrecreatiegebieden, maar ook het Rivierengebied. In het zuiden van het land bevinden zich wat betreft het vestigingsjaar van het bedrijf veel jonge bedrijven. Dit geldt ook voor Flevoland en Noord-Friesland en Groningen. De jongere bedrijven zijn vaak klein. In 1986 zijn er zeer veel bedrijven bij gekomen. Het gaat waarschijnlijk vooral om kamperen bij de boer als een neven-activiteit op een agrarisch bedrijf. Deze hebben echter samen een zeer geringe capaciteit.

Bedrijfsvoering

Verblijfsrecreatieve bedrijven met kampeerterreinen hebben vaak een grote capaciteit. Bedrijven met kamperen bij de boer, trekkershutten, zomerhuisjes, appartementen en gezinsverblijven hebben veelal een erg kleine capaciteit aan slaapplaatsen (< 20 slpp). Slechts een klein deel van de bedrijven is in eigendom van een overheidsinstantie (ca. 4%). Het procentuele aandeel van de "overheids-bedrijven" wordt groter naarmate de bedrijven groter zijn. Kleine particuliere bedrijven zijn doorgaans eenmans-bedrijven. Het beheer wordt bijna altijd door de ondernemer zelf gevoerd. Grotere particuliere bedrijven zijn vaak B.V.'s. Het beheer van bedrijven groter dan 100 slaapplaatsen wordt bij ongeveer 10% van de bedrijven in een capaciteitsklasse aan derden overgedragen. Ongeveer de helft van het aantal bedrijven is het hele jaar door in exploitatie. Naarmate het bedrijf groter is, wordt dit aandeel groter. Bovendien speelt de aanwezigheid van het soort verblijfmiddelen als zomerhuisjes en/of stacaravans hierbij een rol. De verblijfsrecreatie biedt aan ongeveer 13.000 mensen werk, aan personen die het hele jaar door of voor een heel seizoen werkzaam zijn in de verblijfsrecreatie. De dienstverbanden voor korte perioden zijn buiten beschouwing gebleven. Hierover is geen informatie beschikbaar. In de grote bedrijven zijn gemiddeld meer mensen werkzaam dan in de kleine bedrijven. Naarmate het bedrijf groter wordt, neemt de relatieve inbreng van de ondernemer en diens gezinsleden af; er wordt meer gebruik gemaakt van krachten in dienstverband. De arbeidsinzet per slaapplaats is het laagst bij bedrijven met 1000 tot 2000 slaapplaatsen. Bij grote bedrijven is deze in geringe mate hoger. Kamphuizen voor meer dan 100 dagen per jaar bezet, zijn zeer arbeidsintensief. Appartementen worden het meest in kleine bedrijven (< 100 slpp) geëxploiteerd, zomerhuisjes in grote (met name in de klassen > 1000 slpp). De verhuur van tenten en caravans vindt het meest plaats in de middencategorie (500-1000 slpp).

Verblijfsrecreatieve regio's

Op basis van de analyse kan Nederland worden ingedeeld in zeventien zogenaamde verblijfsrecreatieve regio's, waarvoor de indeling in COROP-gebieden het uitgangspunt vormt:

1. De Wadden-eilanden, 2. Het noorden van Friesland en Groningen, 3. Het Friese en Overijsselse merengebied, 4. De oostelijke hoge zandgronden, 5. Zuidoost Drenthe, 6. De Veluwe, Arnhem en de Utrechtse Heuvelrug, 7. De Hollandse kust, 8. Oostelijk Noord-Holland, 9. De Randstad: Amsterdam en Haarlem (9^a) en 's-Gravenhage (9^b), 10. Flevoland, 11. Het Groene Hart, 13. Het Deltagebied, 14. Zeeuws-Vlaanderen, 15. De Brabantse zandgronden, 16. De regio Noord- en Midden-Limburg en 17. Zuid-Limburg.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond en doel

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de landelijke en regionale toestand van en de ontwikkelingen (in de jaren 1982 tot 1990) in het verblijfsrecreatieve aanbod in Nederland. Het onderzoek heeft alleen betrekking op verblijfsrecreatieve voorzieningen als kampeerterreinen, zomerhuisjes, appartementen en kamphuizen en laat hotels, pensions en jachthavens buiten beschouwing. In het onderzoek worden gegevens uit het voormalige Kampeerraadbestand geanalyseerd en toegankelijk gemaakt voor bredere gebruiksdoeleinden.

Voor planning van, beleid voor en onderzoek van de verblijfsrecreatie is een databestand met basisgegevens over de verblijfsrecreatie in Nederland een eerste vereiste. Bovendien moeten deze gegevens regelmatig worden geactualiseerd en toegankelijk gemaakt worden voor derden. De vraagzijde van de verblijfsrecreatie is en wordt regelmatig door onder andere CBS en NBT onderzocht. Het onderzoek van CBS heeft geresulteerd in de rapporten als "Vakantie-onderzoek 1986, een onderzoek naar voorkeuren van vakantiegangers in Nederland" (CBS, 1988), "Verblijfsrecreatie 1988, een onderzoek naar korte recreatieve verblijven van Nederlanders" (CBS, 1990), "Statistiek vreemdelingenverkeer 1986, de voorkeuren van toeristen voor accommodaties" (CBS, 1988), "Structuuronderzoek naar dag- en verblijfsrecreatie 1985, deel 3 verblijfsrecreatie zomer 1985" een onderzoek naar de deelname aan de verblijfsrecreatie (CBS, 1987). Het NBT geeft in "Toerisme, trends en toekomst" de resultaten van diverse onderzoeken weer (NBT, 1989). Deze onderzoeken hebben voornamelijk betrekking op de (toekomstige) vraag van binnenlandse en buitenlandse toeristen naar toeristische voorzieningen in Nederland. Daarbij komen ook verblijfsaccommodaties ter sprake. Tenslotte wordt door de Stichting CVO, waarin CBS, NRIT en NBT sinds 1987 gezamenlijk participeren, vier maal per jaar het Continu Vakantie Onderzoek verricht. Dit is een panel-onderzoek naar de vakantiebesteding van Nederlanders. Hierbij wordt ook gevraagd naar de gebruikte logiesaccommodatie.

Naar de aanbodkant van verblijfsrecreatie, in het bijzonder van het kamperen, is tot nu toe op een landelijke schaalniveau nog weinig onderzoek gedaan. Het Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf heeft in 1984 een uitgebreide analyse van de aanbodstructuur van kampeeraccommodaties verricht (Gianotten, 1984). Gezien de ouderdom van dit onderzoek is een nieuwe analyse gewenst. Verder zijn er geen analyses gemaakt van de landelijke ontwikkelingen in deze sector. Er bestaan diverse bestanden met gegevens over de verblijfsrecreatie, maar de meeste daarvan zijn vrij beperkt van omvang. Volgens NRIT (1989) is het Kampeerraadbestand daarom het meest relevant voor landelijk onderzoek. Tot nu toe zijn de gegevens uit het bestand nog maar weinig toegankelijk gemaakt voor potentiële gebruikersgroepen. Het Kampeerraadbestand (in het vervolg kortweg aangeduid als "het bestand"), waarvan het beheer intussen is overgedragen aan het Staring Centrum, biedt de mogelijkheid een uitgebreide analyse te maken van de ontwikkelingen van de verblijfsrecreatie in Nederland van 1982 tot 1990 en een inzicht te geven van de huidige toestand van het verblijfsrecreatie-aanbod.

De laatste jaren verandert de vraag naar recreatievoorzieningen sterk, waaronder ook de vraag naar recreatieve verblijfsvoorzieningen. Dit betekent dat er een steeds grotere behoefte aan een gevarieerd en gedifferentieerd aanbod ontstaat. In plannings- en beleidskringen wordt daarop gereageerd door een toenemende belangstelling voor een meer marktgerichte en een meer integrale benadering van de

ontwikkeling van vraag en aanbod naar toeristisch-recreatieve voorzieningen op een fijnchalig ruimtelijk schaalniveau. Enerzijds om de verscheidenheid in het aanbod en de (ruimtelijk) samenhang daarin te kunnen ontwikkelen en te handhaven en anderzijds om ook aan de groeiende differentiatie van de vraag naar toeristisch-recreatieve goederen en diensten te kunnen voldoen. Concepten als toeristisch-recreatieve complexen, clusters en netwerken, en methoden en technieken als de produktlevenscyclus en portfolio-analysemethode kunnen in deze benadering belangrijke hulpmiddelen zijn voor de planning van het toeristisch-recreatieve aanbod in regio's (zie Dietvorst, 1990 en Dietvorst en Spee, 1990). Daarom kunnen basisgegevens over vraag en aanbod van recreatieve voorzieningen beter naar kleine, homogene regio's worden geaggregeerd. Gegevens over recreatie en toerisme zijn tot nu toe voornamelijk per provincie of per zogenaamd Toeristengebied gepresenteerd. Deze indelingen zijn echter te grof voor een integrale, regionale benadering van vraag en aanbod. Bij de CBS-indeling in Toeristengebieden blijven bovendien grote delen van het land buiten beschouwing, en hier en daar zijn aanpassingen van grenzen noodzakelijk. Er is behoefte aan een nieuwe indeling van Nederland in toeristisch-recreatieve regio's.

Op grond van het voorafgaande kan een tweeledige doelstelling voor dit onderzoek geformuleerd worden:

- *het geven van een overzicht van het aanbod van verblijfsrecreatieve voorzieningen in Nederland en het beschrijven van ontwikkelingen daarin ten behoeve van onderzoek en beleid, en*
- *het geven van een aanzet tot een nieuwe indeling van Nederland in toeristisch-recreatieve regio's op basis van de analyse van gegevens over het verblijfsrecreatie-aanbod.*

1.2 Werkwijze

De gegevens in dit rapport zijn aan verschillende bronnen ontleend. Voor de beschrijving van het huidige verblijfsrecreatie-aanbod is gebruik gemaakt van de gegevens in het bestand zoals die in oktober 1990 bekend waren. Bij de analyse zijn steeds bedrijven met een capaciteit van 0 slaapplaatsen weggefilterd om de meest onbetrouwbare gegevens buiten beschouwing te laten.

De analyse van de veranderingen in het aanbod is gebaseerd op computeruitdraaien die jaarlijks door de Kampeerraad van het bestand werden gemaakt. De Kampeerraad heeft geen kopieën van het bestand bewaard. Wel werd ieder jaar een overzicht gemaakt van variabelen, waarbij provincies en Toeristengebieden als geografische indelingskaders werden gebruikt. Daarom worden de ontwikkelingen in de verblijfsrecreatie-sector alleen per provincie weergegeven en is het aantal variabelen beperkt.

Het bestand is met het computerprogramma DBASE-IV opgebouwd. De analyse heeft grotendeels plaatsgevonden met het Lotus-123 programma. Daarmee zijn ook de grafieken en diagrammen in het rapport aangemaakt. De kaarten zijn met SPSS-Graphics getekend.

1.3 Kampeerraadbestand

Het Kampeerraadbestand is het meest uitgebreide overzicht van kampeerbedrijven in Nederland. Het omvat ongeveer 7000 bedrijven. Dit zijn kampeerterreinen, natuurkampen, groepsterreinen, terreinen voor kamperen bij de boer en terreinen met trekkershutten, zomerhuisjes, appartementen en gezinsverblijven, en kamphuizen. Verder zijn er nog terreinen met combinaties van deze voorzieningen. Van deze bedrijven zijn in het bestand variabelen opgenomen die de volgende aspecten beschrijven:

- Adresgegevens;
- Geografische gegevens als gemeente, provincie, toeristengebied;
- Bedrijfstype-aanduiding;
- Juridische aspecten;
- Gegevens over capaciteit en oppervlakte;
- Aantallen en soorten personeel;
- Aantallen en soorten voorzieningen als sanitaire voorzieningen, horeca- en vermaakvoorzieningen;
- Gegevens over aansluitingen op voorzieningen van de nutsbedrijven.

Aanhangsel 1 geeft een overzicht deze variabelen.

Het bestand bestaat sinds het eind van de jaren zestig. De gegevens werden aangevuld en vernieuwd door consultants van de Kampeerraad die de bedrijven persoonlijk bezochten. Indien er grote veranderingen in de gegevens van een bedrijf werden ingevoerd, werd de datum aangegeven in de betreffende variabele. Deze mutatiedata variëren van zeer recent tot ver terug in de jaren zestig (geen mutatie betekent niet dat de gegevens niet meer kloppen, er zijn veel bedrijven waar gedurende enkele decennia niets verandert).

In 1987 heeft er een grootschalige opschoning plaatsgevonden van het adressenbestand met behulp van een enquête onder alle Nederlandse gemeenten. Toen het bestand in 1990 werd overgedragen aan het Staring Centrum omvatte het 7301 bedrijven. Bij een nadere analyse bleken er veel bedrijven te zijn die nog in oprichting waren of waarbij om een andere reden een capaciteit van 0 slaapplekken is opgegeven. Na de overdracht is het bestand op adressen en type-gegevens gecontroleerd met VVV-gidsen. Daarbij zijn dubbelvermeldingen verwijderd en nieuw gevestigde bedrijven toegevoegd. Tevens is een nieuwe variabele toegevoegd die aanduidt in welk COROP-gebied, een (economisch-)geografische indeling van Nederland in regio's (zie par. 1.5), het bedrijf ligt. Het bestand bevat na deze opschoning 7053 bedrijven.

Het bestand geeft door zijn grote omvang en doordat het regelmatig is bijgehouden, een goed beeld van het kampeeraanbod in Nederland. De meeste onregelmatigheden doen zich voor bij bedrijven, waarbij een capaciteit is aangegeven van 0 slaapplekken. Deze kunnen bij een analyse gemakkelijk worden uitgefilterd. Voor de analyse van het bestand resteren in totaal 6429 bedrijven. Bij sommige variabelen zijn niet bij alle bedrijven waarden ingevoerd. Daardoor kan het totaal aantal bedrijven per analyse-onderwerp verschillen. Voornamelijk bij variabelen met een vrij specifieke en gedetailleerde informatie.

Kamperen bij de boer is vrij slecht vertegenwoordigd in het bestand. Volgens het bestand zou dit soort verblijfsrecreatieve voorzieningen voornamelijk in Zeeland zijn geconcentreerd. In werkelijkheid is er sprake van een meer evenredige spreiding van dit verblijfsrecreatie-type over het land. De reden voor deze onevenwichtige spreiding is dat de meeste kampeerboeren (ca. 1200) verenigd zijn in de Stichting voor Vrije Recreatie (SVR), die in het verleden niet heeft meegewerkt aan de verstrekking van gegevens voor het bestand. Het grootste deel van de SVR-leden is dus niet in het

bestand opgenomen. In Zeeland (ca. 100 boeren) en Limburg (ca. 40 boeren) zijn er aparte verenigingen van kampeerboeren. Deze verenigingen hebben wel gegevens over hun leden voor het bestand verstrekt.

1.4 Gegevens uit voorgaande jaren

Voor de beschrijving van de ontwikkeling van het verblijfsrecreatieve aanbod is gebruik gemaakt van computeruitdraaien uit voorgaande jaren, toen het bestand nog door de Kampeerraad werd beheerd. De data op de computeruitdraaien hebben betrekking op een beperkt aantal kenmerken van alleen bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken. Het gaat om het totale aantal standplaatsen op kampeerterrinen, uitgesplitst in toeristische, seizoens- en jaarstandplaatsen; het aantal zomerhuizen, uitgesplitst in zomerhuizen voor bedrijfsmatige verhuur en voor particulier gebruik (tweede woning); aantallen tenthuizen; aantallen gezinsverblijven; slaapplekken in kamphuizen en kampeerboerderijen; de totale capaciteit en het aantal bedrijven. Deze gegevens zijn over de periode 1982 tot 1988 per provincie geregistreerd en aangevuld met het gegevens uit het geactualiseerde bestand van het Staring Centrum (tot en met oktober 1990).

De trends die in de analyse worden geconstateerd, geven in eerste instantie de ontwikkeling van de verblijfsrecreatieve bedrijven opgenomen in het bestand weer. In hoeverre deze trends overeenkomen met de feitelijke ontwikkelingen in het aanbod is in sommige gevallen de vraag. De indruk bestaat dat alleen bij de opschoningen van het bestand in 1987 en 1990 bedrijven zijn verwijderd, waardoor een trendbreuk lijkt op te treden. De Kampeerraad (mond. med. Van Waveren) veronderstelt dat er maar zeer weinig bedrijven worden opgeheven en dat het aantal steeds maar groeit. Bij de analyse zijn voornamelijk index-cijfers gebruikt die de situatie in het jaar 1982 vergelijkt met die van 1990. Het verloop gedurende de tussenliggende jaren wordt alleen voor het gehele land weergegeven.

1.5 Geografische indelingen

In hoofdstuk 2 is een indeling in provincies gebruikt, omdat ook in veel andere onderzoeken de gegevens op dit geografische schaal-niveau worden gepresenteerd en deze indeling vaak wordt gebruikt voor het Rijksbeleid. Bovendien zijn de gegevens uit het bestand over voorgaande jaren alleen per provincie en per Toeristengebied beschikbaar.

De indeling in provincies is vrij grof. Binnen de provincies kunnen specifieke gebieden onderscheiden worden, waar het aanbod van verblijfsrecreatie regionaal sterk verschilt. Een goed voorbeeld is de Veluwe in de provincie Gelderland. De Veluwe kent een enorm groot aanbod aan verblijfsrecreatieve voorzieningen, terwijl het Gelderse Rivierengebied een zeer klein aanbod heeft. Deze regionale verschillen moeten tot uitdrukking komen in de geografische indeling van het toeristisch-recreatieve aanbod.

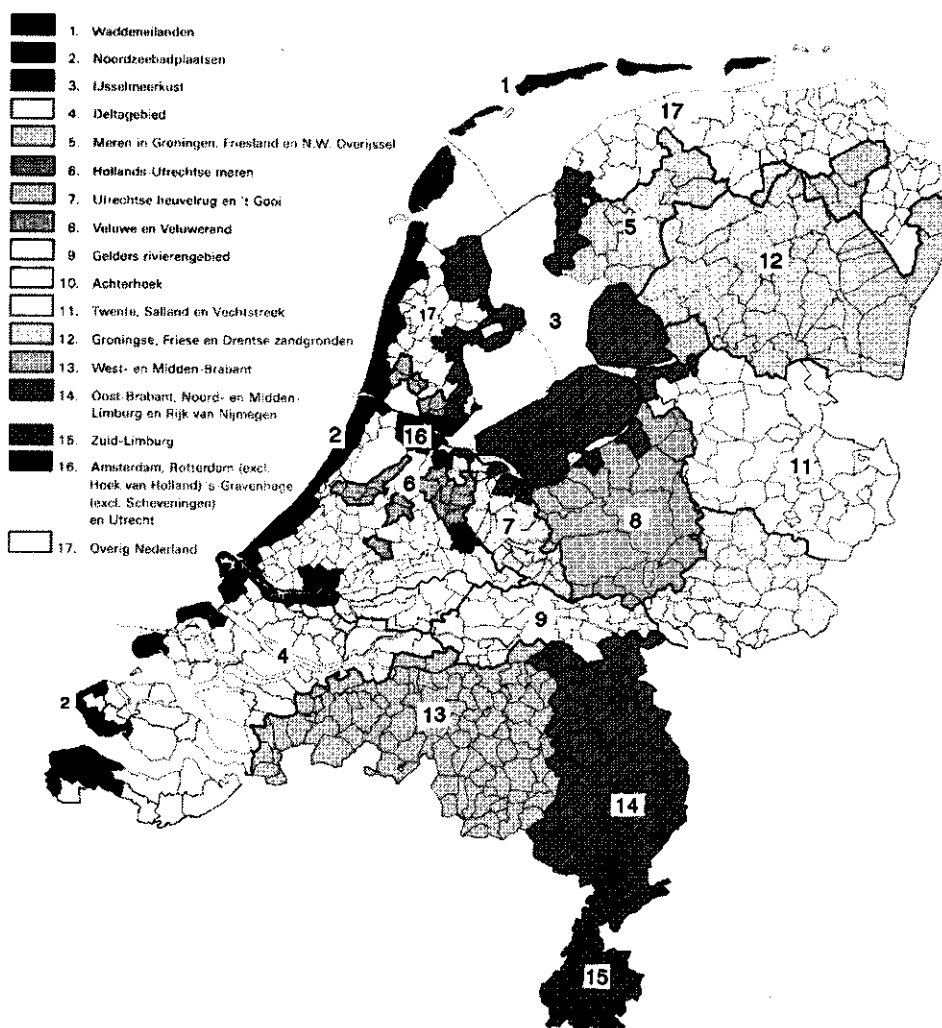
De indeling in Toeristengebieden is min of meer op de provinciale indeling gebaseerd. Een punt van kritiek op deze indeling is dat gebieden, die topografisch gezien ver uit elkaar liggen bij elkaar worden gevoegd in een Toeristengebied, zonder dat er een duidelijke relatie op toeristisch-recreatief terrein bestaat tussen de deelgebieden (zie Afb. 1) en verder dat een aantal toeristische "witte plekken" bij elkaar worden gevoegd in de categorie "Overig Nederland". Vanuit de verblijfs-

recreatie gezien is het gebied dat aangeduid wordt als de Noordzeebadplaatsen te smal. Verblijfssterreinen die meer landinwaarts liggen, kunnen voor deze gebieden een belangrijke toeristisch-recreatieve functie vervullen. Tegelijkertijd moeten de te onderscheiden gebieden ook weer niet zo klein zijn dat (zinvolle) verdelingen niet meer weergegeven kunnen worden.

Centraal Bureau voor de Statistiek

Toeristengebieden in Nederland

(gemeentelijke indeling op 1 januari 1987)

Afb. 1 Indeling van Nederland in Toeristengebieden

Het CBS (1989) hanteert drie regionale indelingen: economisch-geografische gebieden, nodale gebieden en COROP-gebieden. De economisch-geografische indeling deelt Nederland op in 129 deelgebieden. De nodale indeling van Nederland bestaat uit 80 nodale gebieden. Deze indeling overschrijdt de provinciegrenzen. De indeling van Nederland in zogenaamde COROP-gebieden is gebaseerd op het "nodale" indelingsprincipe. Deze is gebaseerd op ruimtelijke interacties van lokaties voor wonen, werken, voorzieningen en sociale relaties. Meestal bestaat een nodale eenheid uit een stad met een omliggende regio, waarvoor de stad een verzorgende functie heeft. De Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma (=COROP) gaat er daarnaast van uit dat de regionale indeling geen provincie- en

gemeentegrenzen mag overschrijden en dat de eenheden een zekere omvang moeten hebben om het berekenen van meer gecompliceerde kengetallen mogelijk te maken. Daarom is er naast de CBS-indeling in nodale gebieden een indeling in veertig COROP-gebieden ontworpen. In een later stadium zijn enkele COROP-regio's nog opgedeeld in sub-regio's.

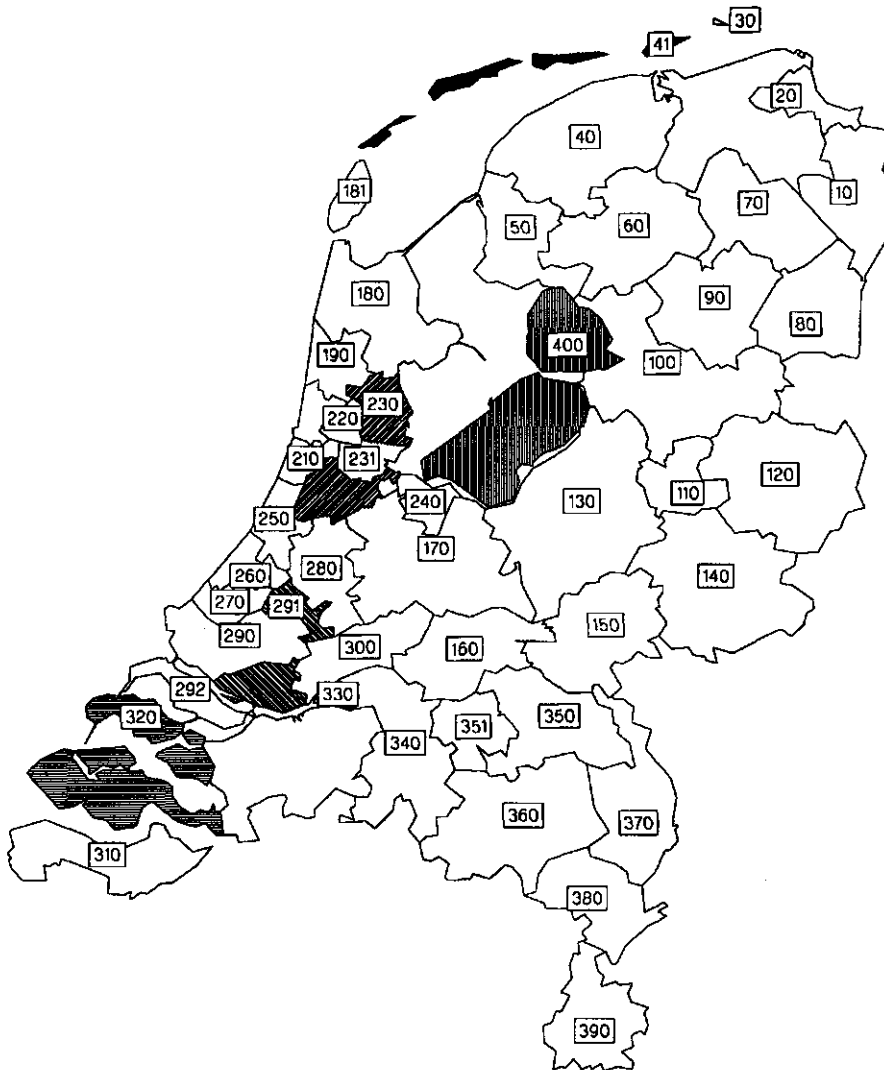
In de hoofdstukken 3 tot en met 5 is gekozen voor een indeling in COROP-gebieden omdat:

- het een vrij gelijkmatige verdeling is van niet te grote en niet te kleine gebieden;
- veertig gebieden een overzichtelijk aantal is;
- de gebieden zijn opgebouwd uit gemeenten en de provinciegrenzen niet overschrijden;
- er meer gegevens per COROP-gebied zijn verzameld (bijv. demografische gegevens).

Een aantal van deze gebieden bestaat uit verschillende delen. Zo horen de Friese Waddeneilanden bij Noord-Friesland, Texel bij de Kop van Noord-Holland en Goeree Overflakkee bij twee oostelijke delen van het Rijnmond-gebied. Voor een beschrijving van het verblijfsrecreatieve aanbod zijn deze samenvoegingen wat ongelukkig. Het is te verwachten dat het aanbod er op de Waddeneilanden heel anders uitziet dan op het noordelijke Friese vasteland. Dit geldt ook voor Texel en het Noord-Hollandse vaste land. De aanbodstructuur van Goeree Overflakkee zal naar verwachting meer lijken op die van Zeeland dan die van Rijnmond. Deze regio's zijn daarom voor dit onderzoek ontkoppeld. Dit leverde drie extra subregio's op. In dit rapport wordt daarom gesproken over COROP*-gebieden.

In Afb. 2 is de verdeling van de COROP*-gebieden weergegeven. De volgende regio's zijn onderscheiden:

10 Oost-Groningen	220 Zaanstreek
20 Delfzijl e.o.	230 Overig Amsterdam
30 Overig Groningen	231 Amsterdam stad
40 Noord-Friesland (vaste land)	240 Het Gooi en de Vechtstreek
41 Friese Waddeneilanden	250 Agglomeratie Leiden en Bollenstreek
50 Zuidwest-Friesland	260 Agglomeratie 's-Gravenhage
60 Zuidoost-Friesland	270 Delft en Westland
70 Noord-Drenthe	280 Oost Zuid-Holland
80 Zuidoost-Drenthe	290 Rijnmond
90 Zuidwest-Drenthe	291 Overig Rijnmond
100 Noord-Overijssel	292 Goeree Overflakkee
110 Zuidwest-Overijssel	300 Zuidoost Zuid-Holland
120 Twente	310 Zeeuws-Vlaanderen
130 Veluwe	320 Overig Zeeland
140 Achterhoek	330 West Noord-Brabant
150 Arnhem/Nijmegen	340 Midden Noord-Brabant
160 Zuidwest-Gelderland	350 Noordoost Noord-Brabant
170 Utrecht	351 Stadgewest 's-Hertogenbosch
180 Kop van Noord-Holland	360 Zuidoost Noord-Brabant
181 Texel	370 Noord-Limburg
190 Alkmaar e.o.	380 Midden-Limburg
200 IJmond	390 Zuid-Limburg
210 Agglomeratie Haarlem	400 Flevoland

Afb. 2 COROP*-gebieden die uit meer delen bestaan, zijn gearceerd

1.6 Begripsomschrijving

In het rapport wordt gebruik gemaakt van de volgende begrippen.

Verblijfsrecreatie is het verblijf buiten de eerste woning - voor recreatieve doeleinden - waarbij tenminste één overnachting wordt gemaakt met uitzondering van overnachtingen bij familie en kennissen en in hotels en pensions.

Bedrijf biedt verblijfsrecreatieve voorzieningen aan, met uitzondering van hotels en pensions. Deze voorzieningen kunnen bestaan uit zomerhuisjes, appartementen, gezinsverblijven, plaatsen voor caravans, tenten en tenthuisjes, slaapplekken in groepshuizen of op groepsterreinen.

Standplaats is een deel van een bedrijf dat bestemd is voor het plaatsen van één kampeermiddel.

Slaapplaats is een plaats waar één persoon kan overnachten.

Capaciteit is het aantal slaapplaatsen.

Kampeermiddel is een, in principe mobiel, middel dat geschikt is voor recreatieve overnachtingen. Hieronder vallen tenten, tentwagens, toercaravans, kampeerauto's en stacaravans.

Vaste standplaats is een standplaats waar gedurende tenminste één seizoen hetzelfde kampeermiddel staat. Vaste standplaatsen zijn te onderscheiden in seizoenstandplaatsen en jaarstandplaatsen.

Seizoenstandplaats is een terreingedeelte dat bestemd is voor het plaatsen van een kampeermiddel dat gedurende het seizoen aanwezig mag zijn. Een seizoen is een periode van tenminste 3 maanden, maar korter dan 7 maanden tussen 15 maart en 1 november. Seizoenstandplaatsen zijn dus in de winter niét bezet.

Jaarstandplaats is een terreingedeelte dat bestemd is voor een kampeermiddel dat gedurende het hele jaar aanwezig mag zijn.

Toeristische standplaats is een terreingedeelte dat bestemd is voor het plaatsen van steeds wisselende kampeermiddelen die daar korter dan 6 weken blijven staan.

Kampeerterein is een terrein waarop tenten en/of caravans geplaatst kunnen worden en waarvoor een kampeervergunning op basis van de Kampeerwet is afgegeven. Op een kampeerterein kunnen zowel vaste als toeristische standplaatsen aanwezig zijn.

Natuurkamp is een kampeerterein met plaats voor ten hoogste 40 kampeermiddelen. Dit terrein mag het hele jaar geopend zijn, maar ieder kampeermiddel mag niet langer dan 6 weken op hetzelfde terrein staan. De gemeente verstrekt een vrijstelling van het kampeerverbod voor dit type terrein, er is dus geen sprake van een vergunning.

Groepsterrein is een terrein waarop ten hoogste 100 dagen per jaar gekampeerd wordt door groepen die deel uitmaken van een, door het Ministerie van LNV erkende, vereniging of organisatie met een sociale, culturele, educatieve of wetenschappelijke doelstelling.

Kamperen bij de boer is een terrein op een agrarisch bedrijf waarop ten hoogste 10 kampeermiddelen mogen staan in de periode van 15 maart tot 31 oktober.

Trekkershut is een recreati woonverblijf van een eenvoudige constructie en beperkte omvang ten behoeve van passanten.

Zomerhuisje is een recreati woonverblijf geschikt voor een langdurig verblijf, maar waarvan de gebruikers hun hoofdverblijf elders hebben. De gebruikers zorgen in principe zelf voor eten en drinken en verrichten huishoudelijke werkzaamheden. Een zomerhuis is permanente bebouwing. Dat wil zeggen dat het niet mobiel is of na het seizoen kan worden afgebroken. Zomerhuisjes kunnen worden onderscheiden in particuliere huisjes (of tweede woningen) die alleen door de eigenaar en aanverwanten worden gebruikt en huisjes die bedrijfsmatig worden verhuurd aan derden.

Appartement is een recreati woonverblijf dat deel uitmaakt van een groter gebouw. Het is geschikt voor langdurig verblijf en de gebruikers hebben hun hoofdverblijf elders. Additionele voorzieningen kunnen in gemeenschappelijke ruimten zijn ondergebracht. De gebruikers zorgen in principe zelf voor eten en drinken en

verrichten huishoudelijke werkzaamheden. Een appartement is een specifieke vorm van een zomerhuis.

Gezinsverblijf is een gebouw of een deel van een gebouw dat wordt gebruikt als recreatief nachtverblijf, maar ten aanzien van belangrijke aspecten niet voldoet aan de bepalingen van de verordening op de recreati woonverblijven. De gezondheid en de veiligheid van de gebruikers zijn echter in voldoende mate gewaarborgd.

Tenthuisjes zijn recreati woonverblijven van lichte constructie die buiten het seizoen, in gedemonteerde staat, worden opgeslagen.

Kamphuis > 100 dagen is een gebouw dat blijvend is bestemd voor recreatief verblijf, waarbij wordt overnacht in gemeenschappelijke slaapzalen en/of kamers, waar een dagverblijf beschikbaar is en waarin gasten mede huishoudelijke werkzaamheden verrichten.

Kamphuis < 100 dagen (ook wel kampeerboerderij) is dat deel van de gebouwen van een agrarisch bedrijf, dat met tijdelijke middelen geschikt is gemaakt voor recreatief (nacht)verblijf. Kampeerboerderijen mogen gedurende ten hoogste 100 dagen per kalenderjaar een recreatieve functie vervullen. Voor meer dan 100 dagen per jaar is een vergunning nodig.

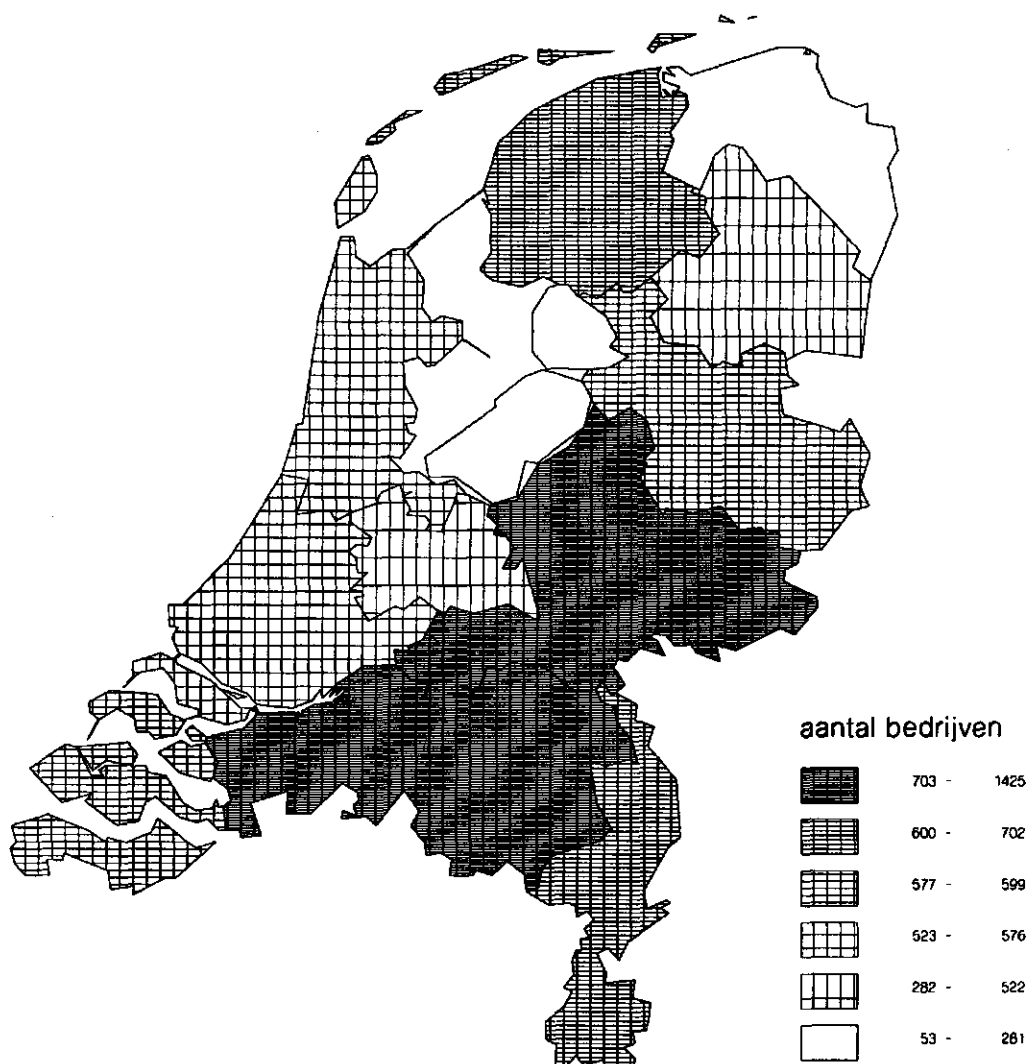
1.7 Opbouw van het rapport

Hoofdstuk 2 beschrijft de verspreiding van het aantal bedrijven, de capaciteit in slaapplekken en het aandeel van verschillende typen bedrijven in het aanbod per provincie. Daarbij wordt ook de ontwikkeling van deze gegevens sinds 1982 beschreven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op verschillen tussen regio's (COROP-gebieden) binnen de provincies volgens dezelfde variabelen als in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 4 worden enkele kwalitatieve aspecten van verblijfsrecreatieve bedrijven behandeld; het voorzieningenniveau, het aantal standplaatsen per oppervlakte kampeerterrein en het landschap in de directe omgeving. Hoofdstuk 5 gaat in op enkele bedrijfskenmerken, zoals eigendom en beheer, arbeidsinzet, openingstijden en verhuur van kampeermiddelen. In hoofdstuk 6 wordt een aanzet gegeven voor een indeling van verblijfsrecreatieve regio's op basis van de analyse met COROP-gebieden. Deze beschrijving draagt criteria aan voor een nieuwe indeling in toeristisch-recreatieve regio's.

2 ONTWIKKELINGEN IN HET VERBLIJFSRECREATIE-AANBOD PER PROVINCIE

2.1 Aantal verblijfsrecreatieve bedrijven

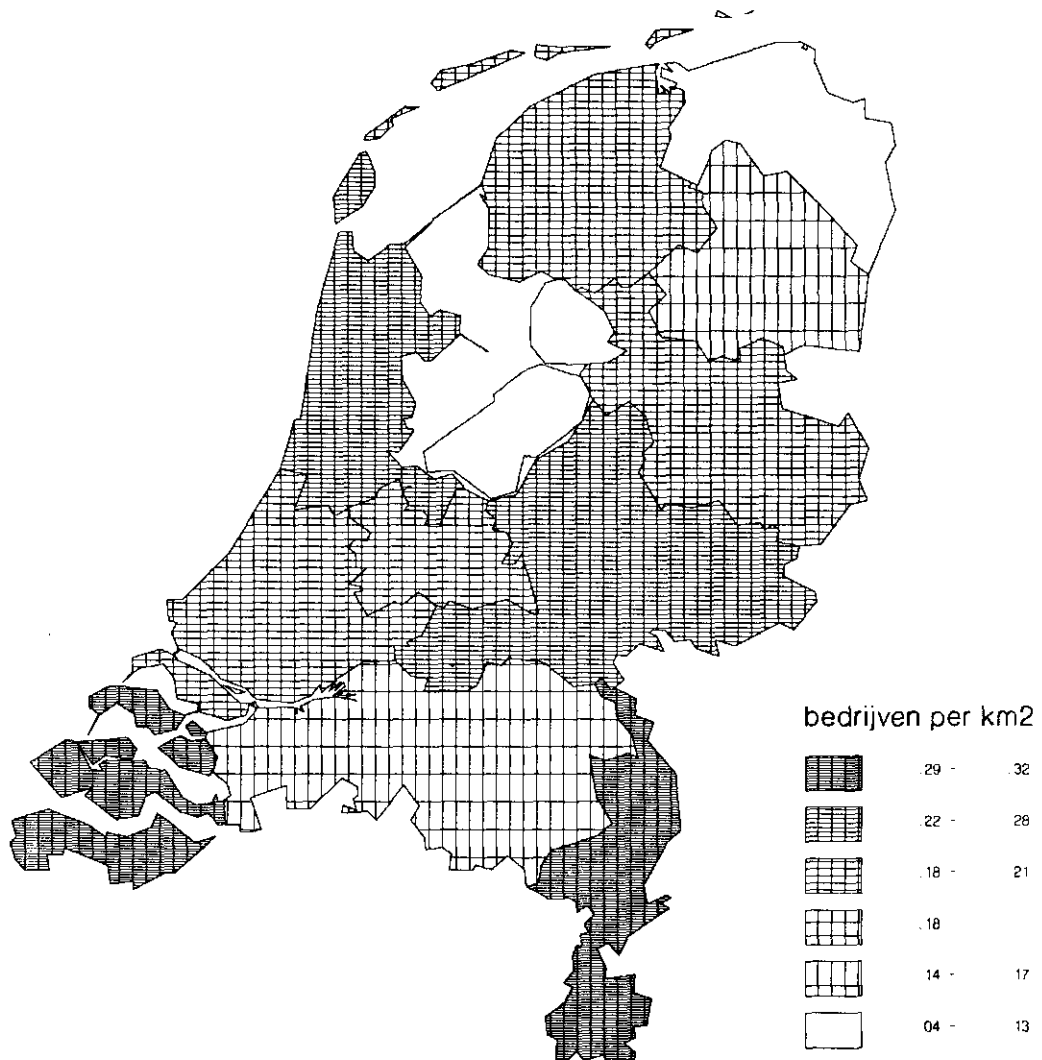
Voor de analyse is gebruik gemaakt van een bestand van 6429 bedrijven, elk met een capaciteit groter dan 0 slaapplaatsen. We mogen er van uitgaan dat de in het bestand opgenomen bedrijven bij benadering het verblijfsrecreatieve aanbod in Nederland weergeven (exclusief hotels, pensions en jachthavens). Afb. 3 geeft de spreiding van deze bedrijven over de provincies weer.

Afb. 3 Aantal bedrijven per provincie (6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slaapplaatsen)

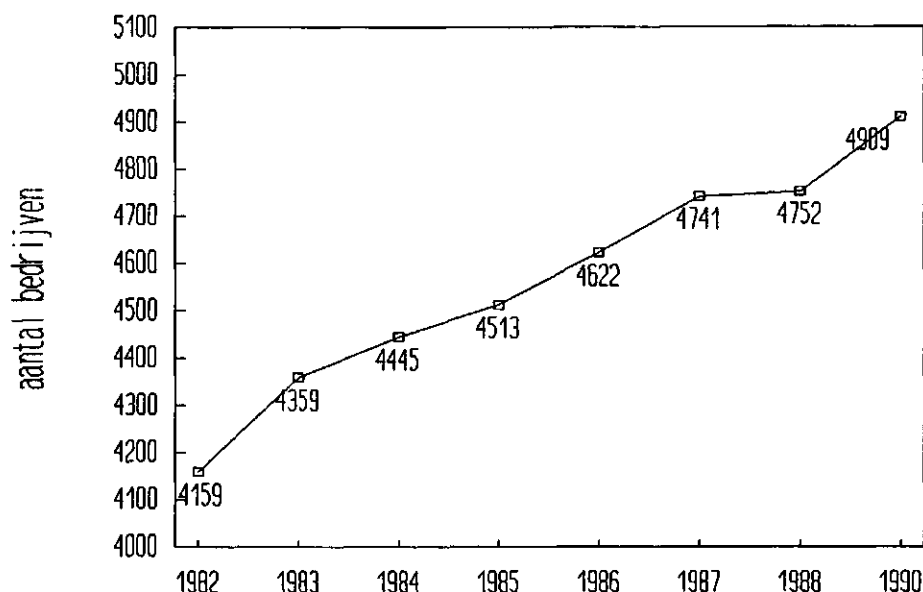
De grootste concentraties van bedrijven zijn te vinden in de provincies Gelderland en Noord-Brabant (resp. 1425 en 703), gevolgd door Limburg (626) en Friesland (600). In Groningen en Flevoland zijn de kleinste aantallen bedrijven (resp. 104 en 53). Rekening houdende met de verschillende oppervlakten (in km²) van de provincies geeft Afb. 4 de relatieve spreiding van de bedrijven weer in dichtheid van het aantal bedrijven per vierkante kilometer. De kleinste provincies Zeeland en Limburg worden

gekenmerkt door een grotere dichtheid (resp. 0,32 en 0,29 bedrijven per km²), dan de in absolute aantallen hoog scorende provincies Gelderland (0,28). Noord-Brabant scoort zelfs laag met 0,14 bedrijven per km². Groningen en Flevoland scoren in absolute aantallen als ook in dichtheid (beide 0,04) laag. Nederland als totaal heeft een dichtheid van 0,19 bedrijven per vierkante kilometer (zie ook tabel 14 in Aanhangsel 2).

Afb. 4 Aantal bedrijven per km² per provincie (totaal 6429 bedrijven)

In de periode 1982 tot 1990 is het aantal bedrijven (met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken) in het bestand gegroeid. Aangenomen mag worden dat het feitelijke aantal bedrijven in Nederland in werkelijkheid ook is gestegen. In 1982 waren er 4159 bedrijven, met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken, geregistreerd in het bestand en in 1990 4909 bedrijven. De groei is weergegeven in Afb. 5. Tot 1987 is een gestage groei zichtbaar. Na de opschoning van het bestand trad een lichte stabilisering op. Vanaf 1988 groeit het aantal bedrijven weer.

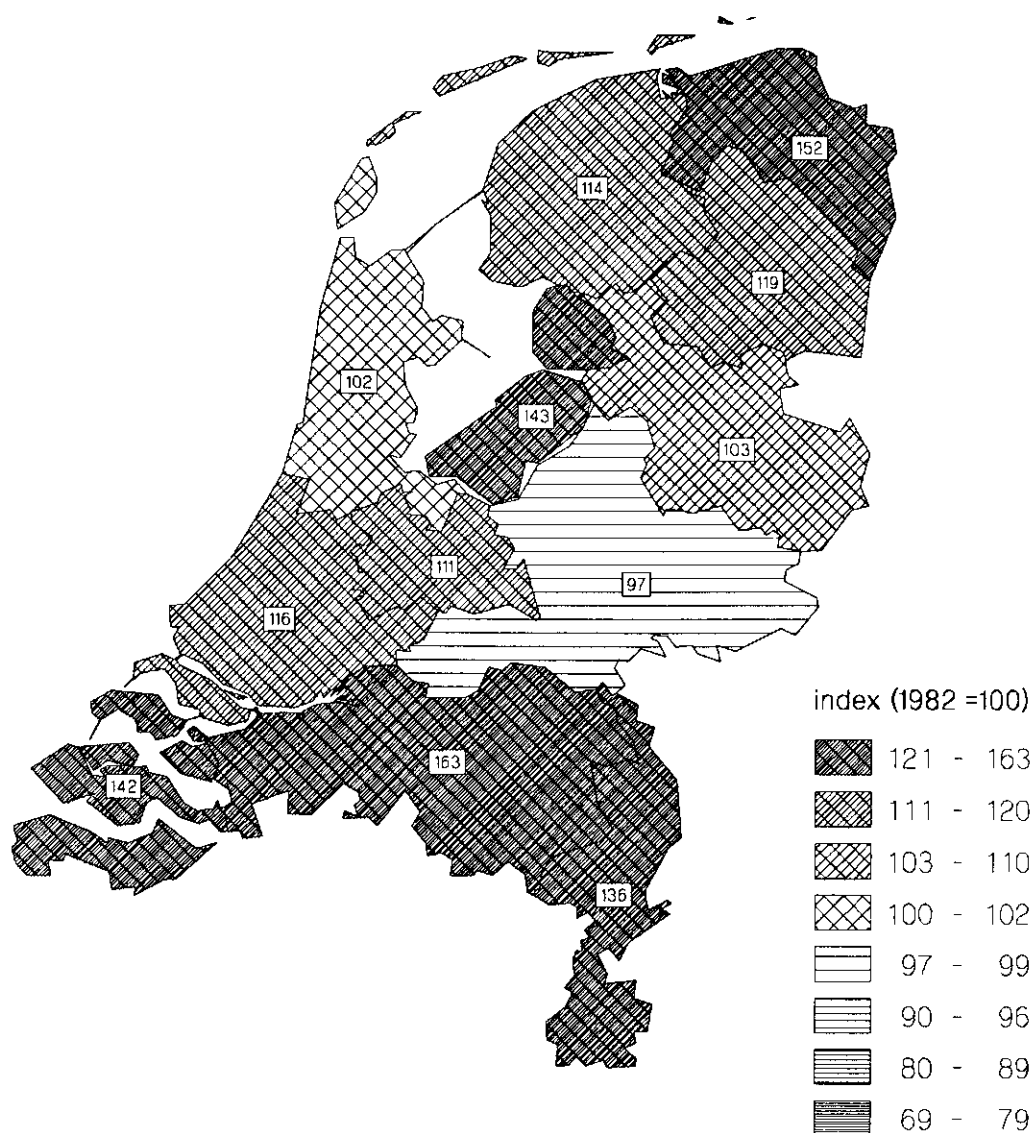

Afb.5 Verandering van het aantal bedrijven met meer dan 20 slaapplaatsen van 1982 tot 1990 (bron: Kampeerraad)

De groei kan uitgedrukt worden in een index-cijfer waarbij het jaar 1982 gelijkgesteld wordt aan 100. De index van het aantal bedrijven met meer dan 20 slaapplaatsen in Nederland is in de periode 1982 tot 1990 toegenomen tot 118. In Afb. 6 is de indexering van de groei per provincie weergegeven.

De grootste groei van het aantal bedrijven heeft plaatsgevonden in de provincies Noord-Brabant (indexcijfer 163) en Groningen (index 152), gevolg door Flevoland (index 143), Zeeland (index 142) en Limburg (index 136). In Gelderland is er als enige provincie sprake van een daling van het aantal bedrijven in dit tijdsbestek (index 97).

De verschillen kunnen in zekere mate worden verklaard door de wijze waarop het bestand in deze tijdsperiode is aangevuld. In Zuid-Nederland werd meer aandacht besteed aan het aanvullen van het bestand dan in de rest van het land. De daling van het aantal bedrijven in Gelderland zou reëel kunnen zijn. Op de Veluwe zijn immers bedrijven gesaneerd. Sinds 1982 is het aantal bedrijven in Groningen gegroeid van 67 tot 102 bedrijven. Deze, op zich, vrij geringe absolute groei levert door het kleine aantal bedrijven in 1982 een forse groei van de index op. Echt spectaculaire ontwikkelingen in absolute omvang hebben zich in deze provincie dus niet voorgedaan.

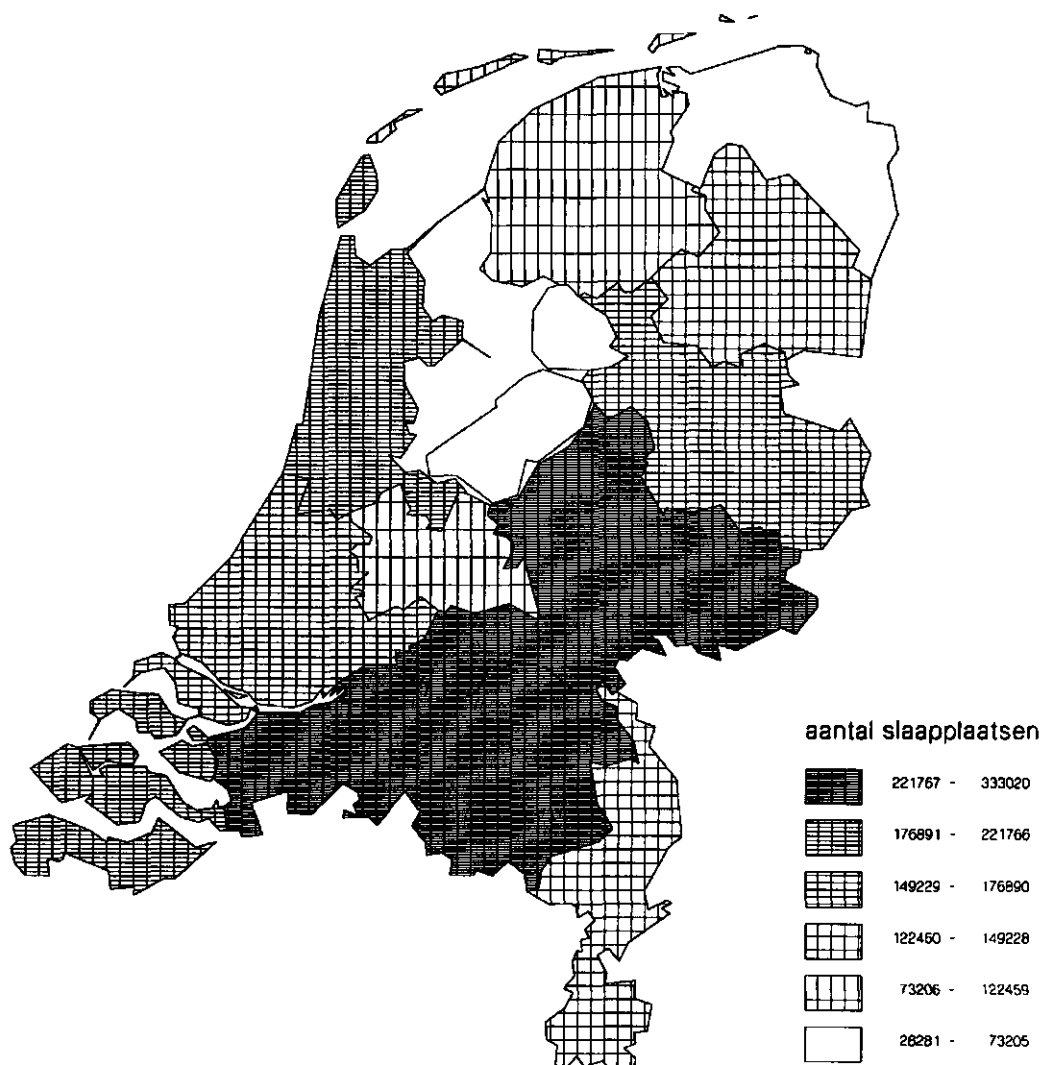

Afb. 6 Verandering van het aantal bedrijven van 1982 tot 1990 per provincie (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken)

2.2 Capaciteit

De verblijfsrecreatieve accommodaties in Nederland (uitgezonderd hotels en pensions) leveren in 1990 een totale capaciteit op van de 1.714.716 slaapplekken.

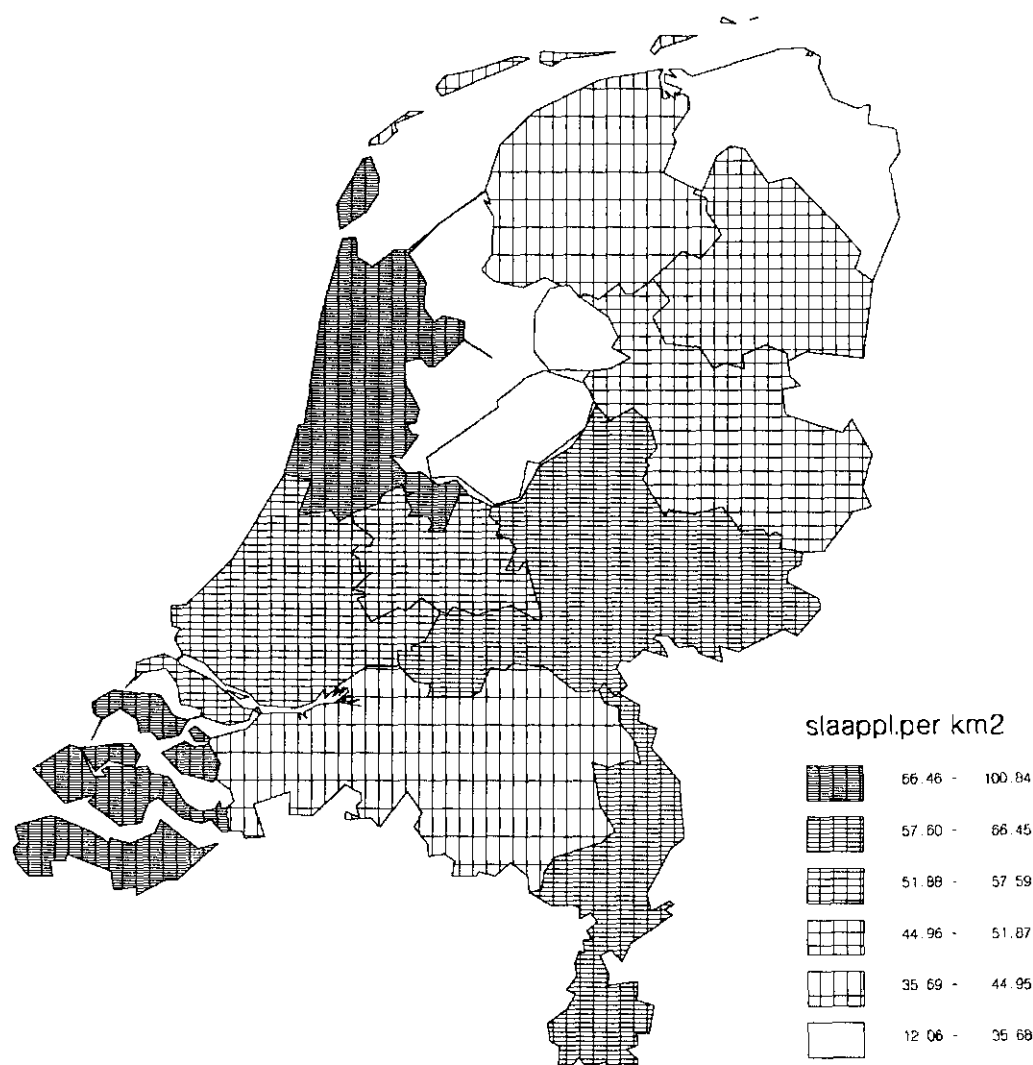
De verdeling van de capaciteit over de provincies is in Afb. 7 weergegeven. Gelderland en Noord-Brabant zijn de provincies met het grootste aantal slaapplekken (respectievelijk 333.020 en 221.767), gevolgd door Noord-Holland (176.891) en Zeeland (180.767). Groningen en Flevoland zijn de provincies met de kleinste capaciteit aan slaapplekken (respectievelijk 28.281 en 34.140).

Afb. 7 Capaciteit in slaappleaatsen per provincie (6429 bedrijven)

Verblijfsrecreatief Nederland als geheel kent een dichtheid van 50,53 slaappleaatsen per vierkante kilometer land. In Afb. 8 is weergegeven welke dichtheden de provincies kenmerken. De grootste dichtheden worden aangetroffen in Zeeland (100,84 slpp per km²) en Noord-Holland (66,46 slpp per km²), gevolgd door de provincies Gelderland (66,41 slpp per km²) en Limburg (57,60 slpp per km²). Groningen en Flevoland hebben een lage dichtheid (respectievelijk 12,06 en 24,19 slpp per km²).

Dus, absoluut gezien leveren de verblijfsrecreatieve bedrijven in de, wat betreft grondoppervlakte, grootste provincies Gelderland en Noord-Brabant de grootste capaciteit in aantallen slaappleaatsen. Relatief gezien echter hebben de, voor het binnenlandse en inkomend buitenlandse toerisme belangrijke, Noordzeekustprovincies Zeeland en Noord-Holland een grotere capaciteit in aantallen slaappleaatsen (per km²). Zie ook tabel 14 in Aanhangsel 2.

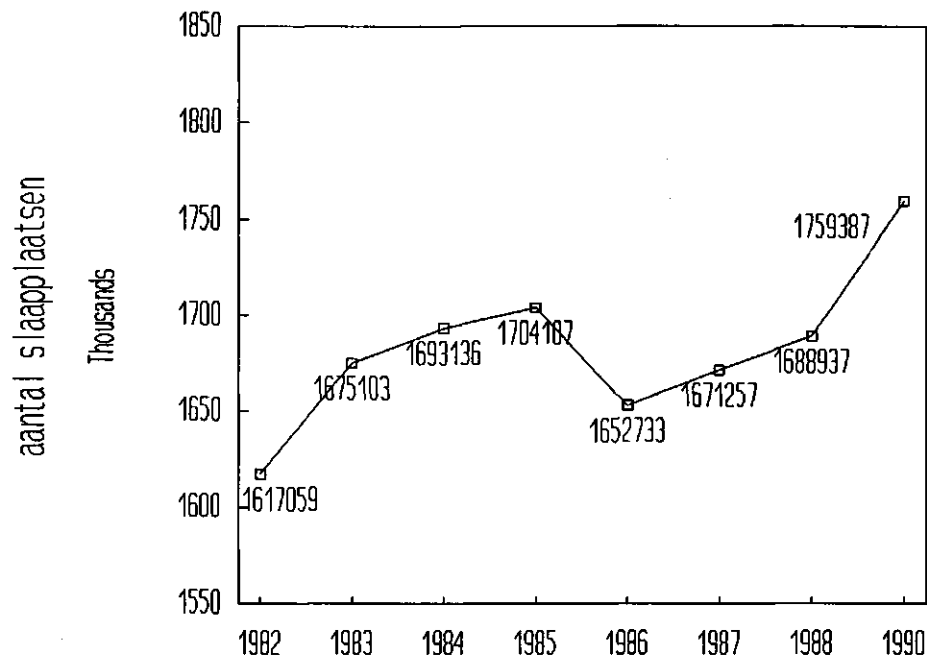

Afb. 8 Capaciteit in slaapplekken per km² per provincie (6429 bedrijven)

De capaciteit van bedrijven met meer dan 20 slaapplekken is tussen 1982 en 1990 gegroeid van 1.617.059 naar 1.714.716 slaapplekken (index-cijfer 109). In Afb. 9 is de ontwikkeling van de groei voor Nederland weergegeven. Tot 1985 is er een groei van het aantal slaapplekken zichtbaar. Na een korte terugval in dat jaar, stijgt de capaciteit verder tot in 1990.

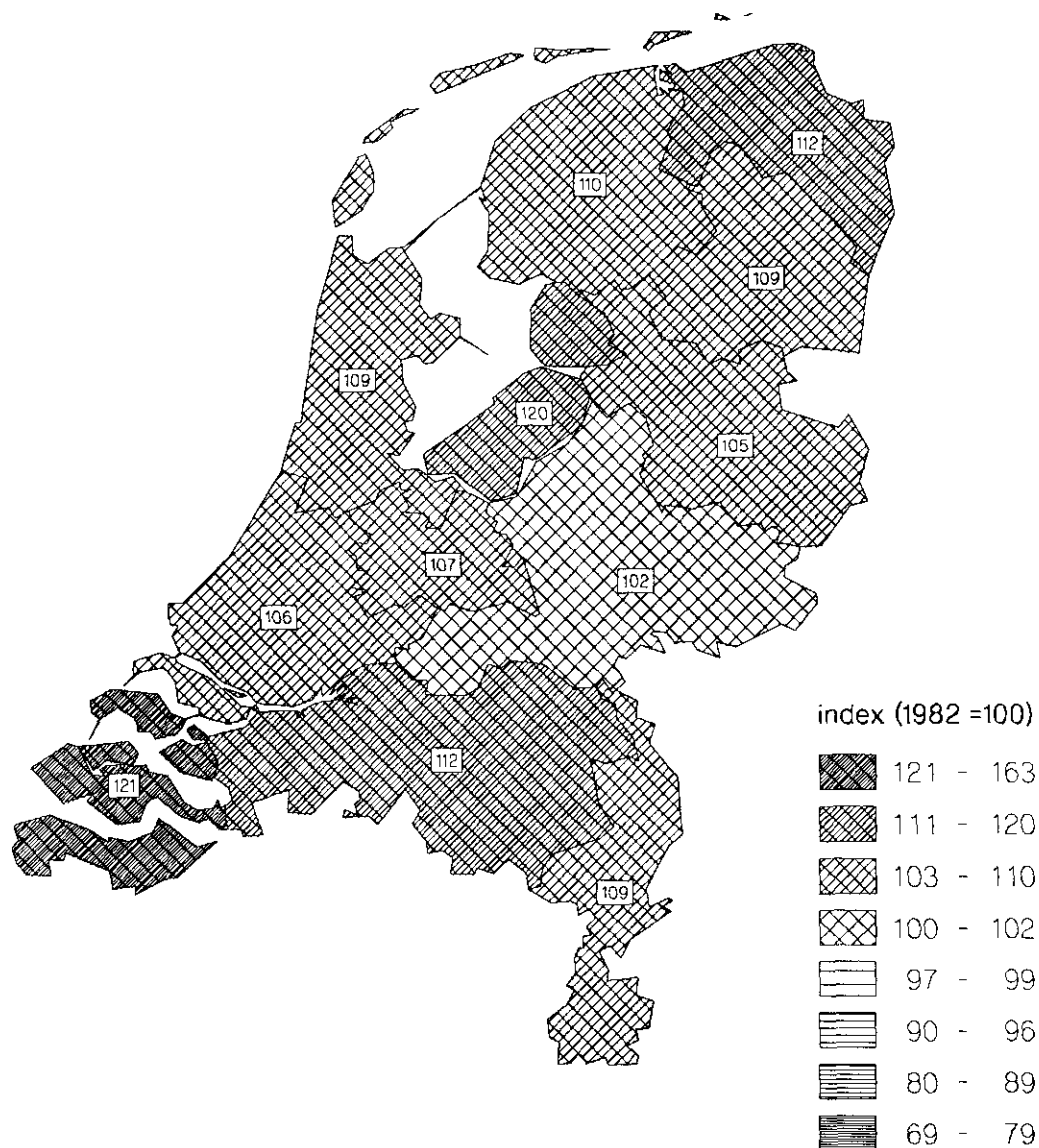
In de periode voor 1985 werden andere vermenigvuldigingsfactoren gebruikt om het aantal standplaatsen om te rekenen naar het aantal slaapplekken. Deze factoren zijn nodig omdat voor verschillende typen accommodaties andere meet-eenheden worden gehanteerd. Zo wordt de capaciteit voor kampeerterrainen opgegeven in standplaatsen, voor zomerhuisterrainen in huisjes en bij kamphuizen in slaapplekken. Voor zomerhuisjes en slaapplekken op kampeerterrainen is een vaste omrekeningsfactor gehanteerd. Voor zomerhuisjes wordt momenteel een factor van vijf toegepast; dit wil zeggen het gemiddeld aantal slaapplekken in een huisje wordt op vijf geschat. Deze inzichten zijn echter aan verandering onderhevig. Zo zal in de toekomst deze factor lager worden ingeschat.

De knik in de grafiek verdwijnt als de oude omrekeningsfactoren over de hele periode worden toegepast.

Afb. 9 Verandering van de capaciteit van bedrijven met meer dan 20 slaapplaatsen van 1982 tot 1990 (bron: Kampeerraad)

In Afb. 10 zijn de capaciteits-indexen per provincie weergegeven. De capaciteit is het sterkst gegroeid in Zeeland (index-cijfer 121), gevolgd door de provincies Flevoland (120) en Noord-Brabant (112). De capaciteit van de bedrijven in Gelderland is bijna gelijk gebleven (index-cijfer 102).

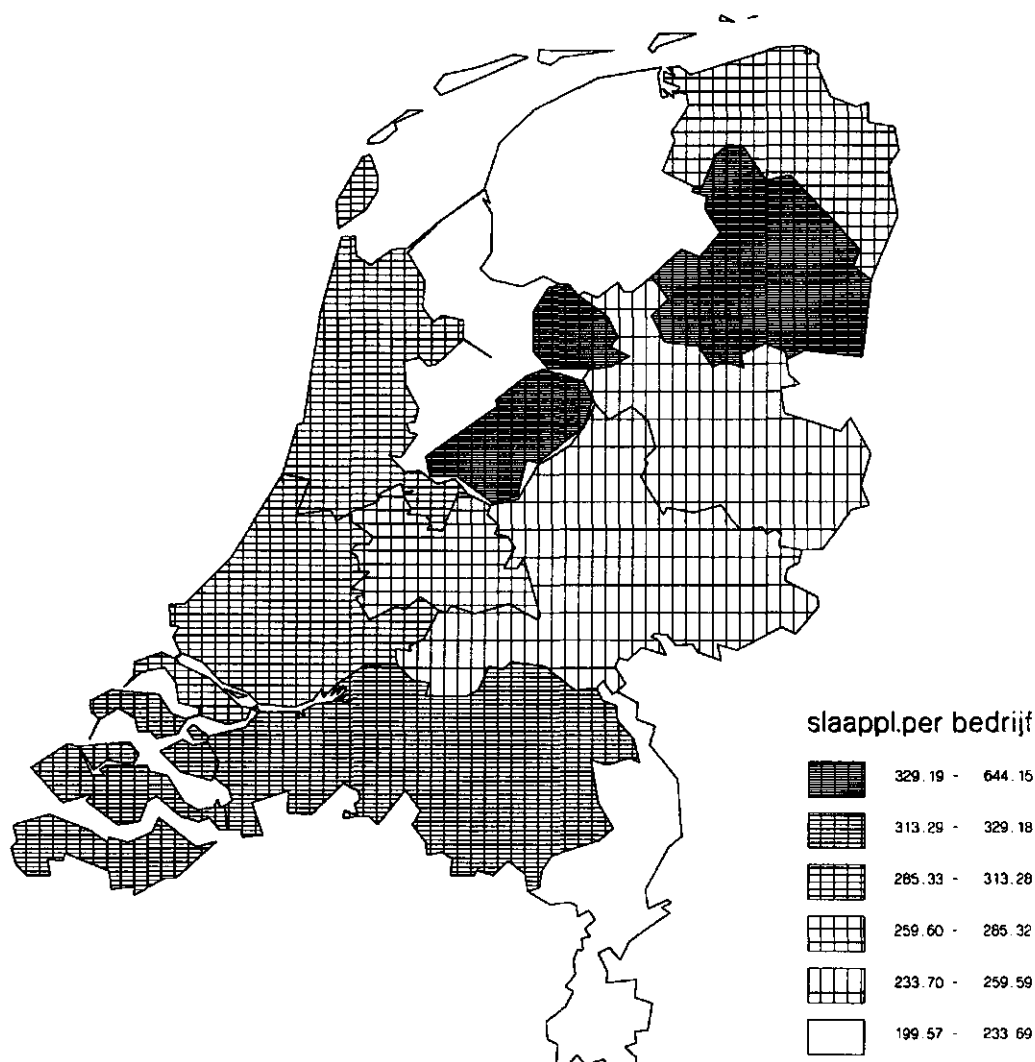

Afb. 10 Verandering van de capaciteit van 1982 tot 1990 per provincie (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplaatsen)

2.3 Gemiddelde bedrijfsgrootte

In Nederland heeft het gemiddelde verblijfsrecreatie-bedrijf 266,72 slaapplaatsen. Aan de hand van de gemiddelde bedrijfsgrootte worden de verschillen tussen de spreiding van de capaciteit over de provincies en die van het aantal bedrijven verklaard.

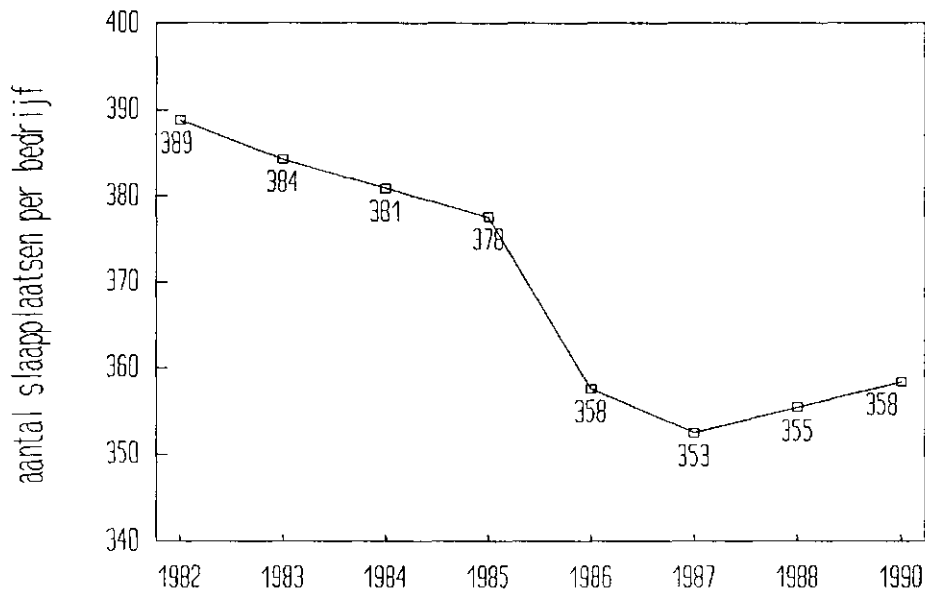
In Afb. 11 is per provincie de gemiddelde bedrijfsgrootte weergegeven. In de provincies Friesland en Limburg, waar het aantal bedrijven groot is en de capaciteit laag, is sprake van een kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (respectievelijk 199,80 slpp en 199,57 slaapplaatsen). De gemiddelde bedrijfsgrootte is het grootste in Flevoland (644,15 slpp) en in Drenthe (329,19 slaapplaatsen). Zie ook tabel 14 in Aanhangsel 2.

Afb. 11 Gemiddelde bedrijfsgrootte in slaapplekken per bedrijf (6429 bedrijven)

De gemiddelde bedrijfsgrootte in Nederland is sinds 1982 gedaald (index 92). Dit was te verwachten aangezien de groei van de capaciteit achterblijft bij die van het aantal bedrijven. Afb. 12 laat zien hoe deze daling is verlopen. Tot 1987 is sprake van een daling van de gemiddelde bedrijfsgrootte. Daarna neemt deze weer toe. Bij de opschoning van het bestand in 1987 zijn voornamelijk kleinere bedrijven verwijderd waardoor de feitelijke gemiddelde bedrijfsgrootte iets wordt opgehoogd. In de lichte toename van de bedrijfsgrootte na 1987 jaren is mogelijkwerwijs ook de invloed van enkele grote bedrijven merkbaar.

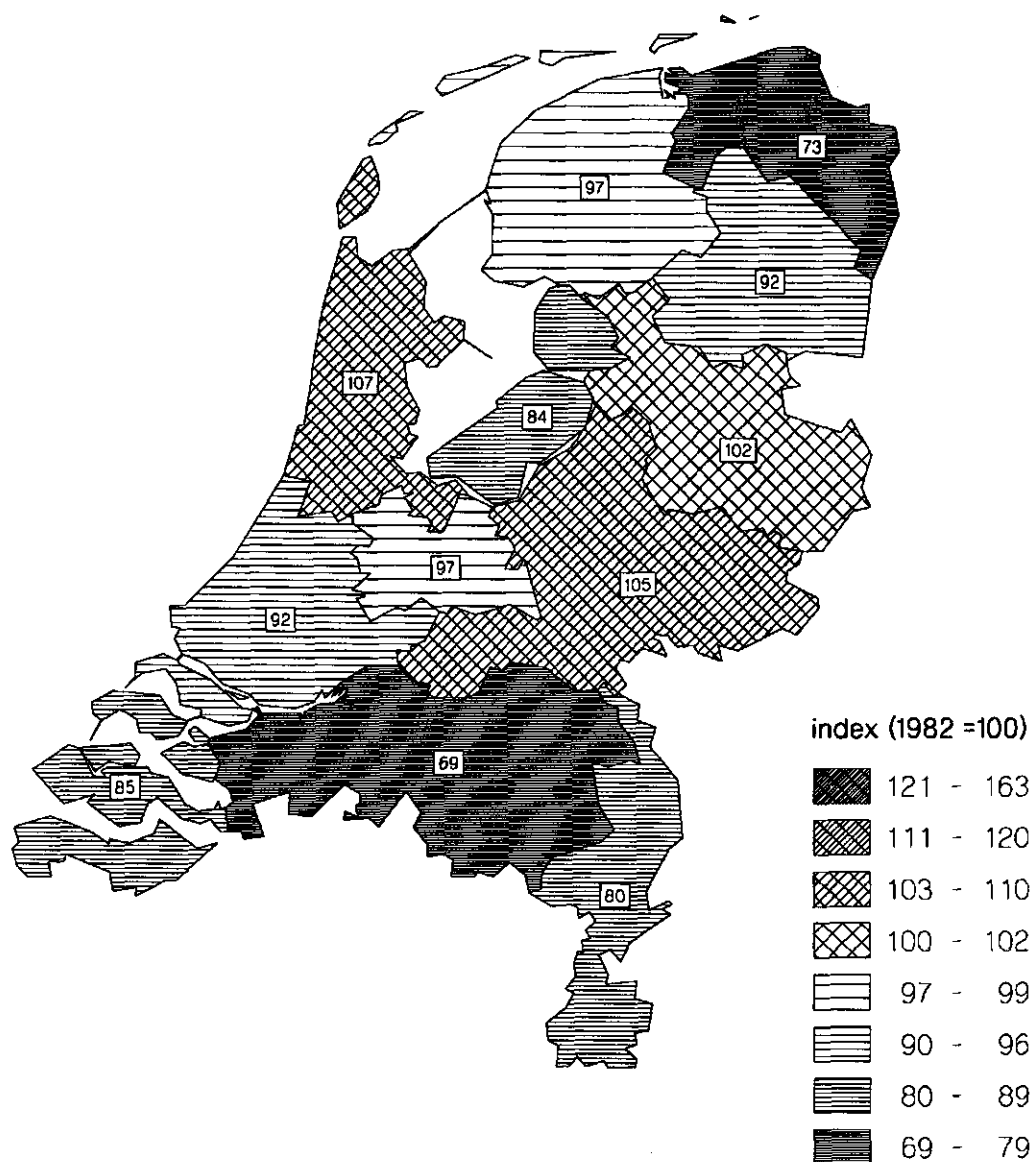
Afb. 13 laat zien aan hoe de gemiddelde bedrijfsgrootte per provincie is veranderd. In drie provincies is sprake van een (weliswaar geringe) groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte. Dit zijn de provincies Noord-Holland (index-cijfer 107), Overijssel (index 102) en Gelderland (index 105). Dit zijn tevens de provincies waar de veranderingen in de omvang van het aantal bedrijven klein zijn. Een bijzonder grote daling van de gemiddelde bedrijfsgrootte doet zich voor in Noord-Brabant (index 69) en Groningen (73). Dit zijn beide provincies waar de groei van het aantal bedrijven zeer groot was.

Afb. 12 Verandering van de gemiddelde bedrijfsgrootte van bedrijven met meer dan 20 slaapplekken van 1982 tot 1990 (bron: Kampeerraad)

Deze verschillen zijn voor een deel te verklaren door de manier waarop het bestand is aangevuld. In Noord-Brabant en Groningen is door de consultants van de Kampeerraad nadrukkelijker naar nieuwe bedrijven gezocht dan elders. Daardoor zijn hier waarschijnlijk meer, voornamelijk kleinere, bedrijven toegevoegd (mondelinge mededeling Van Waveren). In Zeeland en Limburg is de daling van de gemiddelde bedrijfsgrootte minder groot (respectievelijk een index van 85 en 80). In deze provincies heeft ook een forse groei van het aantal bedrijven plaatsgevonden. De groei van de capaciteit in Limburg is niet erg groot, in Zeeland daarentegen is de groei erg groot.

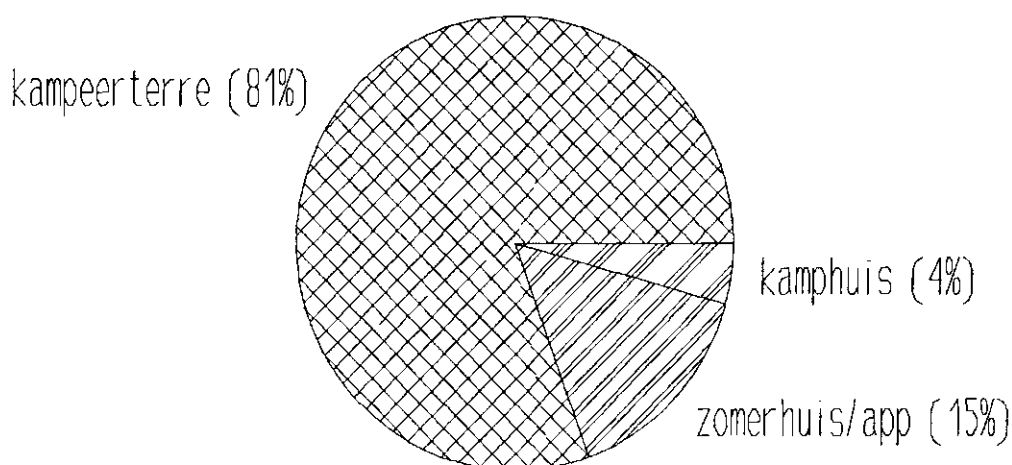
Het kamperen bij de boer heeft sinds 1982 een grote vlucht genomen. Doordat enerzijds de regelgeving met betrekking tot het kamperen bij de boer is verruimd (in veel gemeenten mogen tien of zelfs meer standplaatsen per bedrijf worden geëxploiteerd) en anderzijds zich grotere bedrijven met vergunning hebben aangesloten bij de belangenverenigingen, vallen meer van deze bedrijven nu binnen de categorie groter dan 20 slaapplekken. In Limburg en Zeeland bestaan twee regionale verenigingen. Deze publiceren de adressen van de aangesloten bedrijven. Hun leden zijn in het Verblijfsrecreatiebestand van het Staring Centrum opgenomen. De derde vereniging, de SVR, opereert landelijk en weigert adressen ten behoeve van het bestand te verstrekken. Haar leden zijn in mindere mate in het bestand opgenomen. Dit betekent dat de gegevens over de kleinere verblijfsrecreatieve bedrijven in Zeeland en Limburg een beter beeld zullen bieden dan die voor de rest van het land. De groei die zich in deze twee provincies heeft voorgedaan bij de kleinere bedrijven zal waarschijnlijk ook in de andere provincies hebben plaatsgevonden. In Zeeland doet zich nog een tweede ontwikkeling voor. Daar hebben zich in de laatste jaren enkele grote bungalowbedrijven gevestigd. Dit compenseert, in de gemiddelde bedrijfsgrootte, voor een deel het gewicht van de grote groei bij de kleine bedrijven.

Afb. 13 Verandering van de gemiddelde bedrijfsgrootte van 1982 tot 1990 per provincie (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slpp.)

2.4 Typen verblijfsaccommodaties

Het hiervoor besproken verblijfsrecreatie-aanbod bestaat uit verschillende typen verblijfsaccommodaties. Ruwweg is het aanbod op te delen in standplaatsen op kampeerterreinen, in bungalows en appartementen en in slaapplekken in kamphuizen. Het verblijfsrecreatie-aanbod kan worden omgerekend naar het aantal slaapplekken met behulp van omrekeningsfactoren. Naast deze typen verblijfsaccommodaties bestaan er nog andere typen, maar deze hebben slechts een zeer geringe betekenis in het totale aanbod en worden daarom buiten beschouwing gelaten. In Afb. 14 is de verdeling van het aanbod in slaapplekken naar type verblijfsaccommodatie voor Nederland weergegeven. Het grootste deel van de slaapplekken bevindt zich op kampeerterreinen. Bungalows en appartementen maken 15% van het aanbod uit.

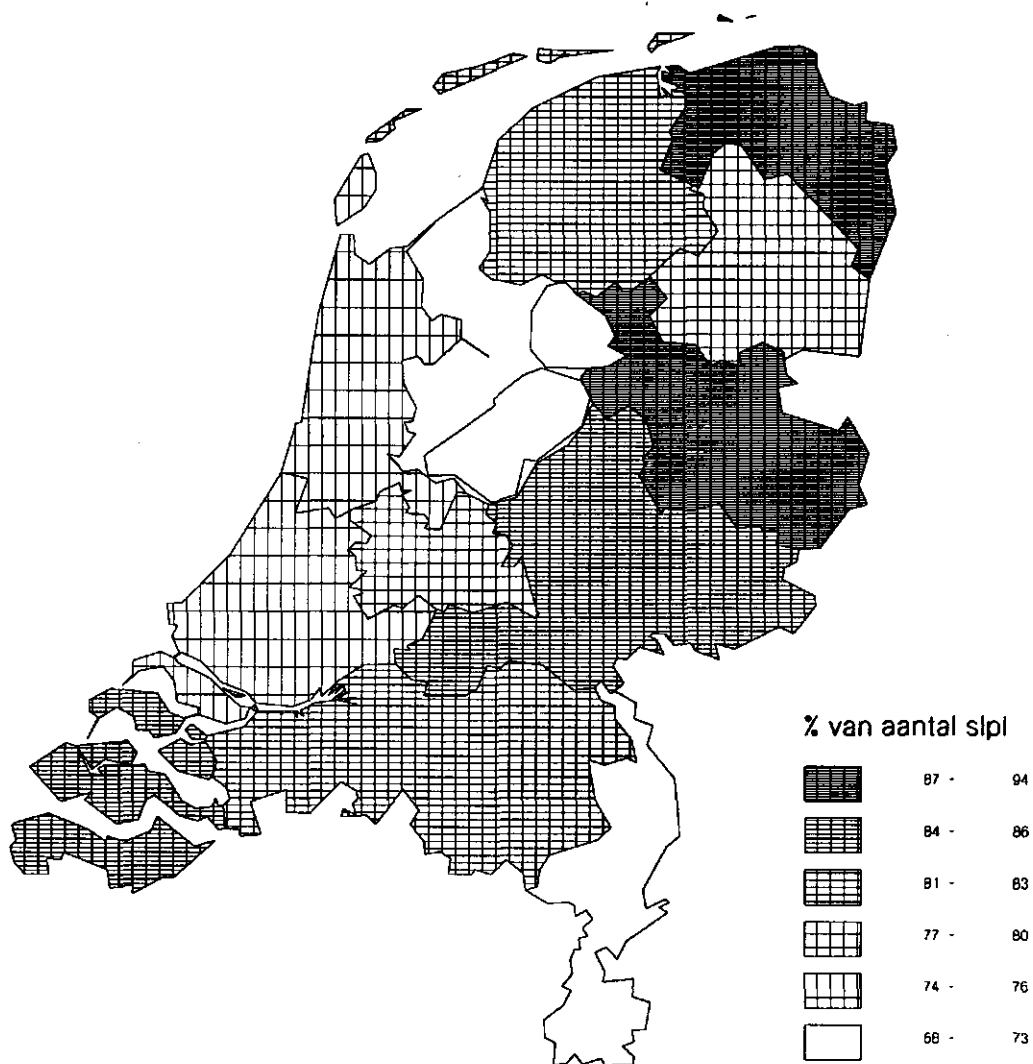
Afb. 14 Verdeling (%) van de slaappleatsen over typen accommodaties in Nederland (6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slaappleatsen)

Regionaal verschilt de verdeling van de slaappleatsen over de onderscheiden typen verblijfsaccommodaties. In Afb. 15 tot en met 17 is het procentuele aandeel per type accommodatie op het totale aanbod in slaappleatsen in de provincies weergegeven. In tabel 1 worden de percentages samengevat. De provincies zijn dusdanig geordend dat het aandeel van het aanbod van kampeerterreinen afneemt. Bovenin de tabel is het aanbod in verblijfsaccommodatie voor een provincie vrij eenzijdig (94% van het aanbod op kampeerterreinen), terwijl onderin de tabel sprake is van een (meer) gevarieerd aanbod in de provincies.

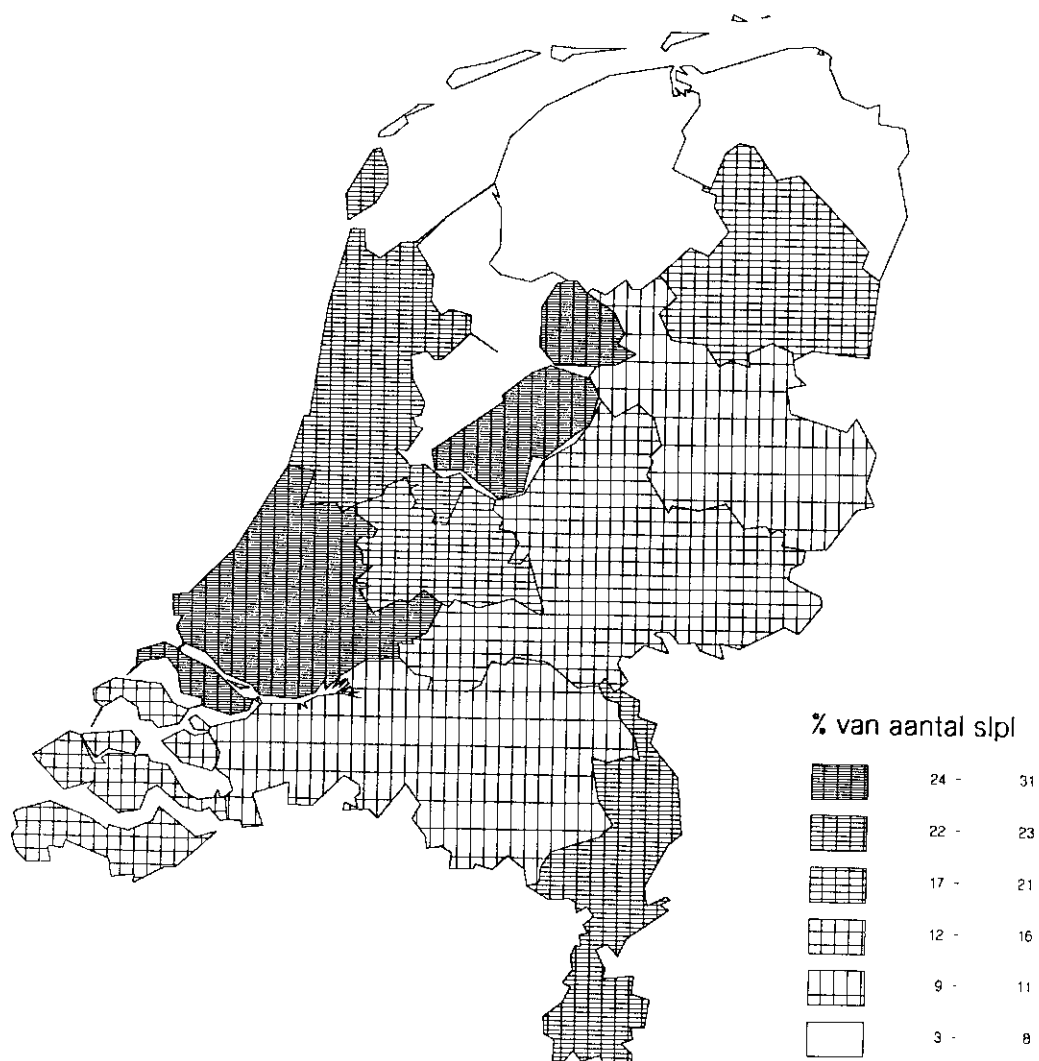
Tabel 1 Verdeling van het aanbod in slaappleatsen over kampeerterreinen, bungalows en appartementen en kamphuizen in procenten. De provincies zijn gerangschikt naar afnemend aandeel van de kampeerterreinen.

Provincie	Kampeerterein	Zomerh. en appart.	Kamphuizen	Opmerkingen
Groningen	94	3	3	eenzijdig aanbod
Overijssel	87	9	4	
Gelderland	85	12	3	
Zeeland	84	15	1	meer gevarieerd aanbod
Noord-Brabant	81	11	8	
Friesland	81	8	11	
Drenthe	78	18	4	
Utrecht	77	17	6	
Noord-Holland	76	22	2	
Zuid-Holland	74	24	2	
Limburg	73	23	4	
Flevoland	68	31	1	

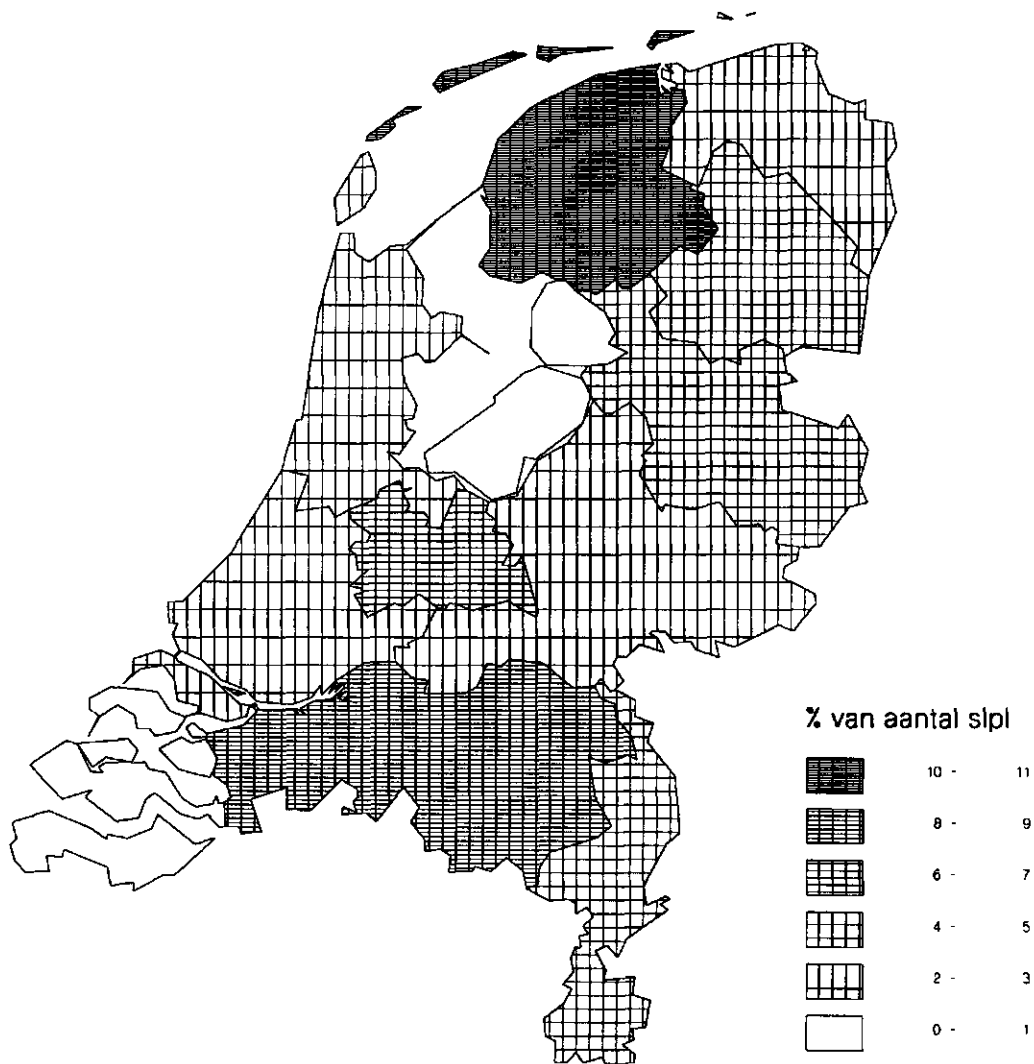
Het verblijfsrecreatieve aanbod in de provincies Groningen en Overijssel wordt voornamelijk bepaald door kampeerterreinen. In Flevoland en Limburg is dit aandeel relatief gering. Daar vormen de zomerhuisjes en appartementen een belangrijk aandeel. Het aanbod is er meer gevarieerd. Het aandeel van de kamphuizen is in bijna alle provincies gering te noemen. Alleen in Friesland is er sprake van een noemenswaardig aandeel in het totale aanbod van verblijfsaccommodaties.

Afb. 15 Aandeel (in %) van kampeerterreinen in de capaciteit (6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slaapplaatsen)

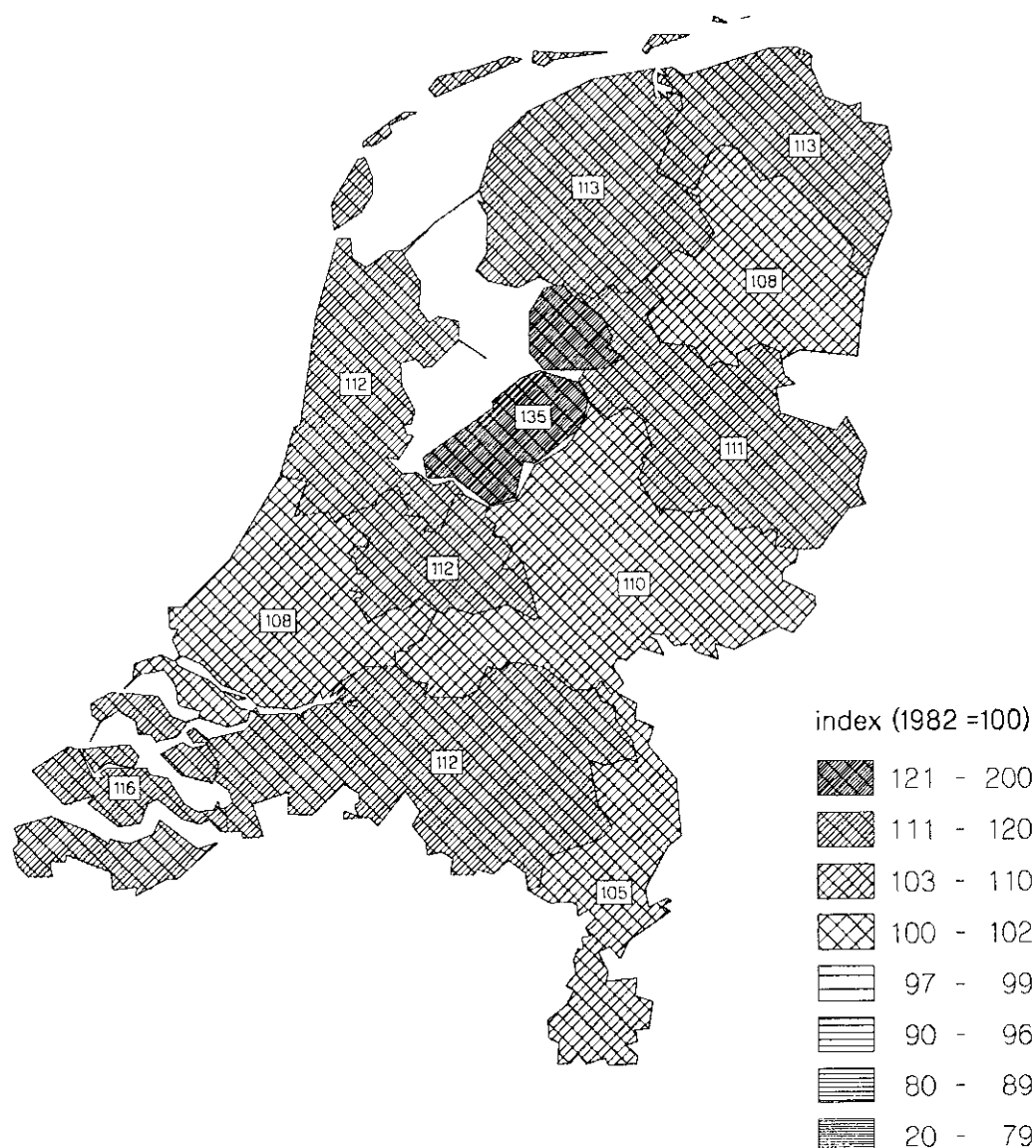
Afb. 16 Aandeel (in %) van zomerhuisjes en appartementen in de capaciteit (totaal 6429 bedrijven)

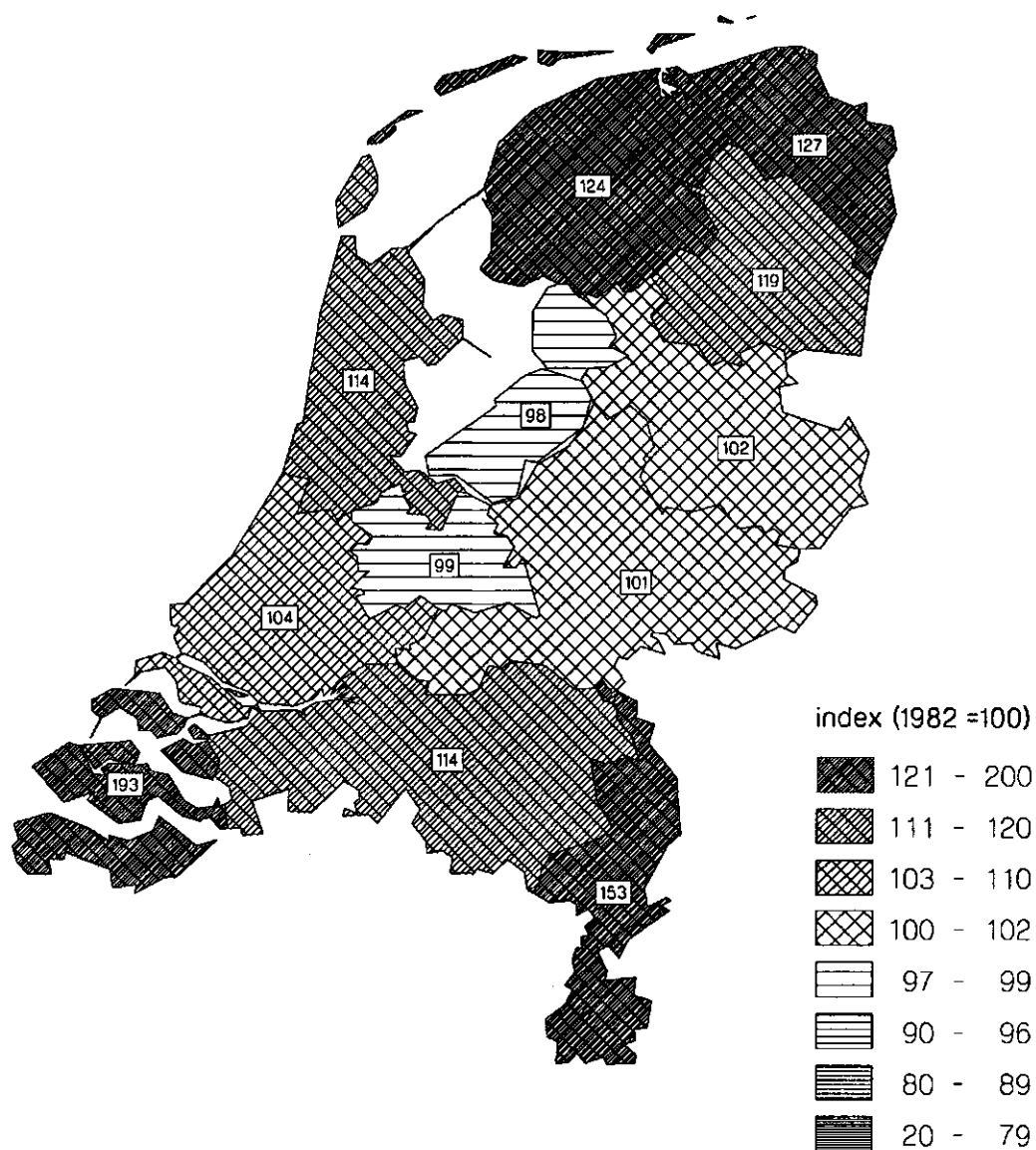
Afb. 17 Aandeel (in %) van kamphuizen in de capaciteit (totaal 6429 bedrijven)

In Afb. 18 tot en met 20 is de verandering in de tijd van het aanbod (gemeten in slaappleaatsen) per type verblijfsaccommodatie over de jaren 1982 tot 1990 weergegeven.

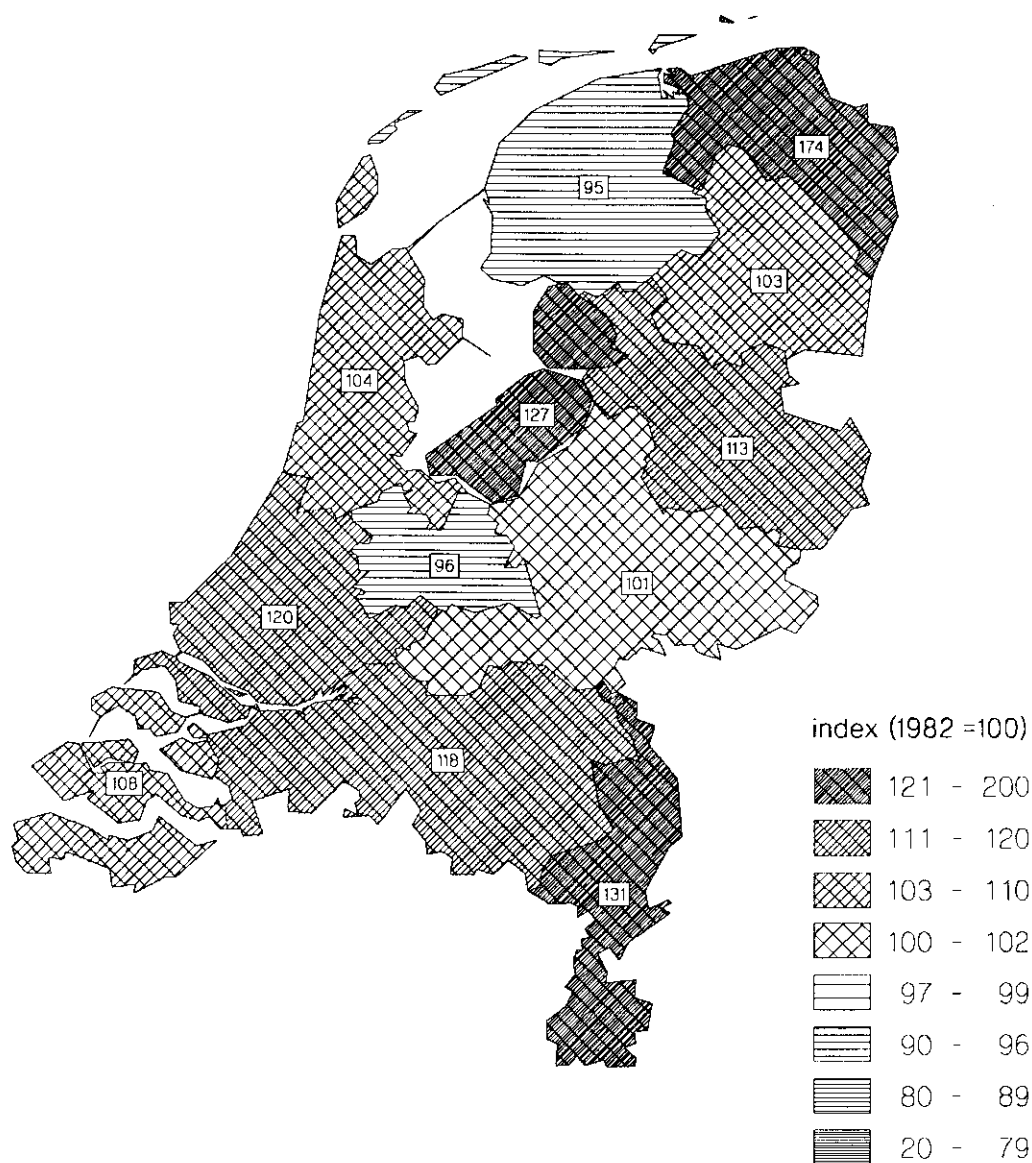
Het aantal slaappleaatsen op kampeerterreinen is in alle provincies gegroeid. In Flevoland is deze groei het grootste. Het aantal zomerhuisjes is het sterkst gegroeid in de provincies Zeeland en Limburg. In Flevoland en Utrecht is sprake van een gering daling. Het aantal slaappleaatsen in kamphuizen groeit sterk in de provincies Groningen, Limburg en Flevoland. In Utrecht en Friesland werd het aantal slaappleaatsen in de kamphuizen iets kleiner.

Afb. 18 Verandering van het aantal standplaatsen op kampeerterreinen van 1982 tot 1990 (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaappleaatsen)

Afb. 19 Verandering van het aantal zomerhuisjes en appartementen van 1982 tot 1990 (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplaatsen)

Afb. 20 Verandering van het aantal slaapplekken in kamphuizen (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken)

In tabel 2 worden de index-cijfers uit Afb. 18 tot en met 20 nog eens samengevat. Er wordt aangegeven of het verblijfsrecreatie-aanbod in de provincies in de afgelopen periode gevarieerder of eenvormiger is geworden. In de provincie Flevoland is het aanbod van kampeerterreinen sterker gestegen dan die van zomerhuisjes en kamphuizen. Het aanbod is er eenvormiger geworden. Het aanbod is meer gevarieerd geworden in Groningen, Zeeland, Drenthe, Zuid-Holland en Limburg. In de overige provincies vertoont het verblijfsrecreatie-aanbod ongeveer dezelfde mate aan variatie.

Tabel 2 *Verandering van het aantal standplaatsen op kampeerterreinen, het aantal bungalows en appartementen, en het aantal slaapplekken in kamphuizen met het effect daarvan op de variatie van het aanbod. De provincies zijn gerangschikt naar afnemend aandeel van de kampeerterreinen (zie tabel 1).*

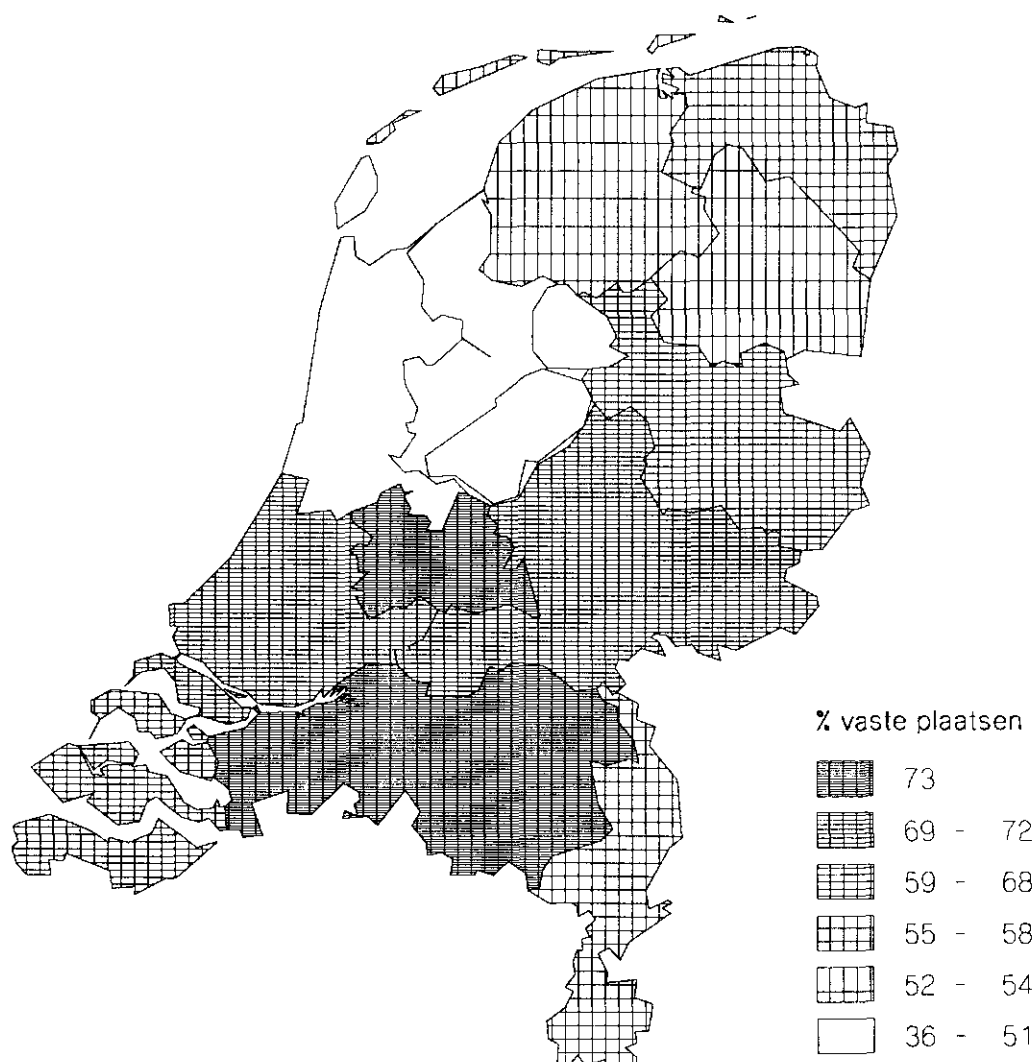
Provincie	Kampeert terrein	Zomerh. en appart.	Kamp- huizen	Tendens variatie aanbod
Groningen	113	127	174	meer gevarieerd
Overijssel	111	102	113	gelijk
Gelderland	110	101	101	gelijk
Zeeland	116	193	108	meer gevarieerd
Noord-Brabant	112	114	118	gelijk
Friesland	113	124	95	gelijk
Drenthe	108	119	103	meer gevarieerd
Utrecht	112	99	96	gelijk
Noord-Holland	112	114	104	gelijk
Zuid-Holland	108	104	120	meer gevarieerd
Limburg	105	153	131	meer gevarieerd
Flevoland	135	98	127	minder gevarieerd

Kampeerterreinen: vaste en toeristische standplaatsen

Standplaatsen op kampeerterreinen kunnen worden onderverdeeld in vaste en toeristische standplaatsen. Vaste standplaatsen zijn seizoen- én jaarplaatsen. In Nederland is 62% van de plaatsen op kampeerterreinen toebedeeld aan de vaste gasten onder de verblijfsrecreanten.

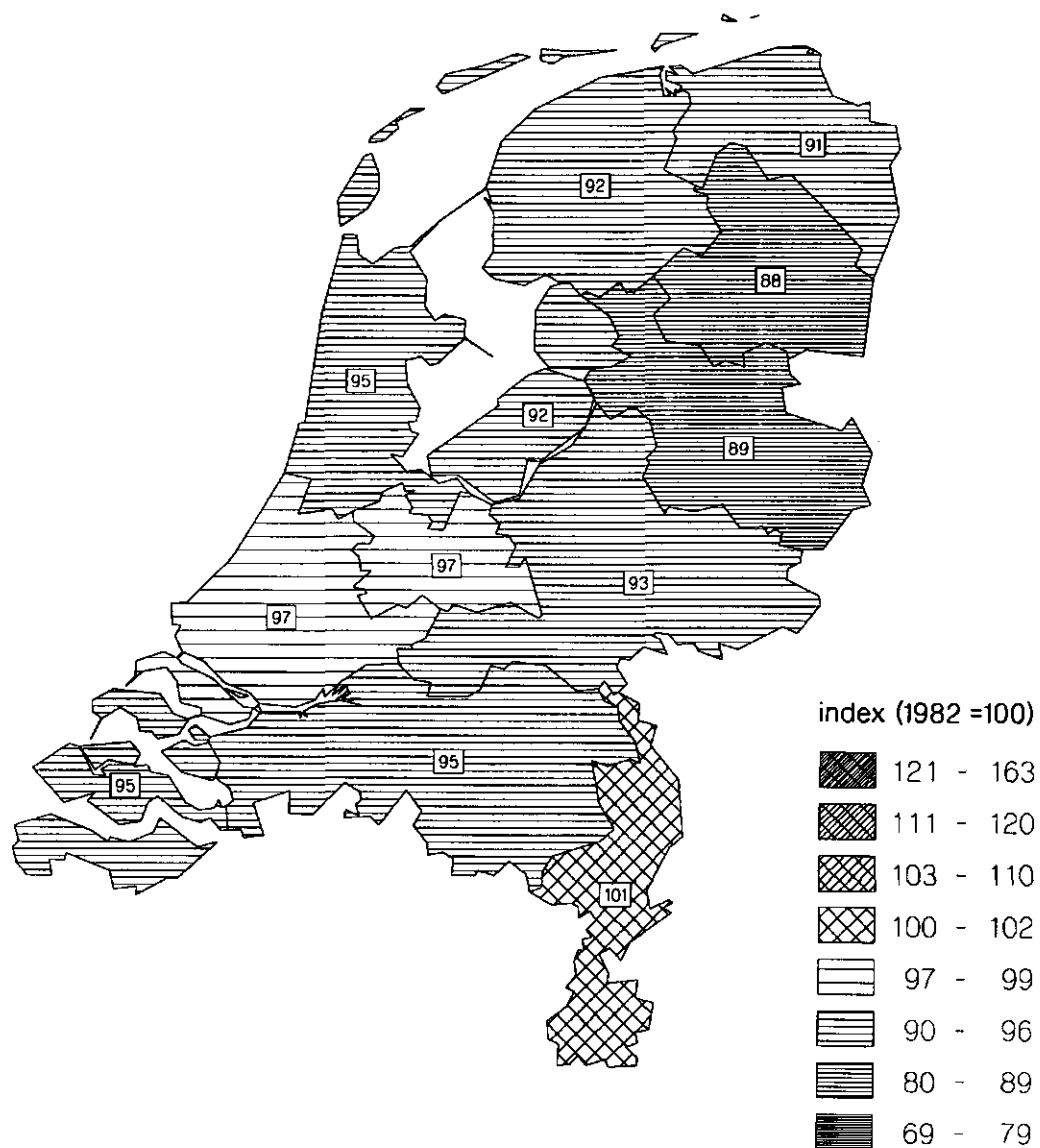
De verdeling van het aandeel vaste standplaatsen is weergegeven in Afb. 21 (zie ook tabel 15 in Aanhangsel 2). Daaruit blijkt dat met name de kampeerterreinen in de provincies Noord-Brabant en Utrecht een groot aandeel aan vaste standplaatsen (beide 73%) hebben, gevolgd door Gelderland en Zuid-Holland (beide 69%). In Noord-Holland en Flevoland hebben de kampeerterreinen een kleiner aandeel aan vaste gasten (respectievelijk 51% en 36%).

De kampeerterreinen met veel standplaatsen voor vaste gasten lijken zich vooral te concentreren rond de centraal gelegen stedelijke gebieden in het midden van het land.

Afb. 21 Aandeel (in %) van vaste standplaatsen op kampeerterreinen (totaal 3471 bedrijven)

Het aandeel vaste plaatsen op kampeerterreinen is sinds 1982 weinig veranderd (zie Afb. 22). Voor Nederland als geheel is er zelfs sprake van een lichte daling (index 94). Behalve in Limburg is in alle andere provincies het aandeel vaste standplaatsen gedaald. In Drenthe en Overijssel is deze daling het grootst. De concentratie van de bedrijven met veel vaste standplaatsen rond het midden van het land wordt daardoor versterkt.

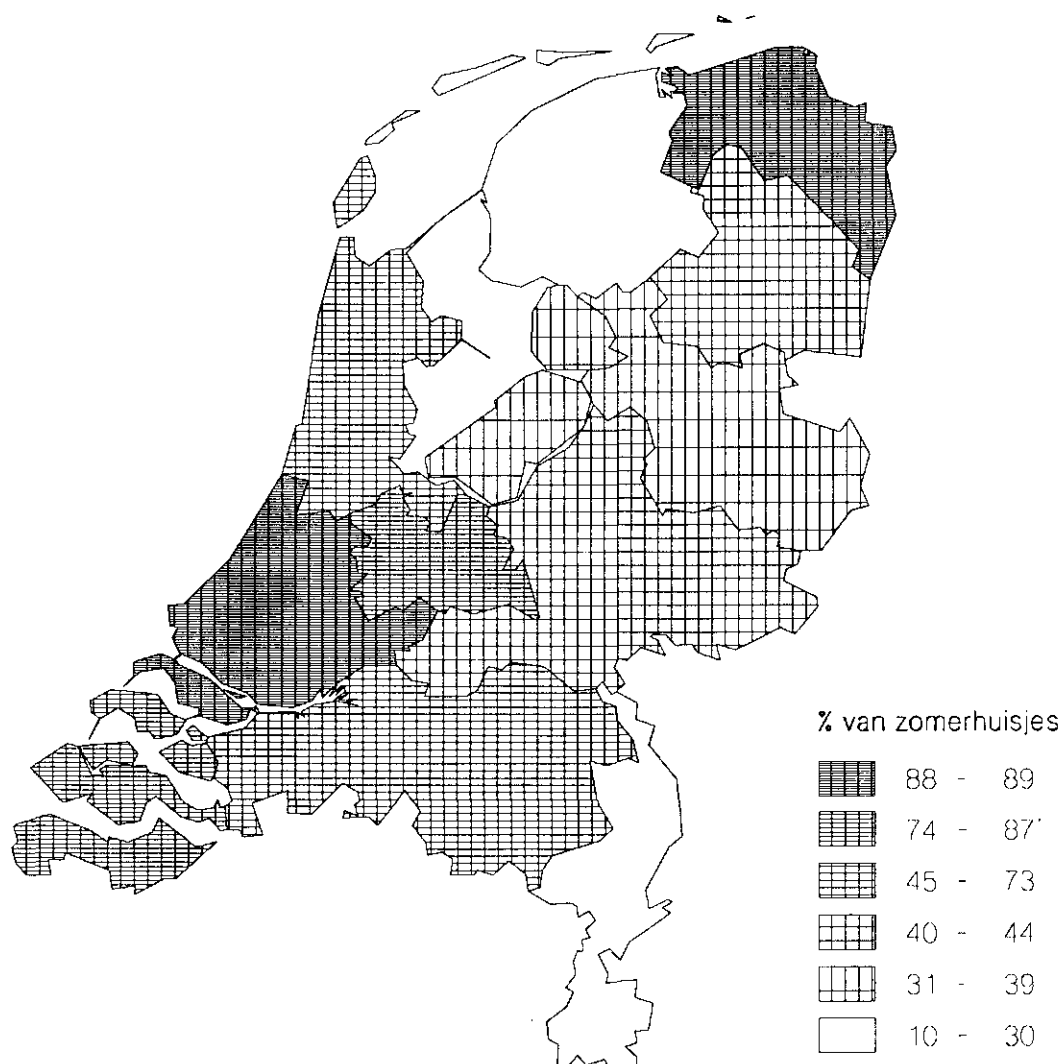

Afb. 22 Verandering van het aandeel vaste plaatsen op kampeerterreinen van 1982 tot 1990

Zomerhuisjes: bedrijfsmatige verhuur en particuliere tweede woningen

Binnen de categorie zomerhuisjes kan onderscheid gemaakt worden tussen twee sub-categorieën. De zomerhuisjes kunnen bedrijfsmatige verhuur worden of als een tweede woning gebruikt worden door particulieren. Particuliere zomerhuizen kunnen, net als de zomerhuisjes die deel uitmaken van een bedrijf, in groepen bij elkaar staan en een gemeenschappelijke beheerder hebben.

In Nederland is 53% van de zomerhuisjes in particulier gebruik. De verdeling over de provincies wordt in Afb. 23 en tabel 3 weergegeven. Het grootste aandeel particuliere zomerhuisjes komt voor in de provincies Groningen en Zuid-Holland met respectievelijk 89% en 88%, het kleinste aandeel in Friesland en Limburg (respectievelijk 21% en 10%).

Afb. 23 Aandeel (in %) particuliere zomerhuisjes per provincie (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken)

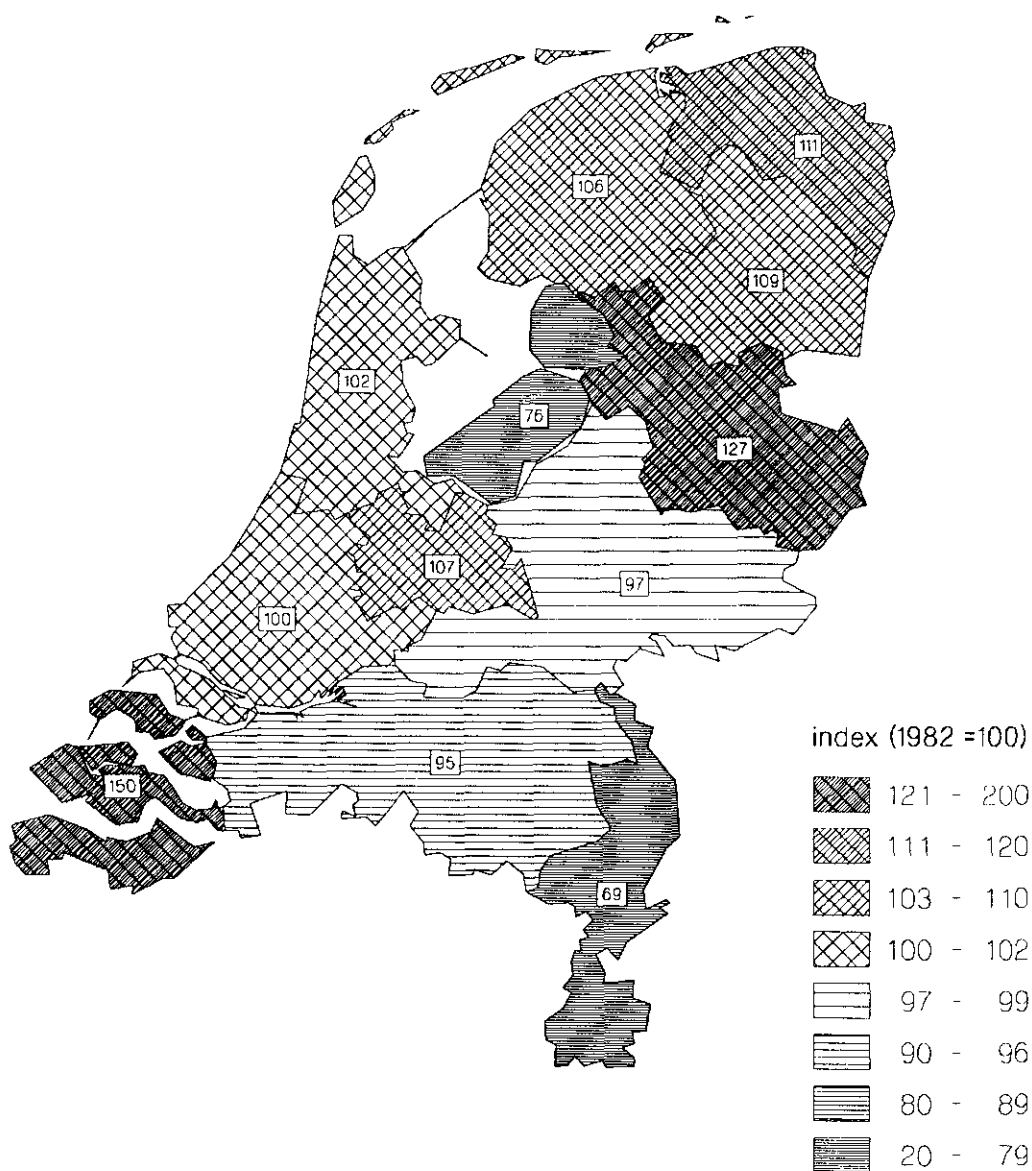
Tabel 3 Aantallen zomerhuisjes in bedrijfsmatige verhuur en in particulier gebruik per provincie.

Provincie	Aantallen zomerhuisjes			Percentages	
	totaal	bedrijf	partic.	bedrijf	partic.
Groningen	425	46	379	11	89
Friesland	1651	1311	340	79	21
Drenthe	4663	2810	1853	60	40
Overijssel	3026	1979	1047	65	35
Gelderland	7255	4233	3022	58	42
Utrecht	2363	496	1867	21	79
Nrd-Holland	7285	2357	4928	32	68
Zuid-Holland	6633	793	5840	12	88
Zeeland	6322	1654	4668	26	74
Nrd-Brabant	4935	2737	2198	55	45
Limburg	5108	4605	503	90	10
Flevoland	1834	1267	567	69	31
Nederland	51500	24288	27212	47	53

Afb. 24 laat zien hoe de verhouding bedrijfsmatig verhuur/particulier bezit zich de laatste jaren in de provincies heeft ontwikkeld.

Limburg en Flevoland laten een sterke daling zien van het procentuele aandeel zomerhuisjes in particulier bezit. Dit zou verklaard kunnen worden door de aanleg van enkele grote bungalowparken in deze provincies. Het particuliere aandeel groeit sterk in de provincies Zeeland en Overijssel. In Zeeland is de totale capaciteit sterk gegroeid sinds 1982 (zie ook Afb. 10). Verder bleek al uit Afb. 19 dat de omvang van het aantal zomerhuisjes zeer sterk is gegroeid (index 193). Deze groei lijkt zich voornamelijk in de particuliere zomerhuisjes voor te doen. In Overijssel bleef het totale aantal zomerhuisjes ongeveer gelijk, terwijl het aandeel particuliere zomerhuisjes daarin is gestegen (Afb. 24).

Er heeft zich een verschuiving plaatsgevonden van de bedrijfsmatige verhuur van zomerhuisjes naar particuliere zomerhuisjes (tweede woningen).

Afb. 24 Verandering van het aandeel particulier bij zomerhuisjes van 1982 tot 1990 (totaal 4909 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplaatsen)

2.5 Typering van de provincies

Hieronder worden per provincie de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van het gemiddelde (landelijke) beeld van het verblijfsrecreatieve aanbod en de ontwikkelingen daarin kort samengevat (zie ook tabel 14 en 15 in Aanhangsel 2).

Groningen

Aanbod: zeer lage dichtheid van bedrijven (0,04 per km²) en slaapplekken (12,06 per km²); een groot aandeel van kampeerterrinen (94%) en zeer klein aandeel van zomerhuisjes en appartementen (3%) in de capaciteit; en zeer groot aandeel van particuliere zomerhuisjes (89%). Ontwikkelingen: sterke groei van het aantal bedrijven (index 152); sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 73); en een sterke toename van het aantal slaapplekken in kamphuizen (index 174).

Friesland

Aanbod: Relatief geringe dichtheid aan capaciteit (35,69 per km²); kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (199,8 slpp per bedrijf); een klein aandeel van zomerhuisjes (8%) ten opzichte van een relatief groot aandeel kamphuizen (11%) in het verblijfsrecreatieve aanbod. Ontwikkelingen: afname van het aantal slaapplekken in kamphuizen (95).

Drenthe

Aanbod: matig hoge dichtheid van de bedrijven (0,14 per km²); een hoge gemiddelde bedrijfsgrootte (329,19 slpp). Ontwikkelingen: een sterk dalend aandeel van de vaste plaatsen op kampeerterrinen (index 88).

Overijssel

Aanbod: Vrij kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (254,05 slpp); groot aandeel van de kampeerterrinen (87%) in de capaciteit; een vrij eenzijdig verblijfsrecreatie-aanbod. Ontwikkelingen: achterblijvende groei in het totaal aantal bedrijven (index 103); lichte groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 102) en van het aantal bungalows (102); een sterk dalend aandeel van de vaste plaatsen op kampeerterrinen (89); een sterk stijgend aandeel van de particuliere sector bij de zomerhuisjes (index 127).

Gelderland

Aanbod: vrij grote dichtheid van bedrijven (0,28 per km²) en capaciteit (66,41 per km²); vrij kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (233,7 slpp); groot aandeel van kampeerterrinen in de capaciteit (85%); en een vrij groot aandeel van vaste standplaatsen op kampeerterrinen (69%). Ontwikkelingen: dalend aantal bedrijven (index 97); groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 105); achterblijvende groei van het aantal bungalows (101); en een lichte daling van het aandeel particulier bij zomerhuisjes (index 97).

Utrecht

Aanbod: lijkt sterk op het totale landelijke beeld van Nederland. Ontwikkelingen: gering afname van het aantal bungalows (index 99); afname van het aantal slaapplekken in kamphuizen (index 96).

Noord-Holland

Aanbod: vrij grote dichtheid aan bedrijven (0,22 per km²) en capaciteit (66,46 per km²); relatief klein aandeel van kampeerterrinen (76%) en een relatief groot aandeel van zomerhuisjes en appartementen (22%) in de capaciteit; een gevarieerd verblijfsrecreatie-aanbod; een relatief klein aandeel van vaste standplaatsen op kampeerterrinen (51%). Ontwikkelingen: geringe groei van het aantal bedrijven (index 102); groei van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 107).

Zuid-Holland

Aanbod: relatief klein aandeel van kampeerterreinen (74%) en een relatief groot aandeel zomerhuisjes en appartementen (24%); relatief gevarieerd verblijfsrecreatie-aanbod; vrij groot aandeel van vaste plaatsen op kampeerterreinen (69%); zeer groot aandeel van zomerhuisjes in particuliere handen (88%). Ontwikkelingen: lichte groei van de bungalows (index 104).

Zeeland

Aanbod: grote dichtheid van het aantal bedrijven (0,22 per km²) en het aantal slaapplekken (100,84 per km²); vrij omvangrijke gemiddelde bedrijfsgrootte 313,29 slpp; vrij groot aandeel particuliere zomerhuisjes (74%). Ontwikkelingen: Sterke groei van het aantal bedrijven (index 142); sterke groei van de capaciteit (index 121); sterke toename van het aantal standplaatsen op kampeer-terreinen (index 116); bijna een verdubbeling van het aantal bungalows (index 193); zeer sterke groei van het aandeel particulier bij de bungalows (index 150).

Noord-Brabant

Aanbod: matige dichtheid van bedrijven (0,14 per km²) en capaciteit (44,87 per km²); vrij omvangrijke gemiddelde bedrijfsgrootte (315,46 slpp); groot aandeel van vaste plaatsen op kampeerterreinen (37%). Ontwikkelingen: Zeer sterke toename van het aantal bedrijven (index 163); zeer sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 69).

Limburg

Aanbod: een grote dichtheid van bedrijven (0,29 per km²); vrij grote dichtheid van de capaciteit (57,60 per km²); kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (199,57 slpp); een relatief klein aandeel van kampeerterreinen (73%) in het verblijfsrecreatie-aanbod en een relatief groot aandeel van zomerhuizen en appartementen (23%), waarvan een slechts een erg klein aandeel in handen is van particulieren (10%); een relatief gevarieerd verblijfsrecreatie-aanbod. Ontwikkelingen: relatief sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 80); een relatief gezien kleine groei van aantal standplaatsen op kampeerterreinen (index 105); zeer sterke groei van het aantal bungalows (index 153); sterke groei van het aantal slaapplekken in kamphuizen (index 131); een stijging (weliswaar zeer gering; index 101) van het aandeel vaste plaatsen op kampeerterreinen; sterke afname van het aandeel van de particuliere sector binnen de zomerhuisjes (index 69).

Flevoland

Aanbod: zeer kleine dichtheid van bedrijven (0,04 per km²) en van het aantal slaapplekken (24,19 per km²); omvangrijke gemiddelde bedrijfsgrootte (644,15 slpp); relatief klein aandeel van kampeerterreinen (31%) en een groot aandeel van zomerhuizen (31%) in het aanbod; klein aandeel van vaste plaatsen op kampeerterreinen (36%); een gevarieerd verblijfsrecreatie-aanbod. Ontwikkelingen: sterke stijging van het aantal bedrijven (index 143) en het aantal slaapplekken (index 120); vrij sterke afname van de gemiddelde bedrijfsgrootte (index 84); sterke toename van het aantal standplaatsen op kampeerterreinen (index 135); afname van het aantal bungalows (index 98); sterke afname van het aandeel van de particuliere zomerhuisjes (index 76).

3 VERBLIJFSRECREATIE-AANBOD PER COROP*-GEBIED

3.1 Aantal COROP*-gebieden per provincie

Binnen een provincie kunnen tussen regio's grote verschillen bestaan in het verblijfsrecreatieve aanbod. Deze verschillen komen aan het licht als met een meer verfijnde geografische indeling wordt gewerkt. Hier is gekozen voor een indeling in zogenaamde COROP*-gebieden. In paragraaf 1.5 is deze indeling nader besproken. In tabel 4 is het aantal COROP*-gebieden per provincie aangegeven.

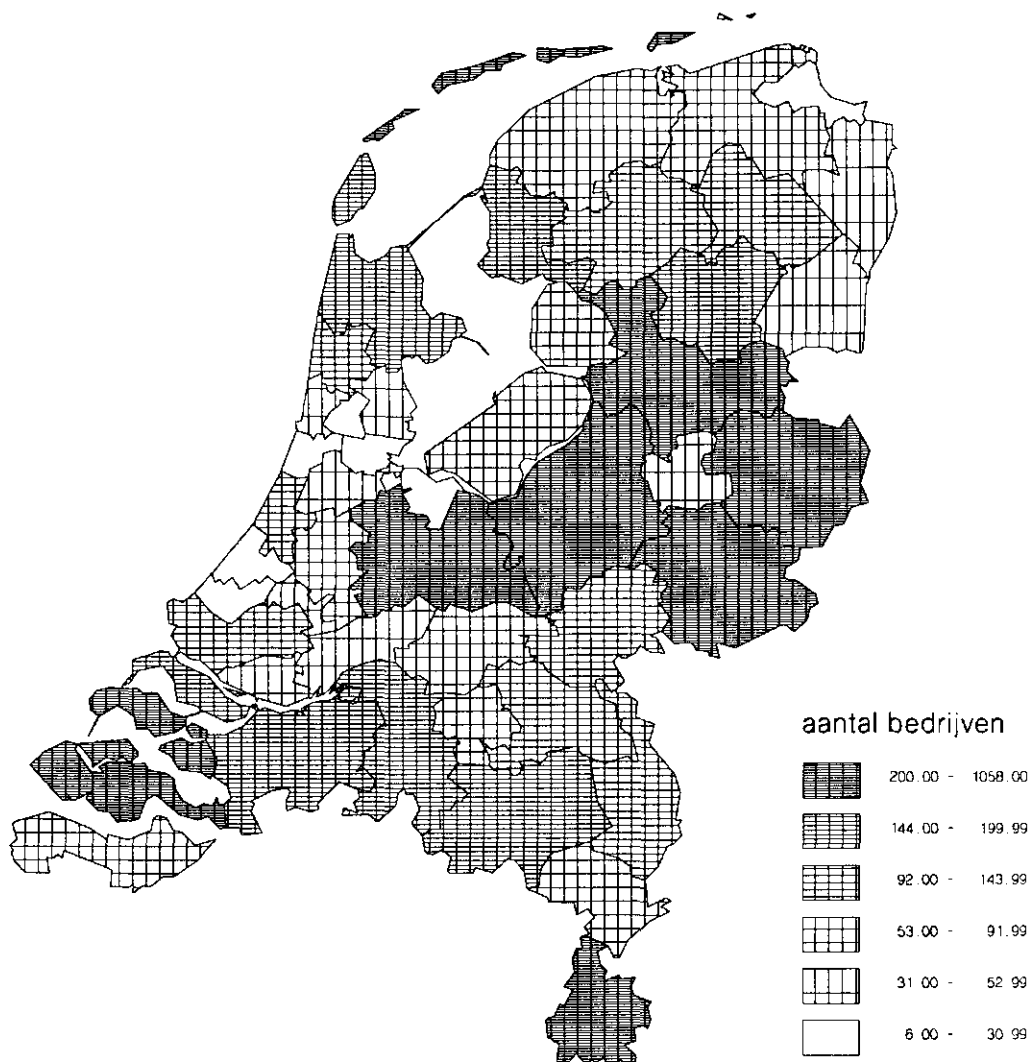
Tabel 4 Aantal COROP-gebieden per provincie.*

Provincies	Aantal COROP*-gebieden
Groningen	3
Friesland	4
Drenthe	3
Overijssel	3
Gelderland	4
Utrecht	1
Noord-Holland	9
Zuid-Holland	8
Zeeland	2
Noord-Brabant	5
Limburg	3
Flevoland	1
Totaal	46

3.2 Aantal verblijfsrecreatieve bedrijven

Afb. 25 geeft een overzicht over het aantal bedrijven per COROP*-gebied. Gebieden met een groot aantal bedrijven zijn: de Veluwe (1058 bedrijven), Zeeland (met uitzondering van Zeeuws-Vlaanderen, 494 bedrijven) en Zuid-Limburg (431 bedrijven).

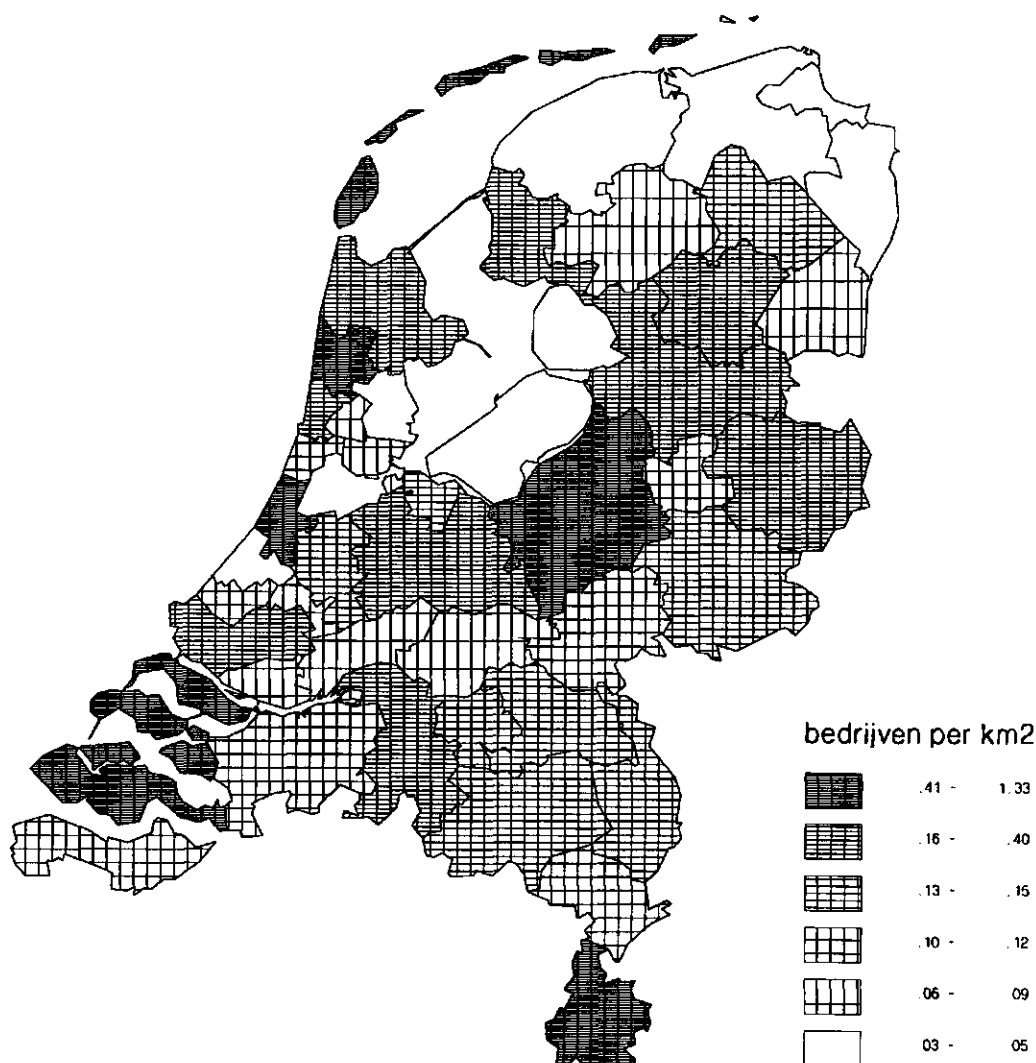
Aangezien de COROP*-gebieden in oppervlakte verschillen, kan de spreiding van de bedrijven beter worden uitgedrukt in het aantal bedrijven per vierkante kilometer (de dichtheid). Afb. 26 laat de dichtheid van het aantal bedrijven per COROP*-gebied zien. De grootste dichtheden van bedrijven komen voor op de Wadden-eilanden (1,04 bedrijven per vierkante kilometer op Texel en 1,33 bedrijven per km² op de andere Friese eilanden), gevolgd door Zuid-Limburg (0,63 bedrijven per km²) en Goeree-Overflakkee (0,59 bedrijven per km²). De kleinste dichtheden aan bedrijven worden aangetroffen rond Delfzijl (0,03 bedrijven per km²) en in Oost Groningen en Flevoland (beide 0,04 bedrijven per km²).

Afb. 25 Aantal bedrijven per COROP*-gebied (totaal 6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slaapplaatsen)

Verblijfsrecreatie is doorgaans gevestigd in gebieden die ook andere mogelijkheden voor recreatie bieden. De verblijfplaats is immers een uitvalbasis voor andere recreatievormen. De verblijfsrecreant heeft een grote vrijheid bij zijn keuze voor gebieden. Hij zal kiezen voor een gebied dat zo goed mogelijk bij zijn gewenste recreatiepatroon aansluit.

Recreatie-activiteiten zijn grofweg onder te brengen in twee hoofdgroepen; landrecreatie en waterrecreatie. Voor de landrecreatie (onder andere wandelen, fietsen en paardrijden) zijn kleinschalige gebieden het meest geschikt (zie onder meer Van de Wardt en Staats, 1988). Voor de waterrecreatie bieden de kust, rivieren-, plassen- en merengebieden in Nederland een grote variatie aan mogelijkheden. Het is te verwachten dat in deze gebieden de grootste concentraties van verblijfsrecreatieve bedrijven te vinden zijn.

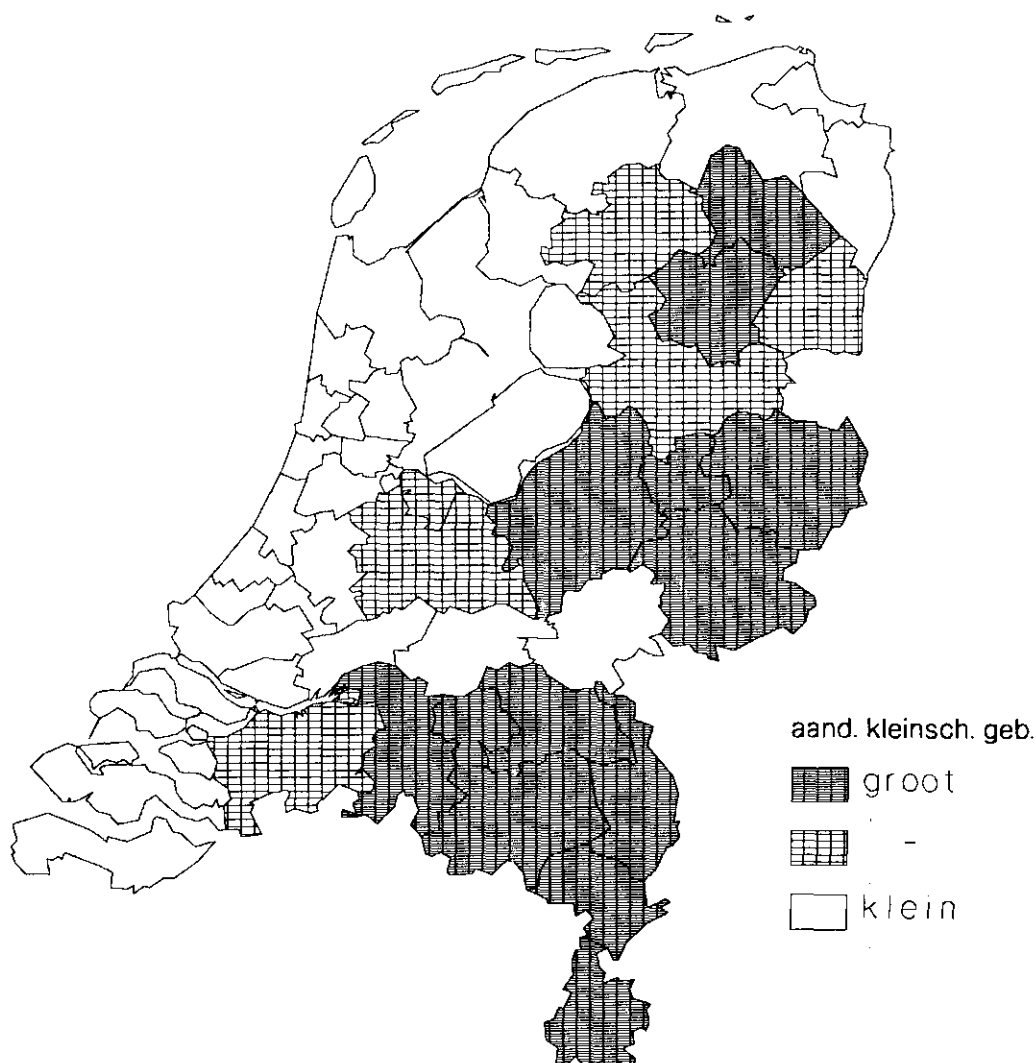

Afb. 26 Aantal bedrijven per vierkante kilometer per COROP*-gebied (totaal 6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slaapplaatsen)

In Afb. 27 zijn de COROP*-gebieden naar aanwezigheid van kleinschalige landschappen ingedeeld (hiervoor is onder andere gebruik gemaakt van de landschappenkaart van Stortelder en Baayens [1983] en van Buitenhuis et al. [1986]).

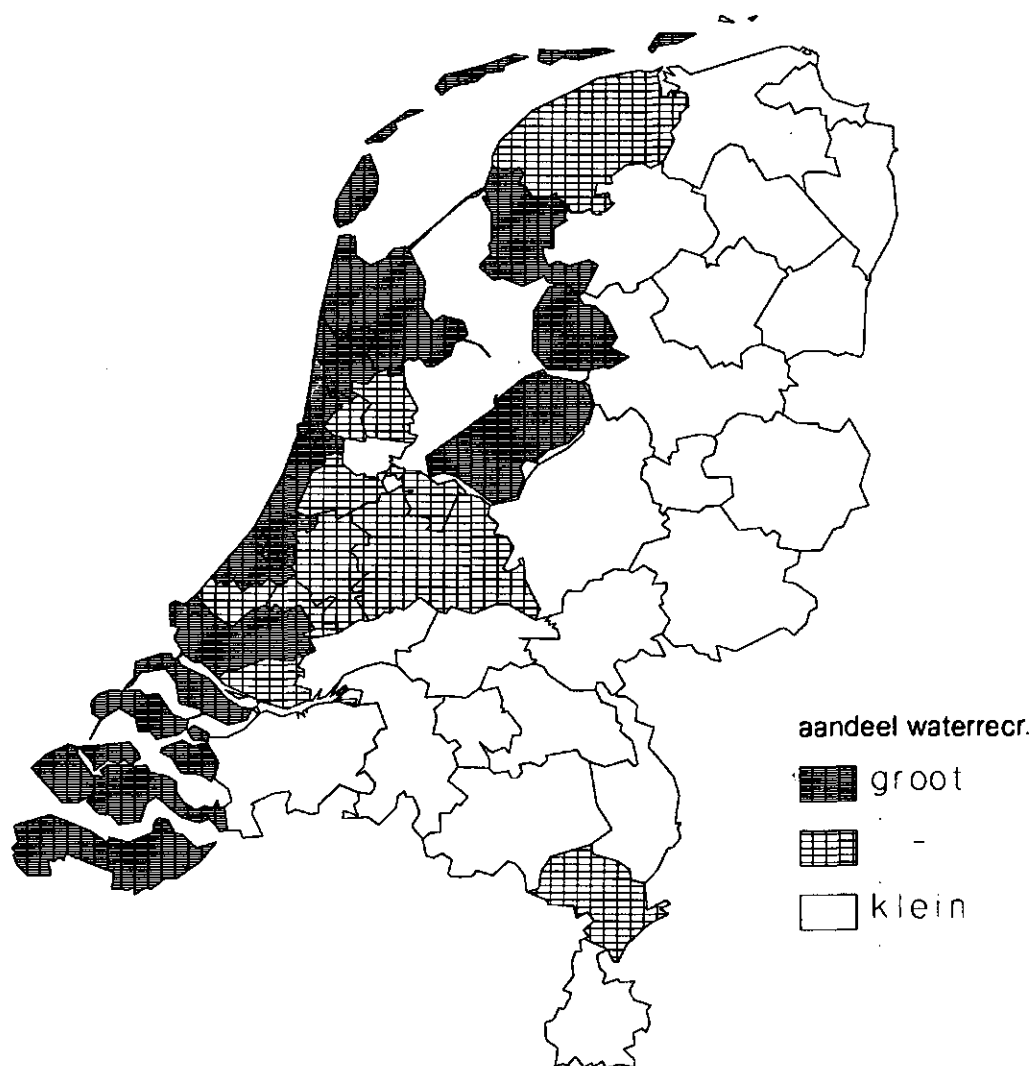
De COROP*-regio's die geheel in een gebied met veel kleinschalige landschappen liggen, krijgen de legenda-eenheid "groot aandeel kleinschalig landschap" (bijvoorbeeld Zuid-Limburg); COROP*-regio's die geheel in het andere gebied liggen de legenda-eenheid "klein aandeel kleinschalig landschap" (bijvoorbeeld Oost Groningen). De regio's gedeeltelijk liggend in een kleinschalige gebied vormen een tussencategorie (bijvoorbeeld West Brabant).

Afb. 28 geeft op soortgelijke wijze de aanwezigheid van waterrecreatiemogelijkheden in Nederland weer (hiervoor is onder meer gebruik gemaakt van VAROR, 1990).

Afb. 27 Aanwezigheid van kleinschalige landschappen in COROP*-gebieden

De kaarten vullen elkaar nagenoeg aan. Alleen de regio's in de provincie Groningen, de regio Amsterdam en het Rivierengebied vallen buiten beide indelingen. Het COROP*-gebied Amsterdam bestaat nagenoeg helemaal uit stedelijk gebied. Dit is bij de indeling buiten beschouwing gebleven. Utrecht, Het Gooi en Midden-Limburg hebben zowel kleinschalige landschappen als ook waterrecreatiemogelijkheden. De COROP*-gebieden Utrecht en het Gooi worden in het westen gekenmerkt door een grootschalig landschap en waterrecreatiemogelijkheden, terwijl in het oosten bosrijke gebieden op de Utrechtse Heuvelrug liggen (kleinschalige gebieden met weinig waterrecreatie-mogelijkheden). De grindgaten langs de Maas in Midden-Limburg bieden tal van waterrecreatiemogelijkheden.

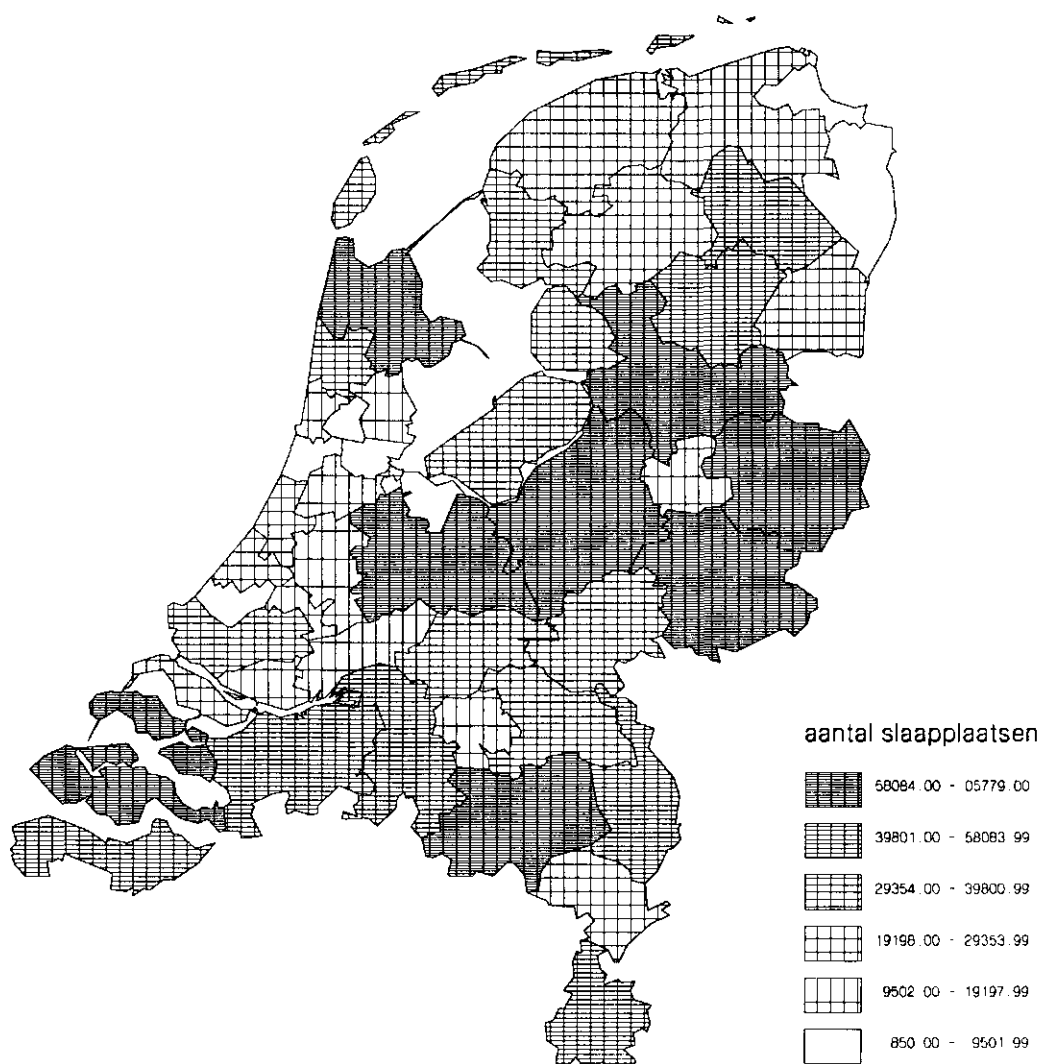

Afb. 28 Aanwezigheid van waterrecreatiemogelijkheden in COROP*-gebieden

De dichtheid van de bedrijven (in bedrijven per km²) lijkt goed bij deze indelingen aan te sluiten. De kuststrook en de Wadden-eilanden hebben een grote dichtheid. Zo ook de gebieden met kleinschalig landschap: Drenthe (behalve het zuidoosten), Overijssel, Gelderland (met uitzondering van het Rivierengebied), Utrecht, Midden en Oost Brabant en Limburg. Ook het Friese Merengebied laat een hoge dichtheid zien.

3.3 Capaciteit

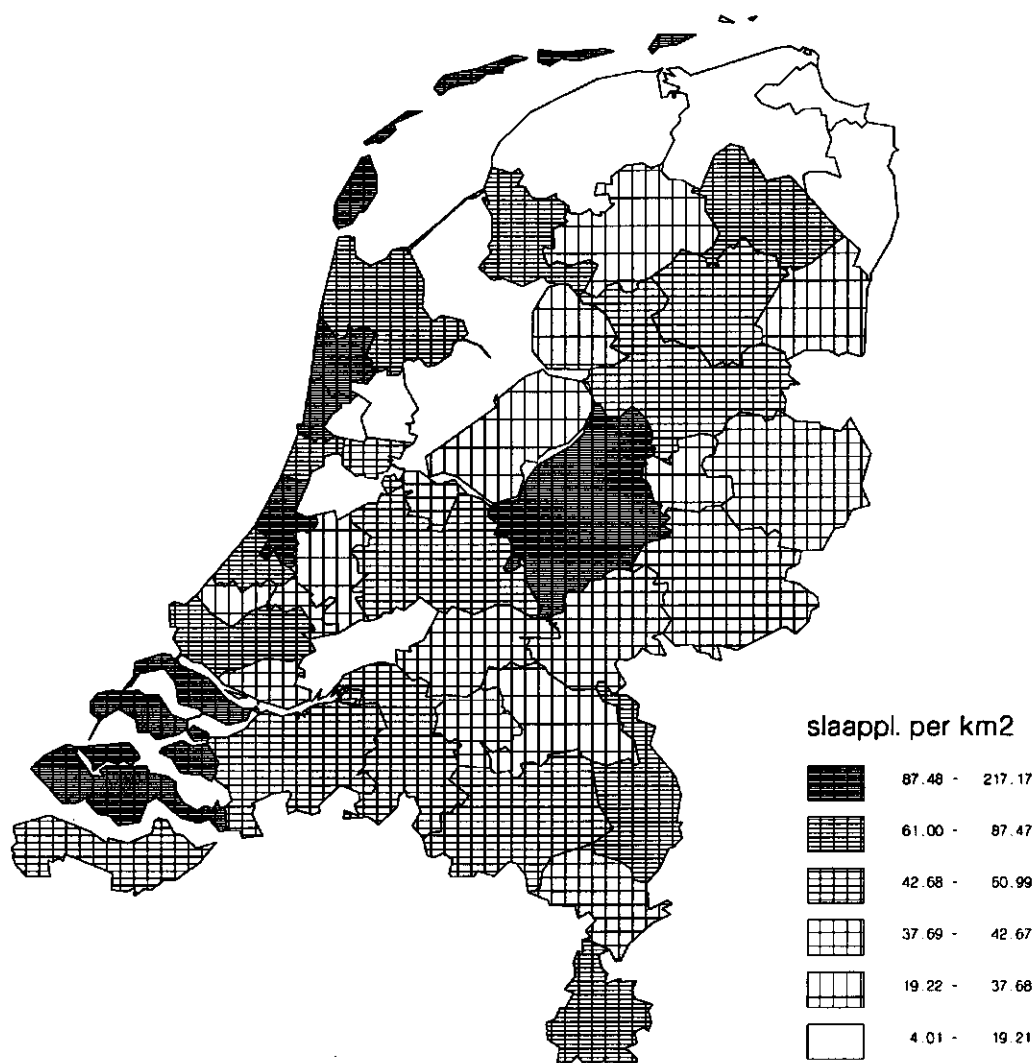
In Afb. 29 is het aantal slaapplaatsen in het verblijfsrecreatie-aanbod (de capaciteit) per COROP*-gebied weergegeven. Het grootste aantal slaapplaatsen is te vinden op de Veluwe (205.779 slaapplaatsen), gevolgd door het COROP*-gebied Zeeland - zonder Zeeuws Vlaanderen - (139.467), Noord Overijssel (77.212) en Utrecht (73.206). Zie ook tabel 14 in Aanhangel 2.

Afb. 29 Capaciteit in aantal slaapplaatsen per COROP*-gebied (6429 bedrijven)

Ook bij de capaciteit in aantal slaapplaatsen geeft de dichtheid per vierkante kilometer een beter beeld van de spreiding van het aanbod (zie Afb. 30 en tabel 14 in Aanhangel 2).

De capaciteit per vierkante kilometer is op Texel het grootste (217,17 slaapplaatsen per km²), gevolgd door de andere (Friese) Wadden-eilanden (176,87 slpp. per km²). De laagste dichtheden zijn te vinden in de regio Delfzijl in Groningen (4,01 slpp. per km²) en in de Zaanstreek (9,00 slpp. per km²).

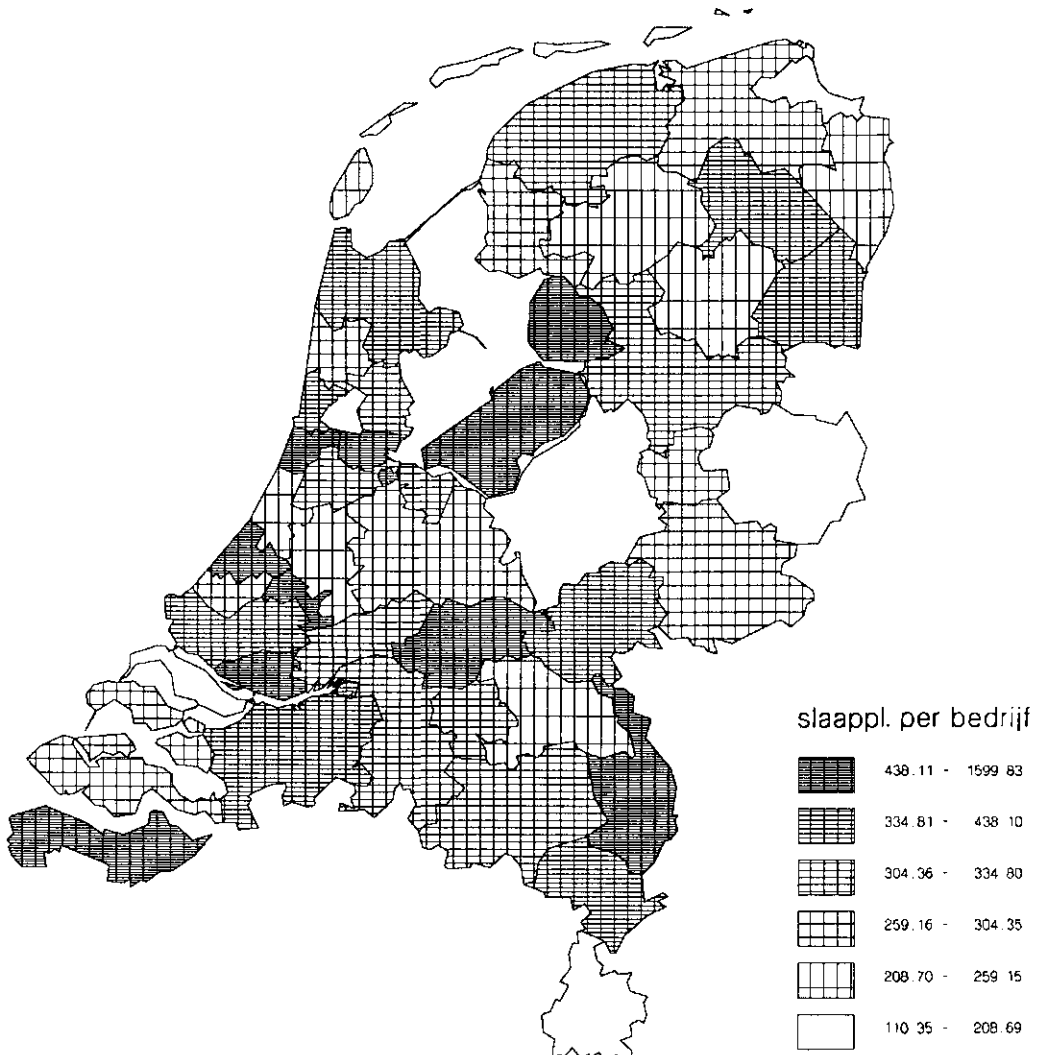

Afb. 30 Capaciteit per vierkante kilometer per COROP*-gebied in aantal slaapplekken (slpp) per vierkante kilometer (totaal 6429 bedrijven)

De dichtheid van de capaciteit (in slaapplekken) is in de waterrecreatiegebieden hoog (vergelijk Afb. 28). De verschillen in de schaal van het landschap zijn iets minder goed herkenbaar als bij de verdeling van de bedrijven. Een belangrijk verschil is de vrij hoge dichtheid in het Gelders Rivierengebied. Tevens vallen de lage dichtheden op in kleinschalige gebieden als Zuidwest Overijssel, Noordoost Brabant en Midden-Limburg.

3.4 Gemiddelde bedrijfsgrootte

In Afb. 31 is de gemiddelde bedrijfsgrootte per COROP*-gebied weergegeven. Opvallend is de erg grote gemiddelde bedrijfsgrootte in de Agglomeratie 's-Gravenhage (1599,83 slaapplekken per bedrijf). Er zijn hier twaalf bedrijven, waarvan één met een capaciteit van ruim 7600 slaapplekken!. Ook in de Agglomeratie Haarlem (649,85 slpp/bedr.) en in Flevoland (644,15 slpp/bedr.) is de gemiddelde bedrijfsgrootte groot. Erg klein is de gemiddelde bedrijfsgrootte op de Friese Wadden-eilanden (133,11 slpp/bedr.) en in Zuid-Limburg (110,35 slpp/bedr.).

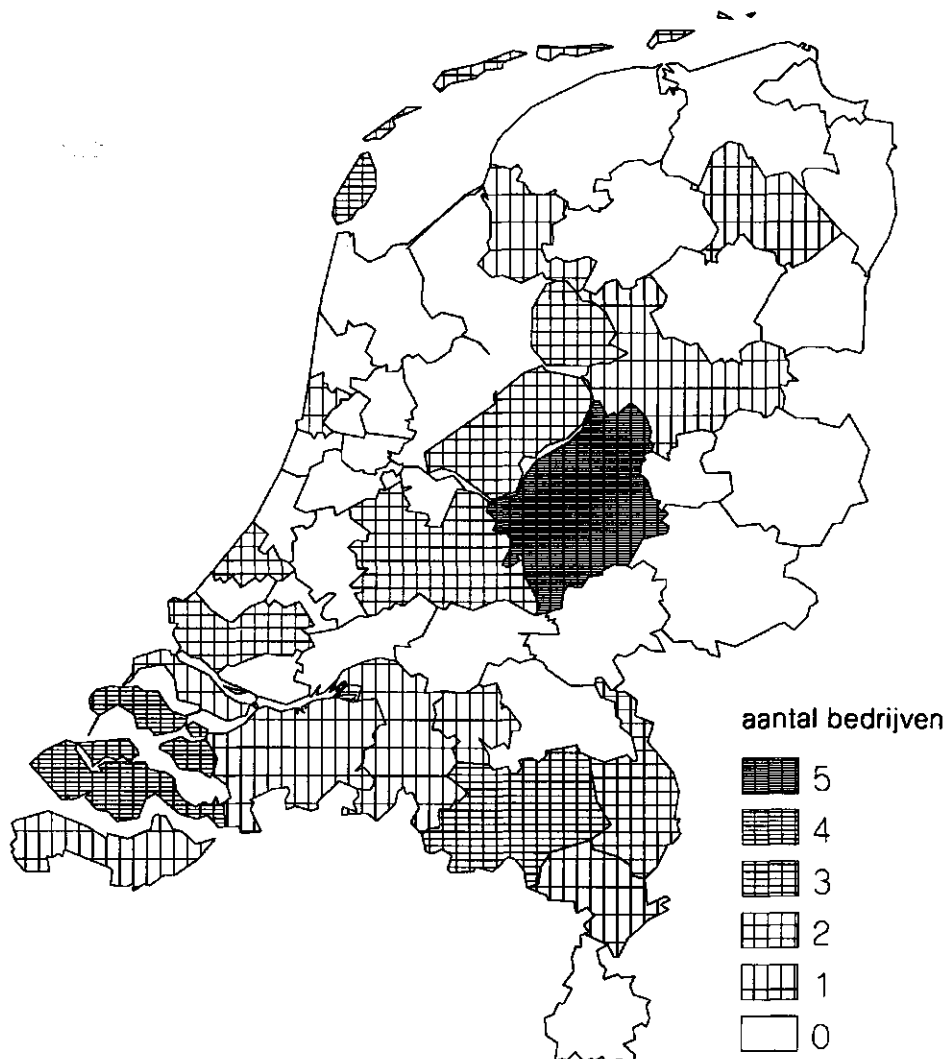

Afb. 31 Gemiddelde bedrijfsgrootte in slpp per bedrijf per COROP*-gebied (totaal 6429 bedrijven)

De gemiddelde bedrijfsgrootte kan sterk worden beïnvloed door uitschieters zoals de aanwezigheid van zeer grote bedrijven (> 3500 slaapplekken). In Afb. 32 zijn de absolute aantallen van dergelijke grote bedrijven per COROP*-gebied weergegeven.

De Veluwe en Zeeland tellen wat betreft het aantal de meeste grote bedrijven (vijf respectievelijk vier). De gemiddelde bedrijfsgrootte in deze gebieden wordt desalniettemin nauwelijks beïnvloed door deze grote bedrijven omdat het totale aantal bedrijven in de gebieden erg groot is. In gebieden als de regio 's-Gravenhage en de

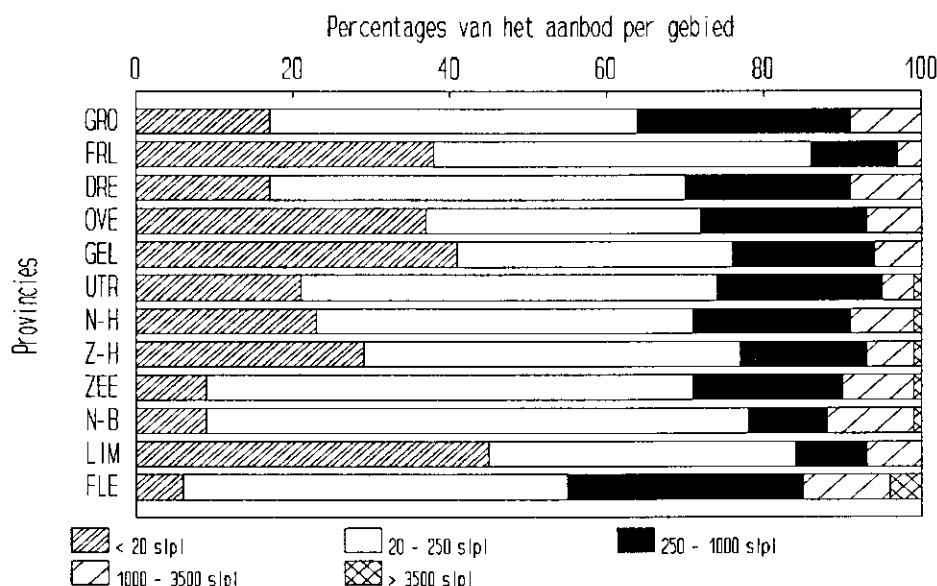
IJmond daarentegen komen in totaal erg weinig bedrijven voor. De gemiddelde bedrijfsgrootte wordt dan ook sterk beïnvloed door enkele erg grote bedrijven in deze regio's. In enkele gebieden met zeer veel bedrijven ontbreekt de categorie grote bedrijven geheel (vergelijk Afb. 25). Bijvoorbeeld in Twente, de Achterhoek en Zuid-Limburg.

Afb. 32 Aantal bedrijven met meer dan 3500 slaapplaatsen per COROP*-gebied (totaal 37 bedrijven)

De spreiding van de bedrijven over capaciteitsklassen geeft aan hoe de gemiddelde bedrijfsgrootte is opgebouwd. Om deze spreiding grafisch te kunnen weergeven, zijn de bedrijven verdeeld over een vijftal capaciteitscategorieën. Het totaal aantal bedrijven binnen het gebied is op 100% gesteld.

In Afb. 33 wordt door een staafdiagram de relatieve verdeling van de capaciteitscategorieën per provincie weergegeven. De staafdiagrammen in Afb. 34 en 35 geven een beeld van de verhouding tussen de capaciteits-categorieën voor de COROP*-gebieden in Noord- respectievelijk Zuid Nederland. Zie ook de tabellen 16 en 17 in Aanhangsel 2.

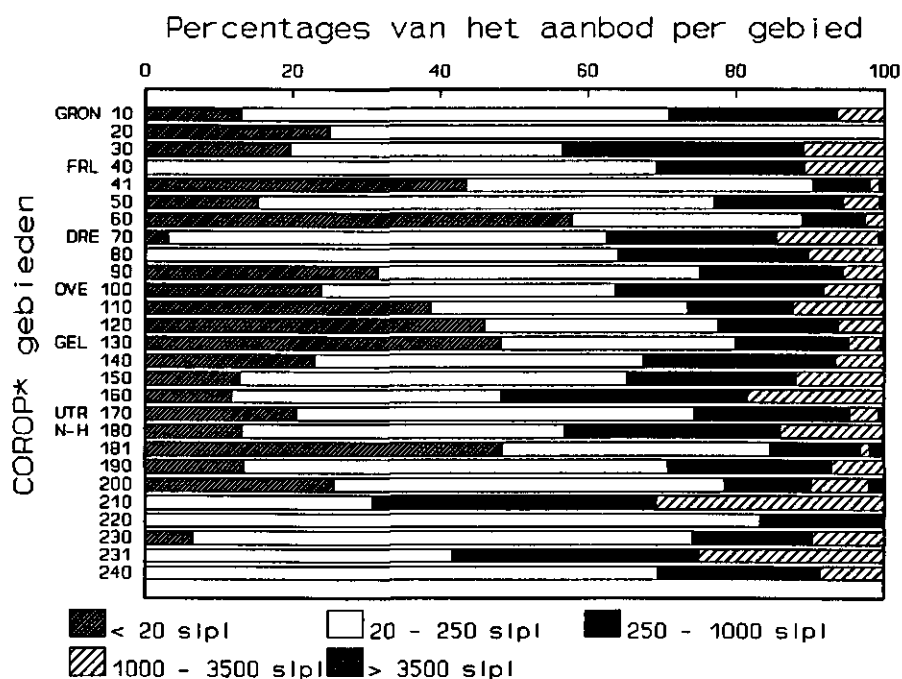

Afb. 33 Verdeling (in %) van bedrijven over capaciteitsklassen per provincie

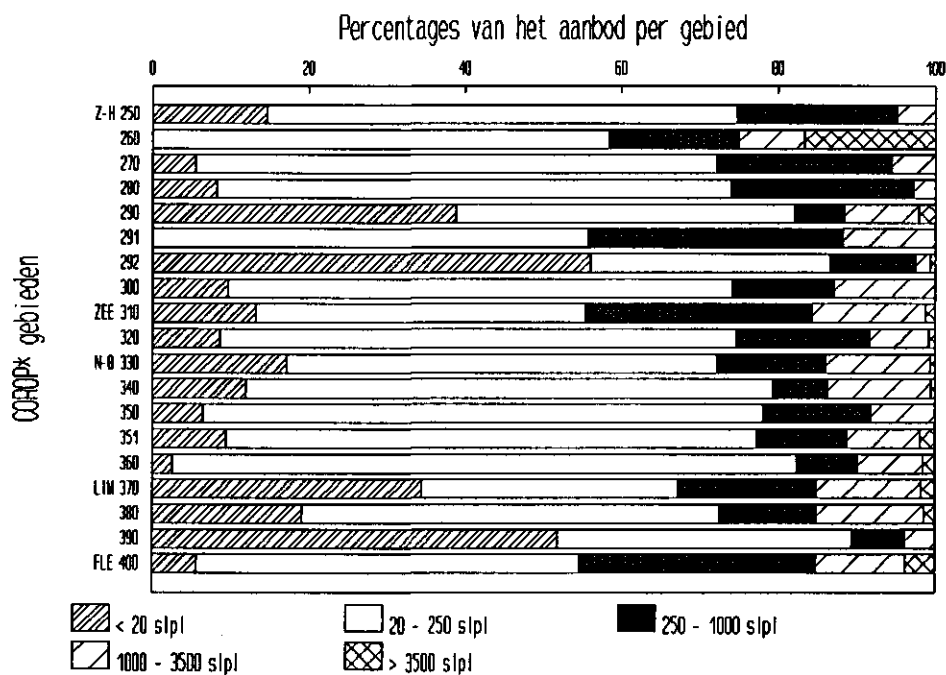
Afb. 33 laat zien dat de provincies Flevoland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland noemenswaardige aandelen aan zeer grote bedrijven hebben. Limburg, Gelderland, Friesland en Overijssel hebben een groot percentage zeer kleine bedrijven (< 20 slpp). In Flevoland, Noord-Brabant en Zeeland zijn de capaciteitsklassen tussen 20 tot 1000 slaapplaatsen het best vertegenwoordigd.

De COROP*-gebieden Noord Friesland, Zuidoost Drenthe, Agglomeratie Haarlem, Zaanstreek, Stad Amsterdam, het Gooi en de Vechtstreek, Agglomeratie 's-Gravenhage en Overig Rijnmond hebben geen aandeel erg kleine bedrijven (< 20 slaapplaatsen). Deze gebieden liggen grotendeels in de Randstad (zie de staafdiagrammen in Afb. 34 en 35).

Een relatief groot aandeel van de grote bedrijven concentreert zich vooral in de COROP*-gebieden langs de Hollandse kust (regio's in Noord- en Zuid-Holland en Zeeland), in Flevoland en in Oost Brabant en Noord-Limburg. Een zeer groot aandeel - tot bijna 60% van het totale aantal bedrijven - van de kleine bedrijven (< 20 slpp) is in Zuidoost Friesland, de Veluwe, Texel, Goeree Overflakkee en in Zuid-Limburg te vinden. Kleine aandelen van grotere bedrijven (groter dan 1000 slaapplaatsen) zijn te vinden op de Friese Wadden-eilanden, in Zuidoost Friesland, Texel, de Zaanstreek, oost Zuid-Holland, Goeree Overflakkee en in Zuid-Limburg. Zie ook tabel 17, Aanhangsel 2.

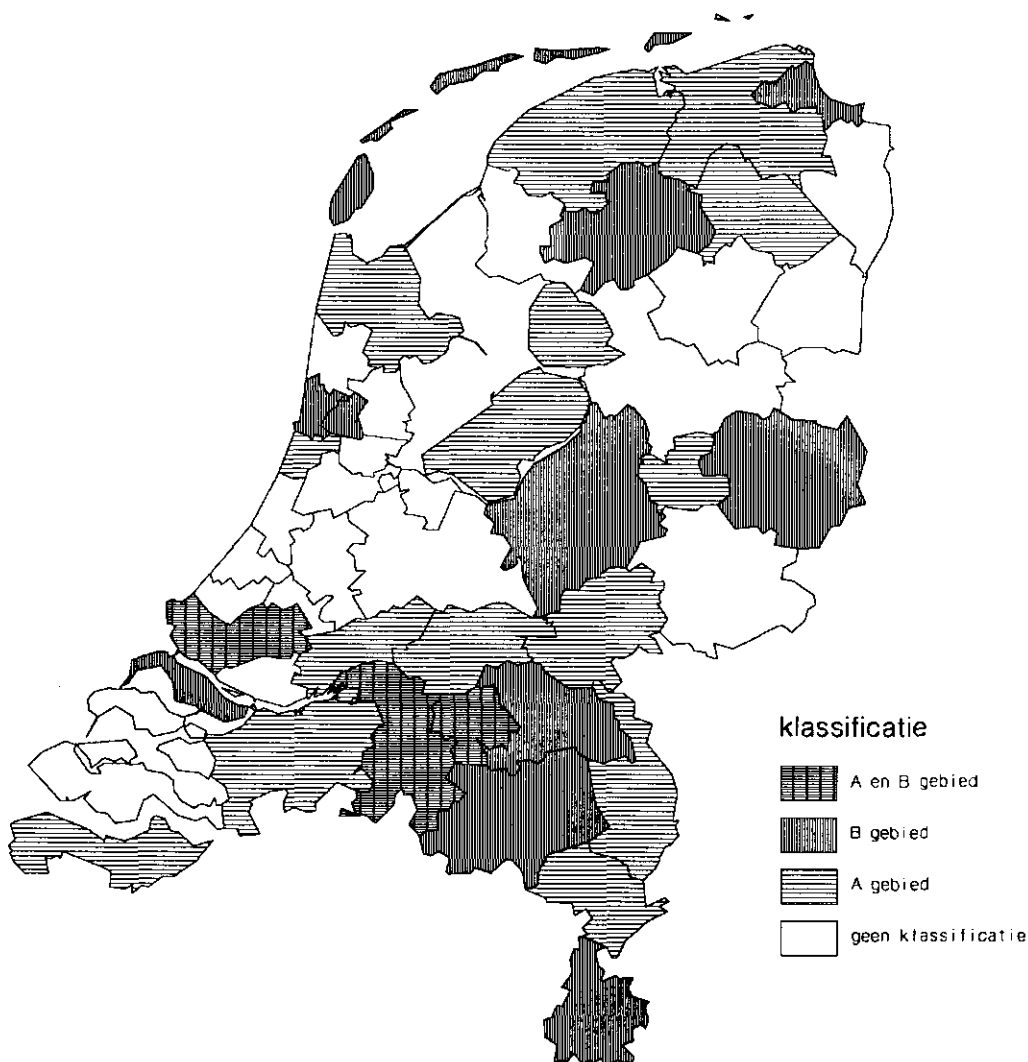

Afb. 34 Verdeling (in %) van bedrijven over capaciteitsklassen per COROP*-gebied (Noord Nederland)

Afb. 35 Verdeling (in %) van bedrijven over capaciteitsklassen per COROP*-gebied (Zuid-Nederland)

Ten behoeve van een klassificatie van de regio's naar capaciteitsgrootte zijn de COROP*-gebieden naar hun aandeel van de categorieën < 250 slaapplaatsen en > 1000 slaapplaatsen bekeken. Gebieden met een aandeel van meer dan 10% van de bedrijven in de klasse > 1000 slaapplaatsen worden vervolgens geklassificeerd als A-gebied; terwijl gebieden met meer dan 75% in de klasse <250 slaapplaatsen als B-gebied worden bestempeld (zie Afb. 36).

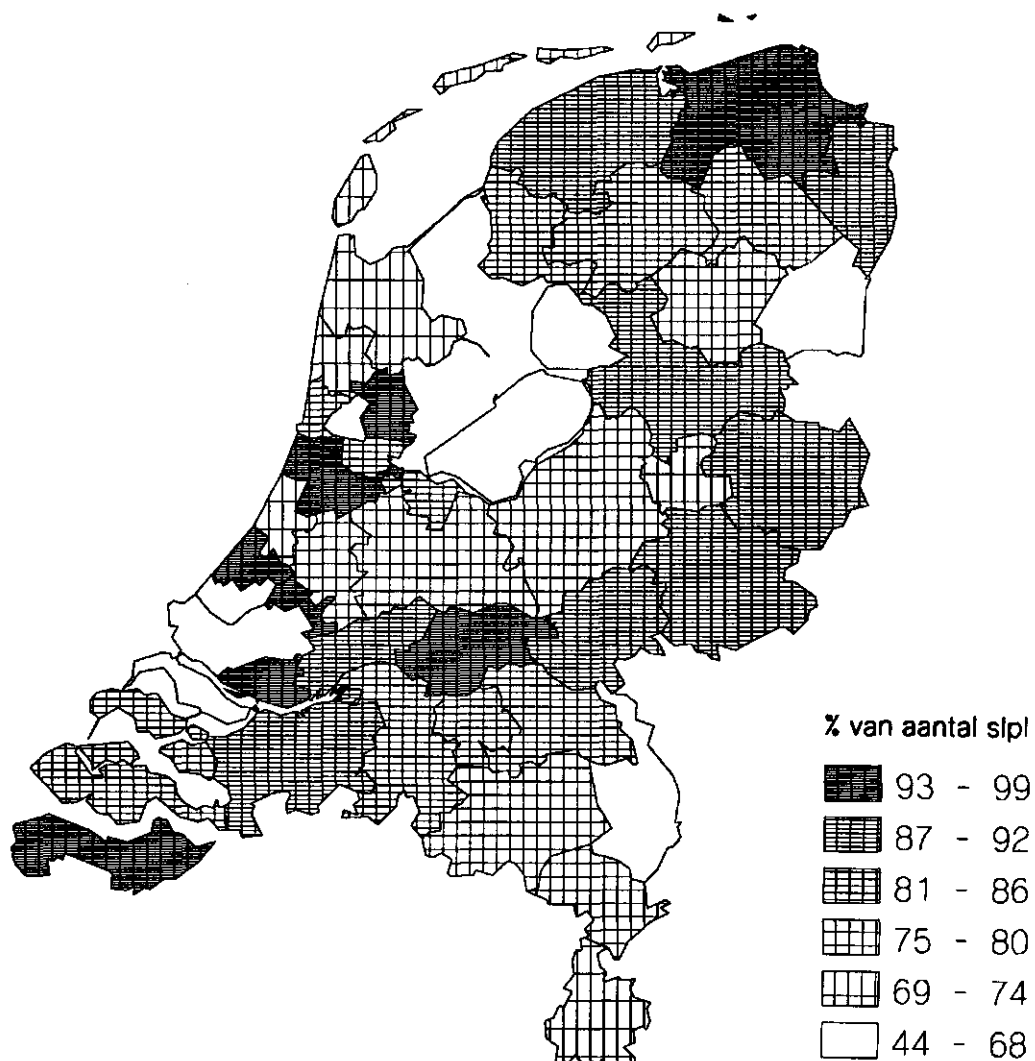
Afb. 36 Gebieden met meer dan 10% bedrijven > 1000 slpp [A-gebied] en gebieden met meer dan 75% bedrijven < 250 slpp [B-gebied] (6429 bedrijven)

Enkele gebieden voldoen aan beide classificatie-eisen. Dit zijn Rijnmond, Midden Brabant en de Agglomeratie 's-Hertogenbosch. Deze gebieden kennen een zeer klein aandeel van de tussenklasse 250 tot 1000 slaapplaatsen. De bekende vakantie-gebieden in Nederland zijn allemaal B-gebied, met uitzondering van "Overig Zeeland", waarvan het aandeel kleine bedrijven nét te klein was, en de Hollandse kust. De A-gebieden zijn deels gebieden met kleine dichtheden van bedrijven, deels gebieden met een groter aanbod zoals Noord Drenthe, de Kop van Noord-Holland en Noord-Limburg.

3.5 Typen verblijfsaccommodaties

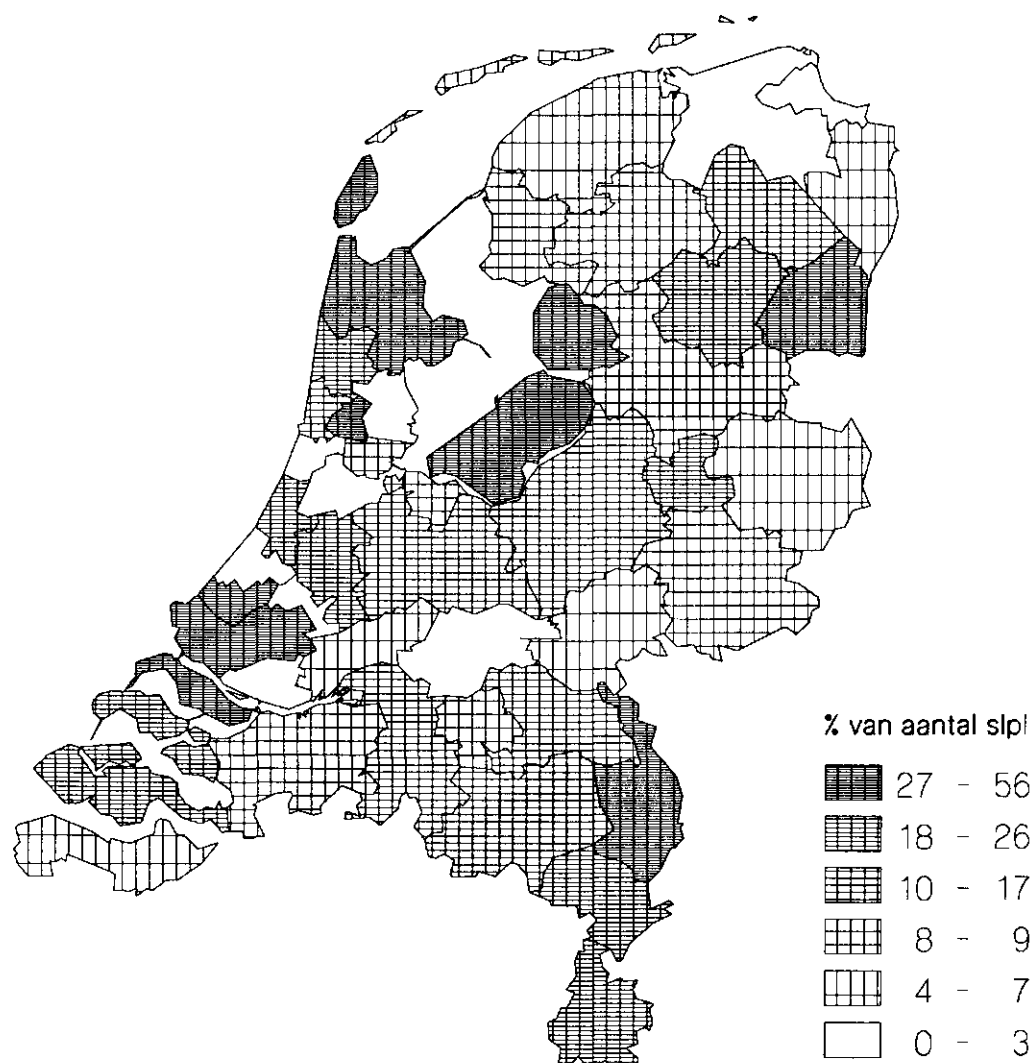
De verdeling van het aantal slaapplekken over de accommodatietypen kampeerterrainen, zomerhuisjes en appartementen én kamphuizen is weergegeven in de Afb. 37 tot en met 39 (en in tabel 18, Aanhangsel 2).

Het COROP*-gebied met het grootste percentage slaapplekken op kampeerterrainen is Zuidwest Gelderland (99%), gevolgd door Delfzijl e.o., Overig Amsterdam, Agglomeratie 's-Gravenhage en Overig Rijnmond (elk vier 97%). Het kleinste aandeel van kampeerterrainen heeft de Zaanstreek (44%). Hier zijn in totaal maar zes bedrijven geregistreerd, waardoor deze afwijking kan worden verklaard. Andere gebieden met een lage score zijn: Delft en Westland (58%, met 95 bedrijven) en Zuidoost Drenthe (64%, met 45 bedrijven).

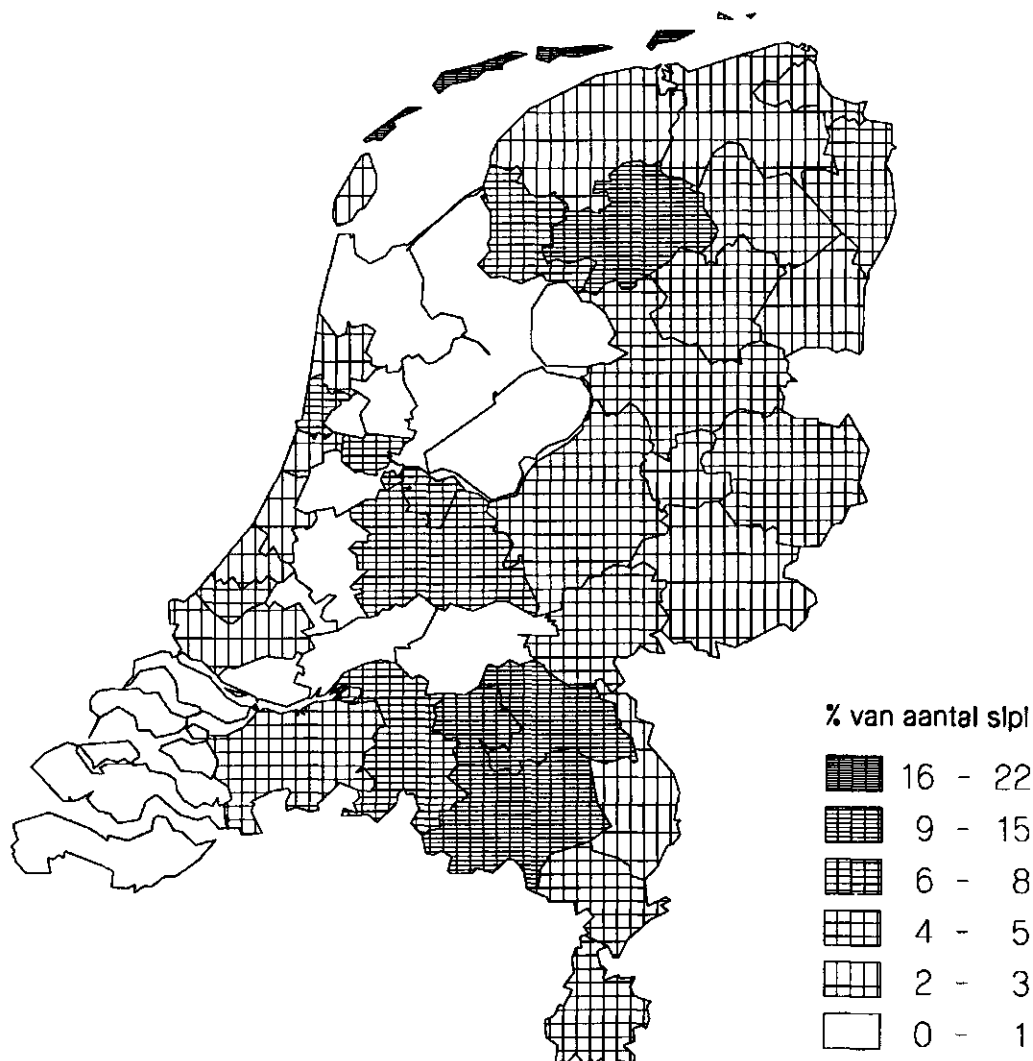
Afb. 37 Aandeel van kampeerterrainen in de capaciteit per COROP*-gebied [in % van het totaal aantal slaapplekken] (6429 bedrijven)

Het accommodatietype zomerhuisjes en de appartementen is sterk vertegenwoordigd in de Zaanstreek (56%), gevolgd door de regio's Rijnmond (40%, op basis van 95 bedrijven) en Delft en Westland (40%). In Noord en West Groningen, de agglomeraties Haarlem en 's-Gravenhage en gebieden rond Amsterdam en Rotterdam én in het Gelders Rivierengebied is het aandeel zomerhuisjes en appartementen zeer klein (kleiner dan 3%).

Afb. 38 Aandeel van zomerhuisjes en appartementen in capaciteit per COROP-gebied (in % van totaal aantal slaapplekken) (6429 bedrijven)

De kamphuisen omvatten in het algemeen slechts een klein percentage van het verblijfsrecreatie-aanbod (gemiddeld 4%), behalve op de Friese Wadden-eilanden waar het aandeel kamphuisen (22%) aanmerkelijk afwijkt van het landelijke gemiddelde. Verder vormen de kamphuisen in oostelijk en Midden Brabant en Zuidwest Friesland een relatief groot aandeel in het aanbod van deze regio's. De gebieden met slechts een klein aandeel van de kamphuisen in het aanbod liggen in de provincies Noord- en Zuid- Holland achter de kuststrook en in Zeeland, Flevoland en het Rivierengebied. Meer dan waarschijnlijk concentreren de kamphuisen in Zeeland zich eveneens langs de kust. Door de gekozen geografische gebiedsindeling is echter geen duidelijk onderscheid mogelijk.

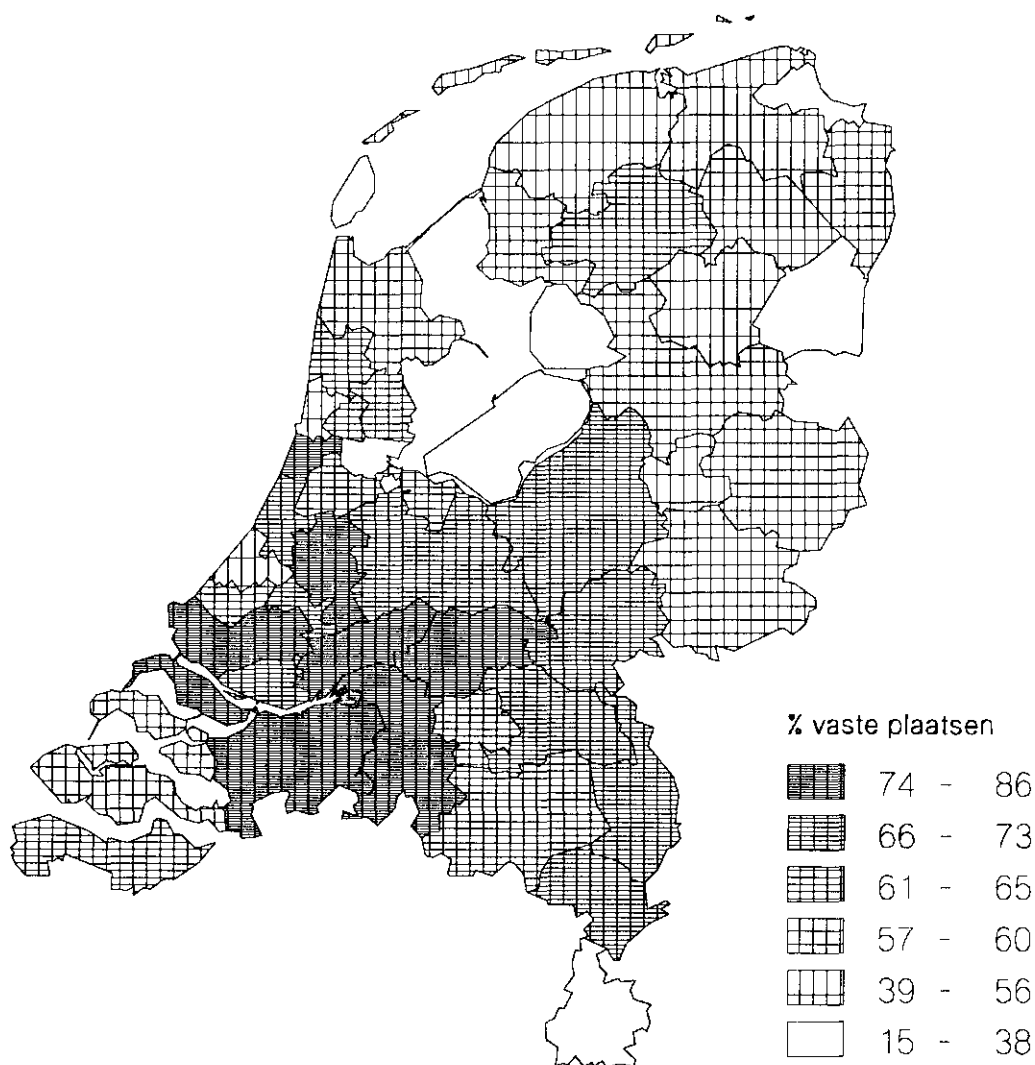

Afb. 39 Aandeel van kamphuizen in de capaciteit per COROP^{*}-gebieden [in % van het totaal aantal slaapplaatsen] (totaal 6429 bedrijven)

Vaste standplaatsen op kampeerterreinen

Op de kampeerterreinen wordt een onderscheid gemaakt tussen vaste en toeristische standplaatsen. In Afb. 40 is het aandeel van de vaste plaatsen op kampeerterreinen per COROP^{*}-gebied weergegeven.

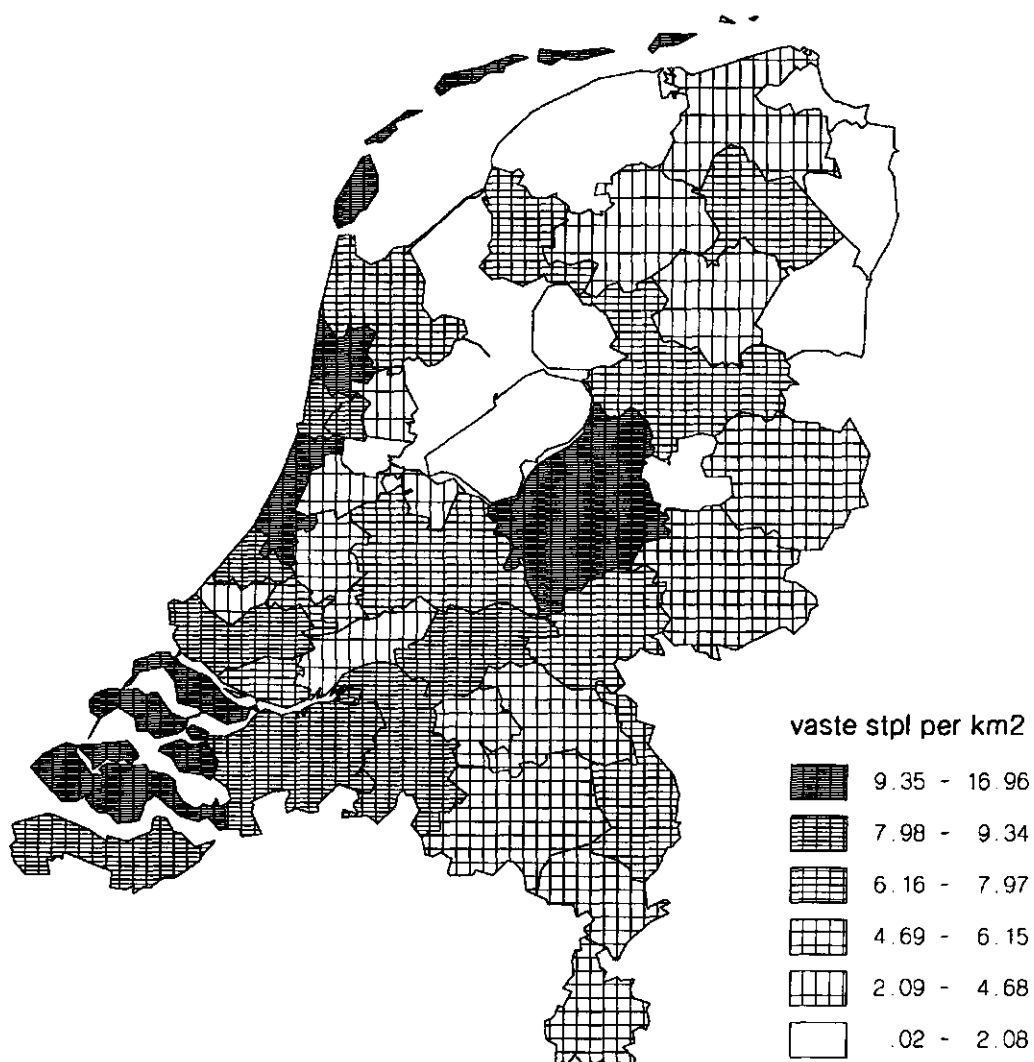
De gebieden met het grootste procentueel aandeel vaste standplaatsen liggen als het ware in een straal rond Rotterdam. Van daaruit neemt het aandeel geleidelijk af. Ten oosten en ten noorden van het Veluwe-gebied zakt het aandeel steeds verder onder de 60%. Ook in Noord en Midden Zeeland en in Zuid-Limburg is het percentage vaste standplaatsen laag.

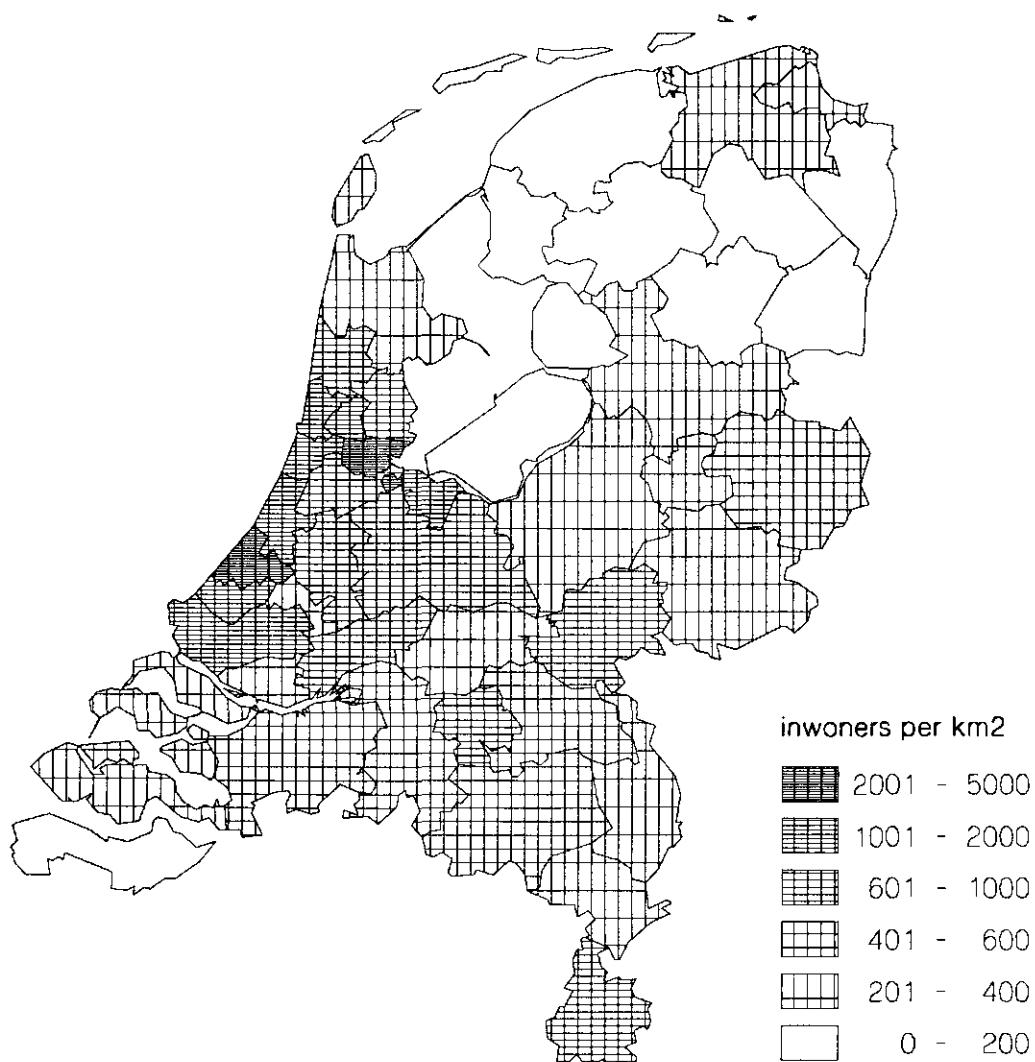
Afb. 40 Aandeel (in %) van vaste standplaatsen op kampeerterreinen per COROP*-gebied (totaal 6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slpp)

Bij de relatieve verdeling van de vaste standplaatsen per vierkante kilometer (zie Afb. 41) is een concentratie van vaste standplaatsen te zien op de Wadden-eilanden, langs de Hollandse kust en in Zeeland. Ook de Veluwe scoort hoog. Verder is de dichtheid van vaste standplaatsen in het westen van Brabant en in het Zuidwest Gelderland redelijk hoog te noemen. Een vergelijking van Afb. 40 en 41 met de spreiding van bevolking in Nederland (in inwoners per km², zie Afb. 42) toont aan dat, naast de eerder genoemde voorkeur voor een kleinschalig landschap en de nabijheid van de kust, ook de afstand tot de belangrijkste bevolkingsconcentraties, dus tot de grootste woongebieden in Nederland een rol speelt.

De hoge dichtheid van vaste standplaatsen in West Brabant en Zeeuws-Vlaanderen kan daarmee worden verklaard, maar ook de afname van de dichtheid van west naar oost en van het midden naar het noorden en zuiden.

Afb. 41 Aantal vaste standplaatsen per vierkante kilometer per COROP-gebied (totaal 3471 bedrijven)

Afb. 42 Bevolkingsdichtheid in aantal inwoners per vierkante kilometer (op 1-1-1990 volgens CBS, 1990)

3.6 Differentiatie binnen provincies

In paragraaf 2.5 is het verblijfsrecreatieve aanbod per provincie gekarakteriseerd. Op basis van de analyse op COROP*-niveau kunnen verschillen tussen gebieden binnen de provinciegrenzen worden aangegeven. Daarbij is naar de volgende kenmerken gekeken: de dichtheid van bedrijven (aantal bedrijven per vierkante kilometer), dichtheid van de capaciteit (aantal slaapplekken per vierkante kilometer), de gemiddelde bedrijfsgrootte (aantal slaapplekken per bedrijf), de verdeling van de bedrijven over de capaciteitsklassen, de procentuele aandelen van kampeerterrinen, zomerhuisjes en kamphuizen in de capaciteit en de dichtheid van de vaste plaatsen (aantal vaste plaatsen per vierkante kilometer).

Groningen

Er bestaan slechts kleine verschillen tussen de drie Groningse COROP*-gebieden. De dichtheden van de bedrijven en de slaapplekken zijn gelijkmatig over de provincie verdeeld. De bedrijven zijn in het westen gemiddeld iets groter dan in de rest van de provincie. De COROP*-gebieden vertonen veel overeenkomsten in de verdeling van de bedrijven over de verschillende capaciteitsklassen. In Delfzijl en omstreken ontbreken echter de bedrijven met meer dan 250 slaapplekken. In de provincie bestaat het aanbod voor het grootste deel uit plaatsen op kampeerterrinen. Alleen in het zuidoosten is het aandeel van de zomerhuisjes merkbaar.

Friesland

Deze provincie kent twee COROP*-gebieden met een grote dichtheid van bedrijven en slaapplekken. Dit zijn de Friese Waddeneilanden (1,33 bedrijven per km² en 176,87 slpp per km²) en het Merengebied (0,25 resp. 62,51 per km²). De andere twee gebieden hebben een veel kleinere dichtheid. Op de Waddeneilanden zijn erg veel kleine bedrijven. Door het ontbreken van veel grote bedrijven resulteert dit in een kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (133,11 slpp per bedrijf). In Noord Friesland is het gemiddelde bedrijf relatief groot (317,15 slpp). Het aandeel van de zomerhuisjes in de capaciteit is gelijkmatig over de provincie verdeeld. Dit geldt ook voor de kampeerterrinen, met uitzondering van de Waddeneilanden. Daar is het aandeel relatief laag (71%). Het procentuele aandeel van de kamphuizen is relatief hoog op de Waddeneilanden (22%) en in Zuidoost Friesland (9%). De Waddeneilanden worden gekenmerkt door een zeer grote dichtheid aan vaste standplaatsen. In Noord en Zuidoost Friesland is deze zeer laag.

Drenthe

In Drenthe zijn de verschillen tussen COROP*-gebieden behoorlijk groot. Zowel de dichtheid van de bedrijven als die van de capaciteit is in Noord Drenthe (0,15 resp. 62,85 per km²) groot. Zuidwest Drenthe heeft een grote dichtheid van bedrijven (0,2), maar een lage dichtheid in capaciteit (48,57 slpp per km²). In Zuidoost Drenthe is dit net andersom (0,06 resp. 24,33 per km²). Noord en Zuidoost Drenthe hebben vergelijkbaar hoge, gemiddelde bedrijfsgroottes (423,2 en 430,62 slpp). De verdeling van de bedrijven over de capaciteitsklassen komen ook overeen. In Zuidwest Drenthe is de gemiddelde bedrijfsgrootte lager (241,22 slpp). De verdeling van de bedrijven over de capaciteitsklassen vertoont sterke overeenkomsten met het meer naar het zuiden gelegen Noord Overijssel. Zuidoost Drenthe wordt gekenmerkt door een relatief groot aandeel van zomerhuisjes (33%) in het aanbod. Het aandeel van de kampeerterrinen is daardoor relatief laag (64%). De andere twee gebieden hebben een iets kleiner aandeel van zomerhuisjes. Het aandeel van de kampeerterrinen is daardoor groter. Het aandeel van de kamphuizen is in alle drie gebieden ongeveer gelijk. Noord Drenthe kent de grootste dichtheid aan vaste standplaatsen. In de twee zuidelijke gebieden is deze veel lager.

Overijssel

Zuidwest Overijssel kent een beduidend lagere dichtheid aan bedrijven (0,12 per km²) dan de andere twee COROP*-gebieden. De capaciteit per vierkante kilometer is in Zuidwest Overijssel het laagst (32,18 slpp per km²) en in Noord Overijssel het hoogst (50,91 per km²). De gemiddelde bedrijfsgrootte loopt sterk uiteen. Twente kent gemiddeld kleine bedrijven (205,56 slpp), terwijl ze in Noord Overijssel gemiddeld groter zijn (310,09 slpp). De verdeling over capaciteitsklassen vertoont voor Twente en Zuidwest Overijssel veel overeenkomsten. In Zuidwest Overijssel is het aandeel van de zomerhuisjes relatief groot (26%), dit in tegenstelling tot de andere gebieden. Het aandeel van de kampeerterreinen is er relatief laag (72%). Het aandeel van de kamphuizen verschilt weinig per COROP*-gebied. Zuidwest Overijssel kent een zeer lage dichtheid van vaste standplaatsen, in Noord Overijssel is deze relatief hoog.

Gelderland

De Veluwe kent de grootste dichtheid aan bedrijven (0,58 per km²) en slaapplaatsen (112,03 per km²). Dit gebied kent een kleine gemiddelde bedrijfsgrootte (194,5 slpp), veroorzaakt door een groot aantal kleine (familie)bedrijven. In de drie andere gebieden zijn beide dichtheden veel lager. De dichtheid van de bedrijven neemt bij deze drie van het oosten naar het westen af, de dichtheid van de capaciteit is ongeveer gelijk. De gemiddelde bedrijfsgrootte neemt als gevolg daarvan van west naar oost toe. In Zuidwest Gelderland zijn relatief veel grote bedrijven. Het aanbod op de Veluwe wordt, relatief gezien, voor een groot deel bepaald door het aandeel zomerhuisjes (16%). Dit aandeel neemt in de andere drie gebieden van oost naar west af. In Zuidwest Gelderland is het aandeel van de kampeerterreinen zeer hoog (99%). De dichtheid van de vaste plaatsen is op de Veluwe zeer hoog. Bij de drie andere gebieden is deze lager en neemt in oostelijke richting af.

Utrecht

Binnen de provincie Utrecht zijn geen COROP*-gebieden onderscheiden.

Noord-Holland

Binnen Noord-Holland vinden we de grootste dichtheden van bedrijven en slaapplaatsen langs de Noordzeekust en op het Wadden-eiland Texel. Rond Amsterdam zijn de dichtheden klein. De gemiddelde bedrijfsgrootte is hoog rond de stedelijke agglomeraties (Amsterdam [635,42 slpp], Haarlem [649,85 slpp] en in de Kop van Noord-Holland [403,36 slpp]). De verdeling van de bedrijfsgroottes op Texel is vergelijkbaar met die van de andere (Friese) Waddeneilanden. Noord-Holland kent voor de aandelen van de typen verblijfsaccommodaties grofweg een noord/zuid-verdeling. In het noorden is het aandeel van kampeerterreinen klein, en die van zomerhuisjes groot, in het zuiden is dit net andersom. De kamphuizen kennen een iets groter aandeel in Amsterdam, IJmond en het Gooi. De dichtheid van de vaste standplaatsen is langs de kust en op Texel hoog.

Zuid-Holland

In Zuid-Holland concentreert het aanbod van slaapplaatsen zich langs de kust. Bij de dichtheid van de bedrijven is dit minder duidelijk omdat in de omgeving van 's-Gravenhage enkele zeer grote bedrijven zijn gevestigd. De gemiddelde bedrijfsgrootte is in de gebieden met het grootste aanbod (Leiden en de Bollenstreek [218,77 slpp] en Goeree Overflakkee [147,16 slpp]) zeer laag. Op Goeree Overflakkee en in Rijnmond zijn veel zeer kleine bedrijven. De overige gebieden hebben een klein aandeel van zeer kleine bedrijven. De kamphuizen zijn vrij gelijkmatig over Zuid-Holland verdeeld. De categorie zomerhuisjes vormt een relatief groot aandeel van het aanbod in Delft en Westland (37%) en Goeree Overflakkee (31%). Ook in het noorden van de provincie is het aanbod vrij groot. De tussenliggende gebieden en het zuidoosten van de provincie hebben een groot

aandeel van kampeerterreinen. De grootste dichtheden van vaste standplaatsen zijn te vinden langs de kust. Daarbij zijn Goeree Overflakkee en Leiden en de Bollenstreek de belangrijkste gebieden.

Zeeland

De twee COROP*-gebieden in Zeeland vertonen nogal grote verschillen. De dichtheden van de bedrijven en de slaapplekken zijn in Zeeuws-Vlaanderen laag (0,11 per km² resp. 56,30 slpp per km²) ten opzichte van de rest van de provincie (0,47 resp. 131,7 per km²). In Zeeuws-Vlaanderen zijn de bedrijven gemiddeld groter (497,59 slpp) en is het aandeel van de kampeerterreinen groot (93%). De rest van Zeeland wordt gekenmerkt door veel kleine bedrijven waarbij het aandeel van de zomerhuisjes relatief groot (18%) is. De hele provincie wordt gekenmerkt door een grote dichtheid van vaste plaatsen.

Noord-Brabant

De dichtheid van de bedrijven is in West Brabant laag (0,12 per km²) ten opzichte van de rest van de provincie. De dichtheid van de capaciteit laat in het noordoosten lage scores zien. West Brabant heeft een hoge gemiddelde bedrijfsgrootte (361,4 slpp) en in Noordoost Brabant is deze laag (238,99 slpp). Het aandeel van de zeer kleine bedrijven (< 20 slaapplekken) neemt naar het oosten toe licht af. Het aandeel van de zomerhuisjes is vrij gelijkmatig over de provincie verdeeld. Het aandeel van de kamphuizen neemt naar het oosten sterk toe. De dichtheid van de vaste standplaatsen op kampeerterreinen neemt naar het oosten toe af.

Limburg

Zuid-Limburg kent veel bedrijven per vierkante kilometer (0,63 per km²), ook de dichtheid van het aantal slaapplekken is hoog (69,82 slpp per km²). Noord-Limburg kent niet zo'n grote dichtheid van bedrijven (0,14 per km²), maar wel een vergelijkbaar hoge dichtheid van het aantal slaapplekken (61,0 per km²). In Midden-Limburg zijn beide dichtheden vrij laag (0,12 per km² resp. 40,32 slpp per km²). De gemiddelde bedrijfsgrootte is in het noorden zeer hoog (438,11 slpp). Deze neemt naar het zuiden gaande af (van 334,82 naar 110,35 slpp). Het noorden wordt gekenmerkt door een relatief groot aandeel van zomerhuisjes (31%). In de andere twee COROP*-gebieden is deze wat lager. De dichtheid van de vaste standplaatsen is voor de gehele provincie vrij laag, maar in het noorden van de provincie wat hoger.

Flevoland

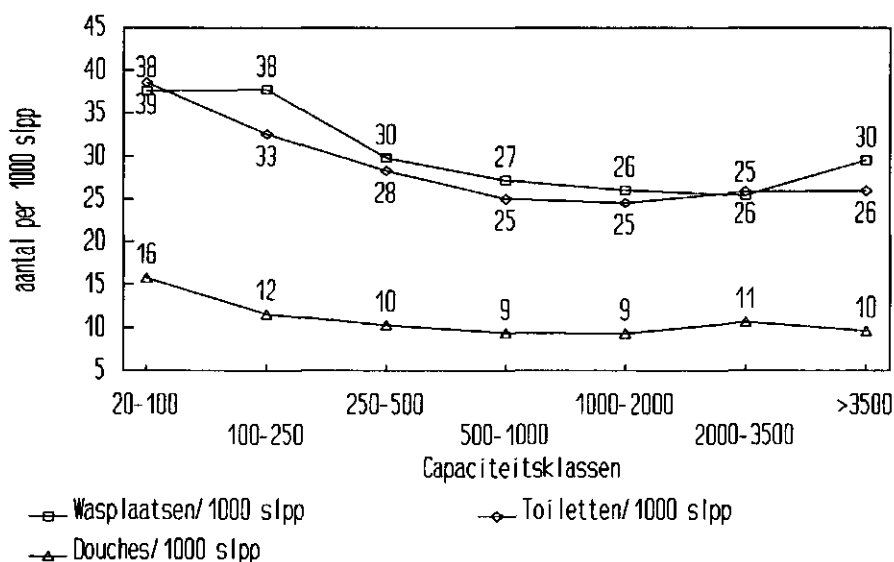
Binnen Flevoland zijn geen COROP*-gebieden onderscheiden. Het aanbod wordt hier gekenmerkt door gemiddeld grote bedrijven.

4 KWALITATIEVE ASPECTEN VAN HET VERBLIJFSRECREATIE-AANBOD

In dit hoofdstuk worden enkele "kwalitatieve" aspecten van het verblijfsrecreatie-aanbod in Nederland behandeld. In het rapport wordt met kwalitatieve aspecten bedoeld: het gemak en comfort van de aanwezigheid van sanitaire voorzieningen en van meer op luxe gerichte voorzieningen; het soort standplaatsen op kampeerterreinen; de directe landschappelijke omgeving van een bedrijf en de ouderdom van bedrijven.

4.1 Sanitaire voorzieningen

De sanitaire voorzieningen op kampeerterreinen bestaan minimaal uit wasplaatsen, toiletten en douches. In de Kampeernet zijn normen vastgelegd voor toiletten en douches. Bij bedrijven tot 100 slaapplekken moet er voor iedere 25 kampeersers één toilet met waterspoeling aanwezig zijn (40 per 1000 slpp). Bij grotere bedrijven moet er één zijn voor iedere 35 slaapplekken ($\pm$ 29 toiletten per 1000 slpp). Kampeerterreinen met een capaciteit tot 100 slaapplekken moeten minimaal één douche hebben, bedrijven met een capaciteit tussen 100 en 200 slaapplekken twee en grotere bedrijven voor iedere 100 slaapplekken één (gemiddeld 10 per 1000 slpp).

Afb. 43 Gemiddeld aantal wasplaatsen, toiletten en douches per 1000 slaapplekken op kampeerterreinen per capaciteitsklasse

In Afb. 43 is het gemiddeld aantal wasplaatsen, toiletten en douches per 1000 slpp op kampeerterreinen per capaciteitsklasse weergegeven (zie ook tabel 21 in Aanhangsel 2). De normen zoals die in de Kampeernet staan worden vaak niet gehaald. Dit geldt met name voor de bedrijven met een capaciteit groter dan 500 slaapplekken. Naarmate het aantal sanitaire voorzieningen per 1000 slaapplekken lager is, worden de voorzieningen meer gebruikt. Dit betekent voor de ondernemer dat zijn investeringen meer rendabel zijn en voor de verblijfsrecreant dat hij soms wat langer moet wachten. De capaciteitsklasse 2000-3500 slpp heeft gemiddeld het kleinste aantal wasplaatsen per 1000 slpp. De toiletten zullen, net als de douches, het

meest efficiënt gebruikt moeten worden in bedrijven uit de klassen 500-1000 en 1000-2000 slpp. Maar ook in de klasse "groter dan 3500 slaappleatsen" is het aantal douches per slaappleats gering. Relatief gezien is het grootste aantal sanitaire voorzieningen per 1000 slaappleatsen te vinden bij de kleinste bedrijven.

4.2 Luxe voorzieningen

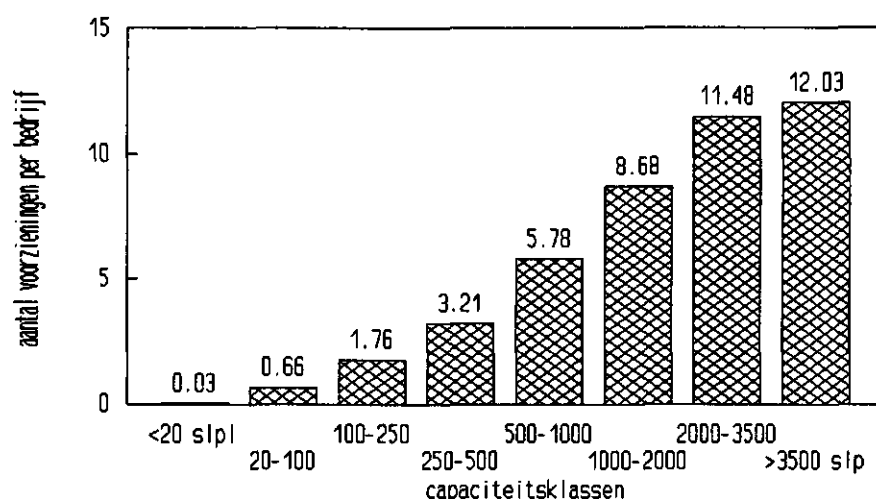
Met het voorzieningenniveau wordt hier bedoeld op de aanwezigheid van het aantal luxe voorzieningen op een bedrijf. Toiletgebouwen e.d. vallen hier niet onder, wel voorzieningen als kampwinkels, kantines, bars, bowlings, crèches, enz. In tabel 5 is weergegeven op welk percentage van de bedrijven in Nederland de verschillende voorzieningen voorkomen (in tabel 22 in Aanhangsel 2 worden de percentages bedrijven met verschillende soorten voorzieningen per COROP*-gebied samengevat).

Speeltuinen en sportvelden komen het meeste voor op verblijfsrecreatieve bedrijven (23 en 24%), gevolgd door recreatieruimtes (19%), kantines (16%), winkels (14%) en wasserettes (13%). Voorzieningen die relatief weinig voorkomen zijn bars en snackbars, kinderswembaden, disco's, bowlingbanen, sauna's, crèches en kinderboerderijen (allemaal 1% of minder).

Tabel 5 *Percentage bedrijven met voorzieningen en soort voorzieningen (6429 bedrijven met een capaciteit > 0 slpp).*

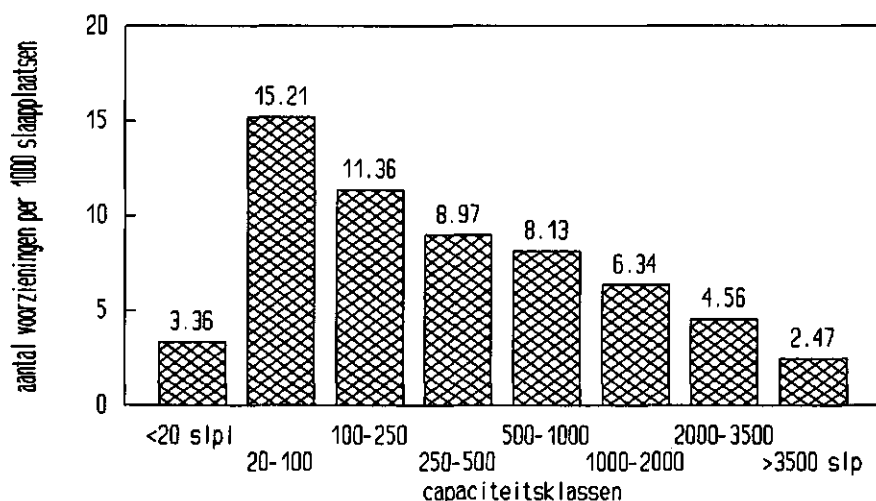
Voorziening	Bedrijven met voorziening (%)
winkel	14
kantine	16
restaurant	5
bar	1
snackbar	1
zwembad	8
kinderswembad	7
zwemgelegenheid in open water	1
natuurbad	2
circulatiebad	8
recreatieplas	3
jachthaven	2
aanlegplaats	7
surfmogelijkheden	4
vismogelijkheden	7
recreatieruimte	19
recreatieteam	9
disco	3
bowling	1
sportruimte	0
sauna	1
wasserette	13
crèche	0
speeltuin	23
sportveld	24
tennisbaan	4
midgetgolf	4
manege	2
kinderboerderij	1

Afb. 44 geeft het verband weer tussen de bedrijfsgrootte en het voorzieningen-niveau (zie ook tabel 24, Aanhangsel 2). Het is duidelijk dat beide variabelen een sterke, positieve correlatie vertonen. Hoe groter het bedrijf des te meer luxe voorzieningen worden op een bedrijf aangeboden.

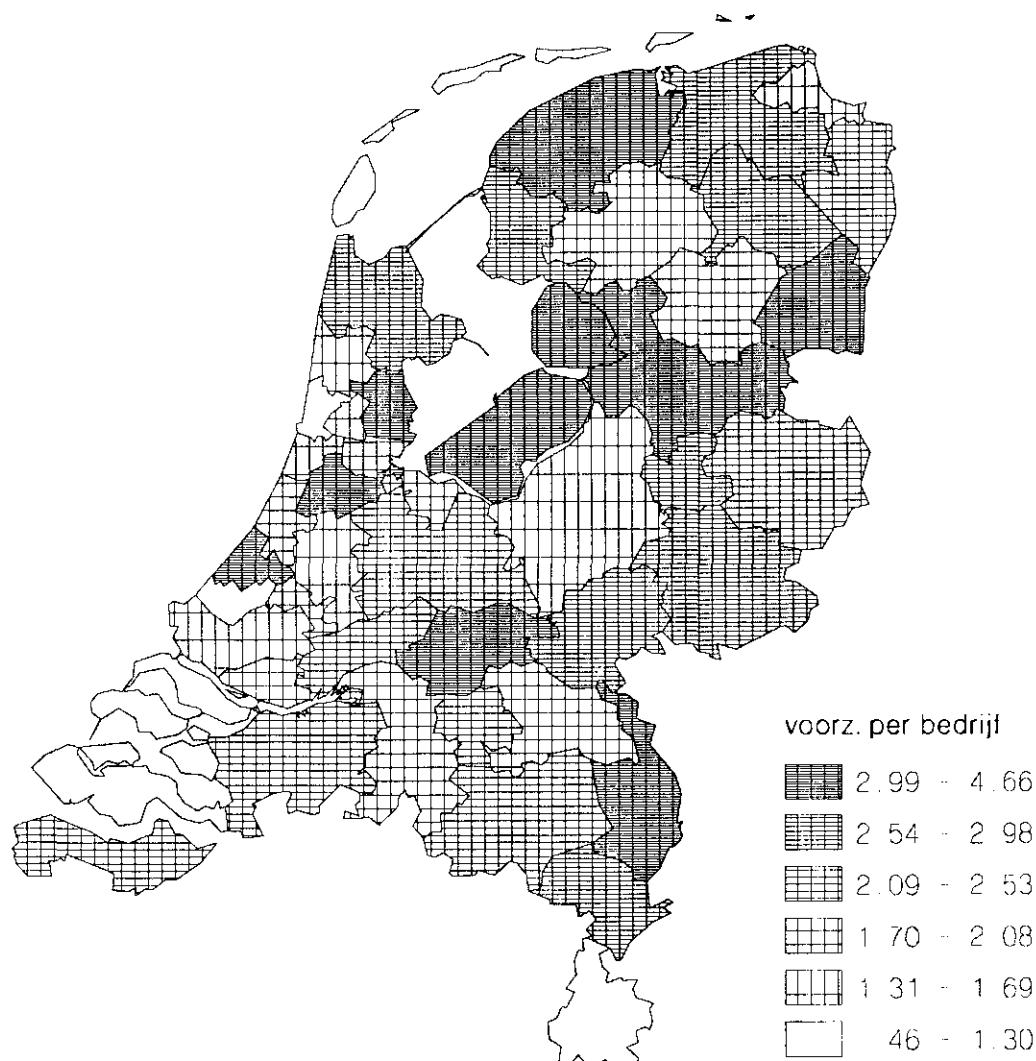
Afb. 44 Gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf naar capaciteitsklasse

In Afb. 45 wordt het verband weergegeven tussen het aantal voorzieningen per 1000 slaapplekken en het aantal slaapplekken per capaciteitsklasse (zie ook tabel 24, Aanhangsel 2). Het aantal voorzieningen per 1000 slaapplekken neemt af naar mate het bedrijf groter is. Dit betekent niet dat het voorzieningen-niveau daalt (zie Afb. 44), maar dat de voorzieningen door meer mensen worden gebruikt. De efficiency stijgt daardoor. Investeren in voorzieningen is voor de bedrijven in de lagere klassen minder aantrekkelijk. In de bedrijven met minder dan 20 slaapplekken zijn gemiddeld zo weinig luxe voorzieningen aanwezig dat de toegevoegde waarde van een extra voorziening laag uit valt. Investeren in voorzieningen blijkt dan weinig rendabel te zijn.

Afb. 45 Gemiddeld aantal voorzieningen per 1000 slaapplekken naar capaciteitsklasse

In Afb. 46 is het gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf in de COROP*-gebieden weergegeven. Aangezien de correlatie tussen het voorzieningenniveau en de gemiddelde bedrijfsgrootte groot is, komt het kaartbeeld grotendeels overeenkomt met dat van de gemiddelde bedrijfsgrootte (zie Afb. 31).

Afb. 46 Gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf per COROP*-gebied (totaal 6429 bedrijven)

Gebieden waar de verblijfrecreatieve bedrijven een gemiddeld laag voorzieningen-niveau hebben zijn de Waddeneilanden, de kust van Noord-Holland (met uitzondering van de Agglomeratie 's-Gravenhage), het noorden van Zeeland en Zuid-Limburg. Ook de Veluwe heeft een laag gemiddeld voorzieningenniveau. In tabel 22 in Aanhangsel 2 wordt het percentage bedrijven met verschillende soorten voorzieningen per COROP*-gebied weergegeven. Tabel 23 vat het percentage bedrijven met diverse soorten voorzieningen naar capaciteitsklasse samen.

Gianotten (1984) beschreef voor het jaar 1982 het voorzieningen-niveau voor bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken. De omschrijving van enkele voorzieningen is hetzelfde als in het Verblifsrecreatiebestand. In tabel 6 worden de gegevens uit 1982 en 1990 met elkaar vergeleken. De gegevens van 1982 zijn niet

afkomstig uit hetzelfde onderzoeksbestand, daarom mag aan de percentages alleen een indicatieve waarde worden gehecht. Uit de tabel blijkt dat de percentages in de loop der tijd gedaald zijn. Dit valt te verklaren uit het feit dat de onderzochte voorzieningen voornamelijk worden aangetroffen op grotere bedrijven. In hoofdstuk 2 bleek dat de gemiddelde bedrijfsgrootte sinds 1982 afgenomen is; er kwamen vooral kleinere bedrijven bij. Wel opmerkelijk is de stijging van het percentage bedrijven met sauna's en bowlingbanen. Deze zeer luxe voorzieningen voor een verblijfsrecreatief bedrijf zijn vrij nieuw in deze sector. De groei hangt waarschijnlijk samen met de opkomst van de grote, luxe bungalowbedrijven.

Tabel 6 Enkele voorzieningen en het percentage bedrijven met voorzieningen in 1982 (Bron: Gianotten, 1984) en in 1990 (6429 bedrijven met een capaciteit groter dan 0 slaapplaatsen).

Voorziening	Percentage bedrijven met voorziening		Index (1982=100)
	1982	1990	
winkel	27	22	83
kantine	29	25	86
restaurant	12	8	71
zwembad	14	12	88
kinderzwembad	18	11	63
rec.ruimte	30	30	99
bowling	1	1	120
sauna	1	2	171
wasserette	20	20	99
speeltuin	36	35	98
sportveld	55	37	68
tennisbaan	6	6	93
midgetgolf	6	6	95
manege	3	3	103

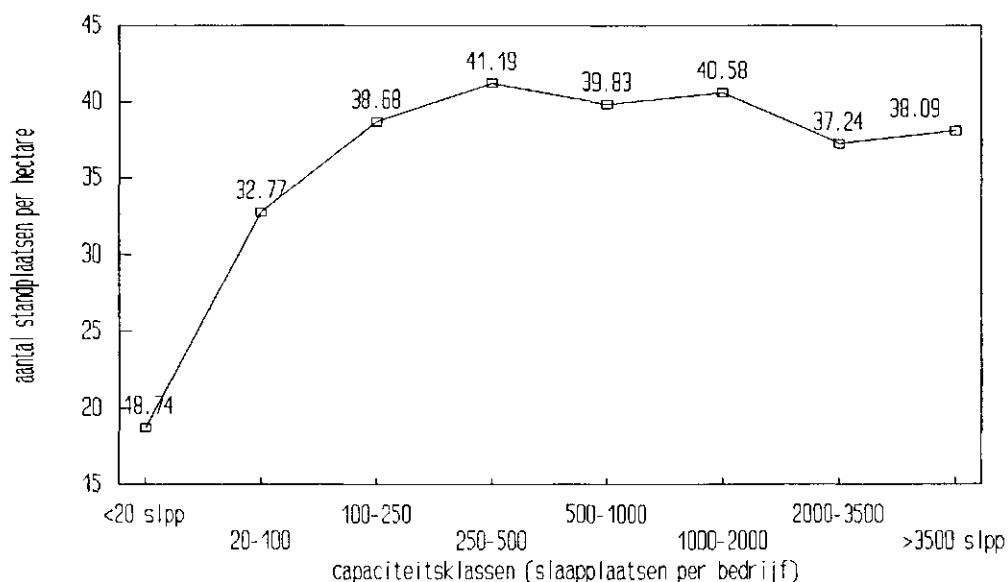
4.3 Aantal standplaatsen per hectare kampeerterein

Voor bepaalde recreanten-doelgroepen is het aantal standplaatsen per hectare kampeerterein een indicator voor de kwaliteit van een verblijfsrecreatieve voorziening. Gezelligheidszoekers hebben vaak minder bezwaar tegen kleinere standplaatsen, rustzoekers daarentegen willen zo veel mogelijk ruimte om zich heen.

In Afb. 47 is het aantal standplaatsen per hectare uitgezet tegen de capaciteitsklassen. Deze grafiek betreft alleen bedrijven die standplaatsen op kampeerterreinen hebben en waarbij een oppervlakte aan kampeerterein is opgegeven. Dit zijn 2553 bedrijven. Daarbij zijn kamperen bij de boer en natuurkampen buiten beschouwing gebleven.

Bedrijven met een totale capaciteit kleiner dan 100 slaapplaatsen bieden doorgaans meer ruimte per standplaats dan grotere bedrijven. De grotere bedrijven laten weinig verschil zien tussen de diverse capaciteitsklassen.

Afb. 48 geeft een overzicht van het gemiddelde aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen in de COROP*-gebieden. Opvallend is dat de Wadden-eilanden, gebieden langs de Hollandse kust, in Zeeland en Noordwest Groningen en in Zuid-Limburg veel standplaatsen per hectare kampeerterein hebben. Op de hoge zandgronden en vooral in Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant daarentegen is het aantal standplaatsen per hectare laag. Zuidwest Drenthe, Noord Overijssel en

Afb. 47 Aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen per capaciteitsklasse (2553 bedrijven)

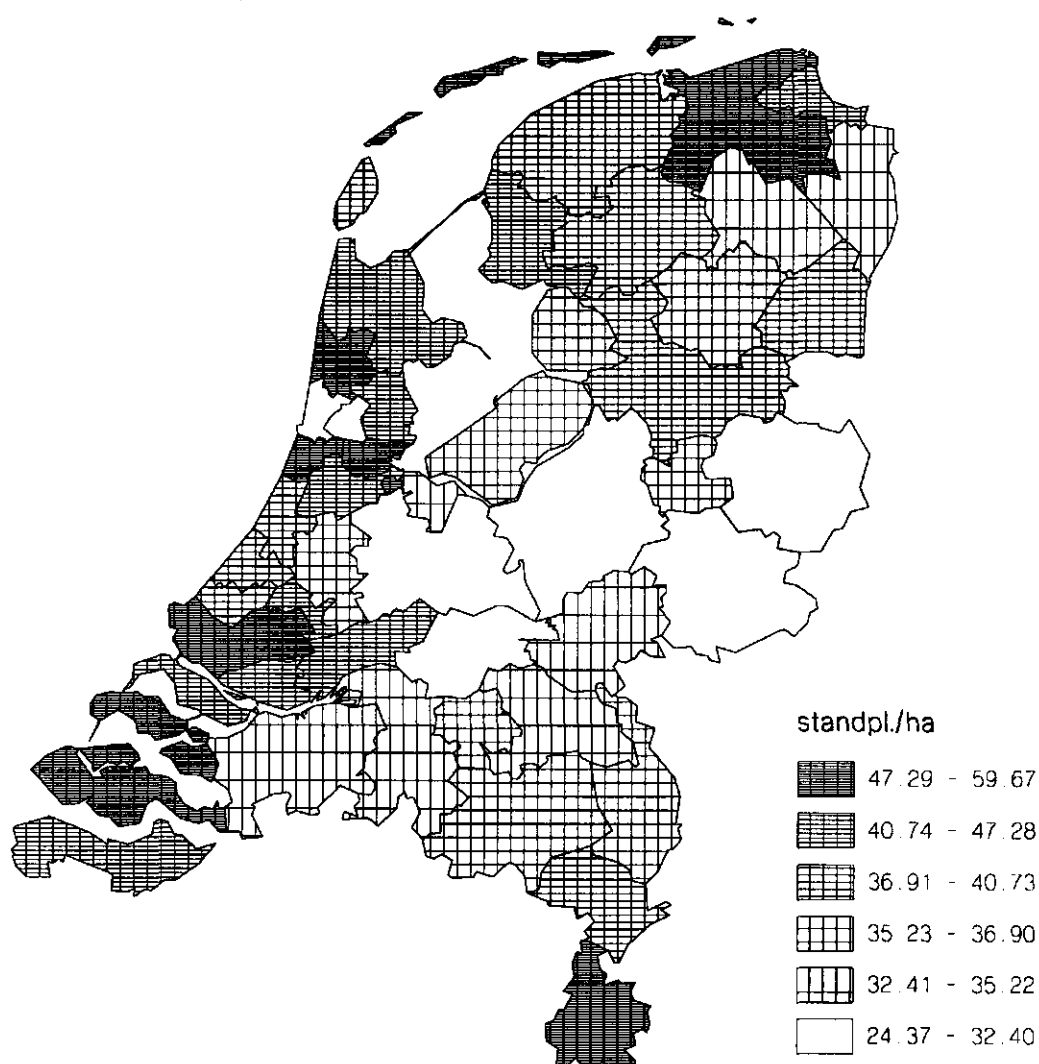
Midden-Limburg vormen hierop uitzonderingen. De provincies Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant worden voor hun gehele grondgebied gekenmerkt door een laag aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen. Hier zou provinciaal beleid aan ten grondslag kunnen liggen.

In het voorgaande is het kamperen bij de boer en natuurkampen buiten beschouwing gebleven. In tabel 7 worden de gemiddelde waarden voor deze twee typen accommodatie vergeleken met die van de gewone kampeerterreinen.

Tabel 7 Gemiddeld aantal standplaatsen per hectare kampeerterein voor kampeerterreinen, kamperen bij de boer en natuurkampen.

Type accommodatie	Gemiddeld aantal standplaatsen per hectare
Kampeerterein	37,24
Kamperen bij de boer	40,71
Natuurkamp	33,20

Het kamperen bij de boer heeft de grootste dichtheid aan standplaatsen per hectare. Deze bedrijven hebben meestal maar een gering aantal standplaatsen. De waardering van de recreanten zal daardoor weinig beïnvloed worden door het grote aantal standplaatsen per hectare. Natuurkampen zijn gemiddeld erg ruim opgezet.

Afb. 48 Gemiddeld aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen per COROP-gebied (2553 bedrijven met kampeerterreinen)

4.4 Directe omgeving van het bedrijf

In het bestand zijn variabelen opgenomen waaruit conclusies getrokken kunnen worden over de directe landschappelijke omgeving van een bedrijf; dit wil zeggen of het bedrijf in of nabij weilanden, bossen, water, duinen of de stad ligt. Bij ieder bedrijf zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Tabel 8 laat zien in welke landschappelijke omgeving de bedrijven, verdeeld over de verschillende capaciteitsklassen, te vinden zijn. Bij de grotere bedrijven zijn over het algemeen meer antwoorden gegeven per bedrijf. Daardoor is de spreiding van de antwoorden voor deze categorieën groter. Ruim tweederde van alle bedrijven ligt in of nabij weilanden. Grotere bedrijven liggen vaker (ook) bij bossen, water en duinen. Vanuit recreatief oogpunt zijn dit aantrekkelijke lokaties voor dag- en verblijfsrecreatie. Bedrijven in of direct bij steden komen weinig voor.

Tabel 8 Directe omgeving van de bedrijven uitgesplitst naar capaciteitsklasse in percentages van het aantal vermeldingen (er waren meer vermeldingen per bedrijf mogelijk).

Capaciteitsklasse	Weiland	Bos	Water	Duinen	Stad
<20	94	4	0	1	1
20-100	74	17	3	5	1
100-250	77	10	10	2	2
250-500	5	28	6	6	0
500-1000	56	31	7	6	0
1000-2000	51	33	10	5	1
2000-3500	44	31	18	6	0
>3500	34	33	17	16	0
Totaal	67	22	5	5	1

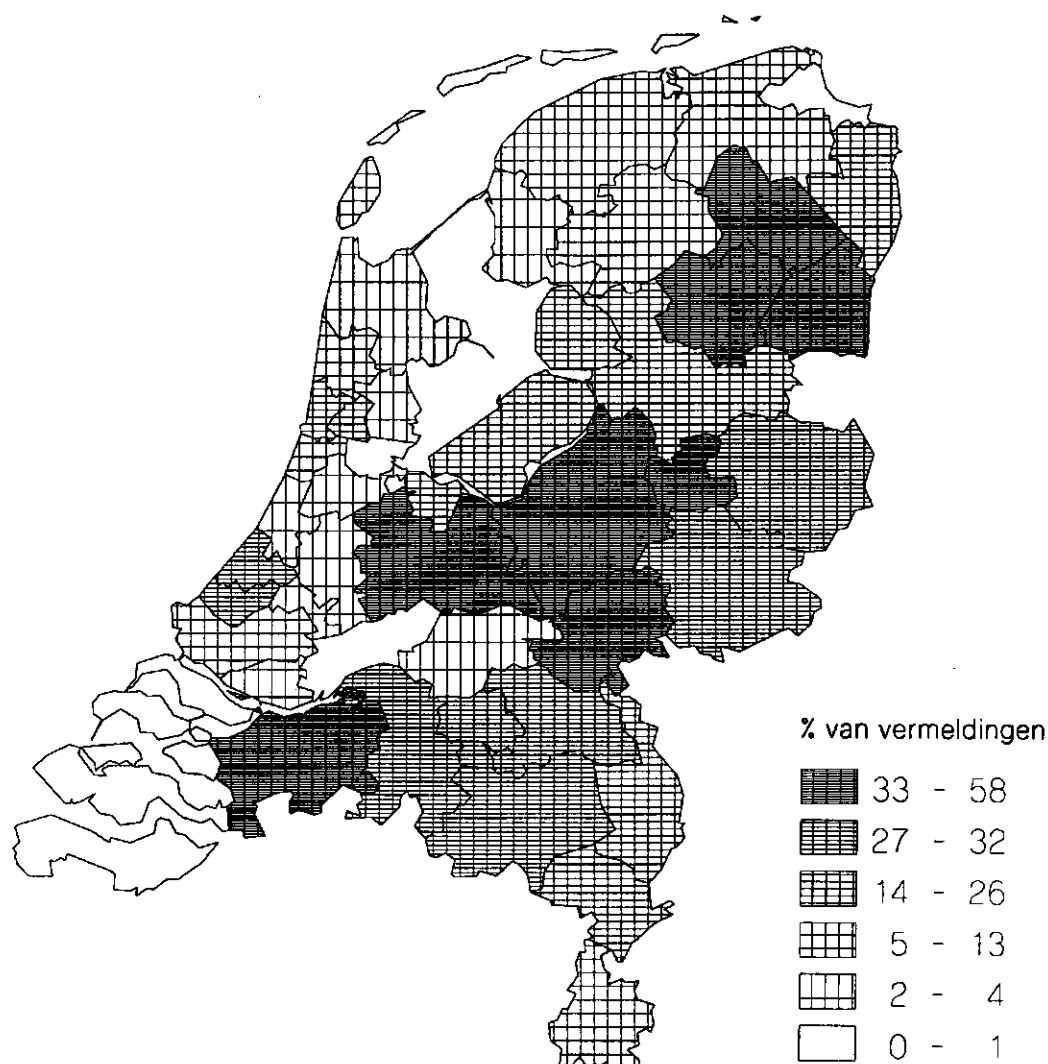
Afb. 49 en 50 geven per COROP*-gebied aan hoeveel bedrijven dicht bij bos respectievelijk water liggen. Voor Afb. 50 zijn de percentages van vermeldingen voor water en duinen bij elkaar opgeteld. Daarbij zijn een tweetal vermeldingen van bedrijven gelegen bij een duingebied in Noord-Brabant buiten beschouwing gebleven. De duinen in Noord-Brabant zijn zandverstuivingen die niet grenzen aan water. In tabel 25, Aanhangel 2, zijn de percentages voor alle "landschaps-omgevingen" samengevat.

In Afb. 49 is te zien dat veel bedrijven in de provincie Drenthe, in de COROP*-gebieden Veluwe, Utrecht, Arnhem/Nijmegen, Zuidwest Overijssel en West Brabant in of bij bossen liggen.

Afb. 50 laat lage scores zien voor bedrijven gelegen in de gebieden van de hoge zandgronden. Verblifsrecreatie-bedrijven op de Wadden-eilanden, in Friesland, de Hollandse kustgebieden, Zeeuws-Vlaanderen en in het Gelderse Rivierengebied scoren hoog op een ligging aan of nabij het water.

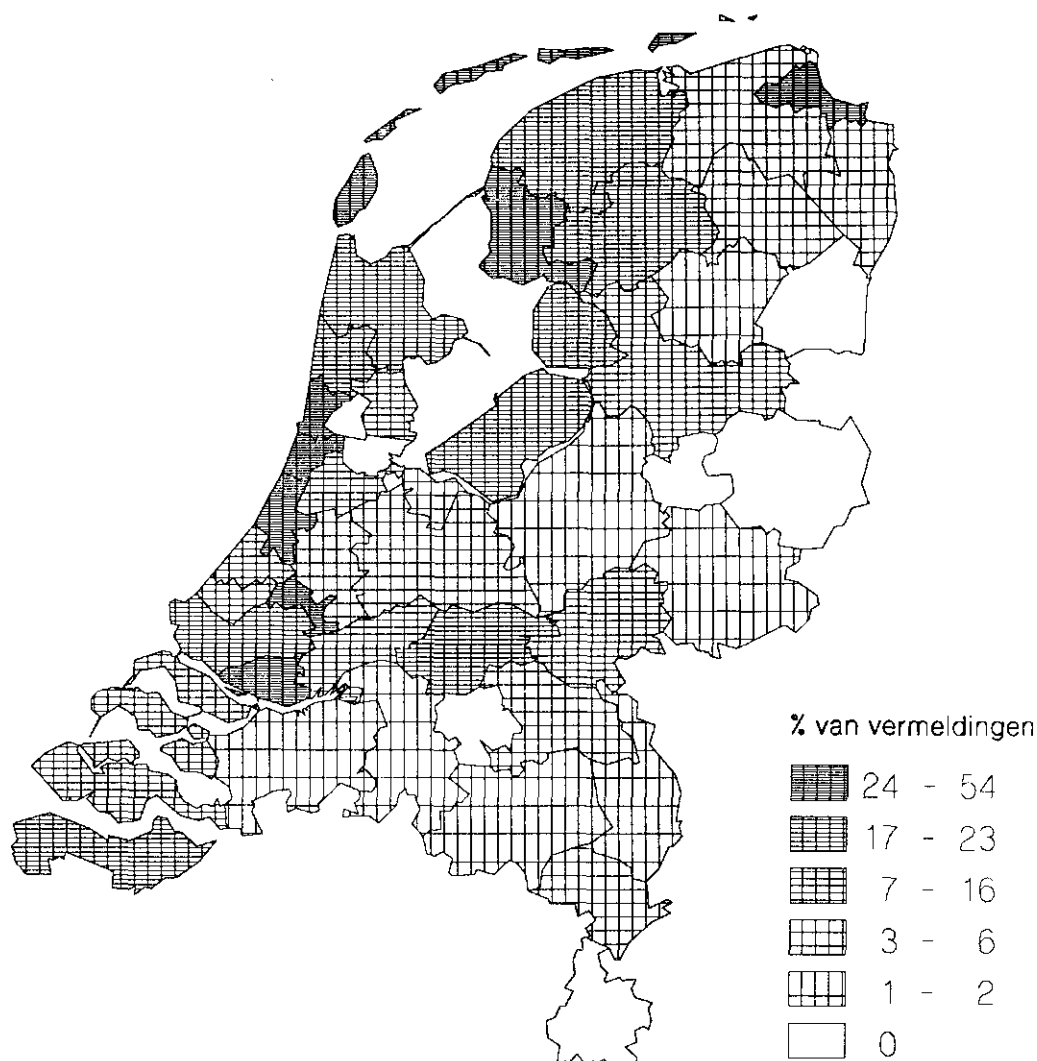
In Afb. 27 en 28 in paragraaf 3.2 is aangegeven welke COROP*-gebieden gekenmerkt worden door kleinschalige landschappen respectievelijk door veel waterrecreatie-mogelijkheden. Voor een aantal COROP*-gebieden is aangegeven dat ze slechts voor een deel in kleinschalig gebied of een gebied met waterrecreatie-mogelijkheden liggen. Met behulp van de hierboven beschreven variabele "directe, landschappelijke, omgeving" kan na worden gegaan in welk gedeelte van een dergelijk COROP*-gebied de meeste verblifsrecreatieve bedrijven zijn gevestigd. Het COROP*-gebied Utrecht bestaat voor een deel uit kleinschalig bosgebied (de Utrechtse Heuvelrug) en deels uit een open grootschalig landschap met watersport-mogelijkheden. Uit Afb. 49 en 50 blijkt dat de meeste bedrijven in Utrecht in de buurt van bossen liggen. De verblifsrecreatie in Utrecht concentreert zich dus in het bosrijke deel van het COROP*-gebied. In Noord Overijssel is iets vergelijkbaars te zien. Daar is het aantal vermeldingen van bedrijven gelegen bij het water hoger dan op het eerste gezicht verwachten zou kunnen worden. Terwijl het aantal bedrijven in of nabij bossen vrij laag is. De conclusie is dat in het waterrijke noorden van het COROP*-gebied Noord Overijssel de belangrijkste concentratie aan verblifsrecreatie te vinden zal zijn.

Ook in de COROP*-gebieden Arnhem/Nijmegen, Zuidoost Drenthe en in West Brabant, waar zich veel verblifsrecreatie-bedrijven in bosgebieden bevinden, terwijl maar een klein deel van het gebied bedekt is met bos doen zich dergelijke concentratie-verschijnselen van verblifsrecreatie voor. De relatief lage score in

Afb. 49 Bos in de directe omgeving van het bedrijf in percentages van het aantal vermeldingen (totaal 4932 vermeldingen)

Zeeland voor het aantal bedrijven dat aan het water ligt, duidt erop dat een groot deel van het verblijfsrecreatie-aanbod in dit gebied op enige afstand van het water en dus van de kust zelf gelegen is. Hier blijkt dat het achterland van de toeristisch-recreatief belangrijke kuststrook een belangrijk aandeel van het verblijfsrecreatieve aanbod vormt en een belangrijke component van het totale toeristisch-recreatieve produkt Zeeland is. De verblijfsrecreatieve bedrijven in Midden-Limburg liggen merendeels niet in de buurt van de Maasplassen, het watersportgebied in de grindgaten langs de Maas.

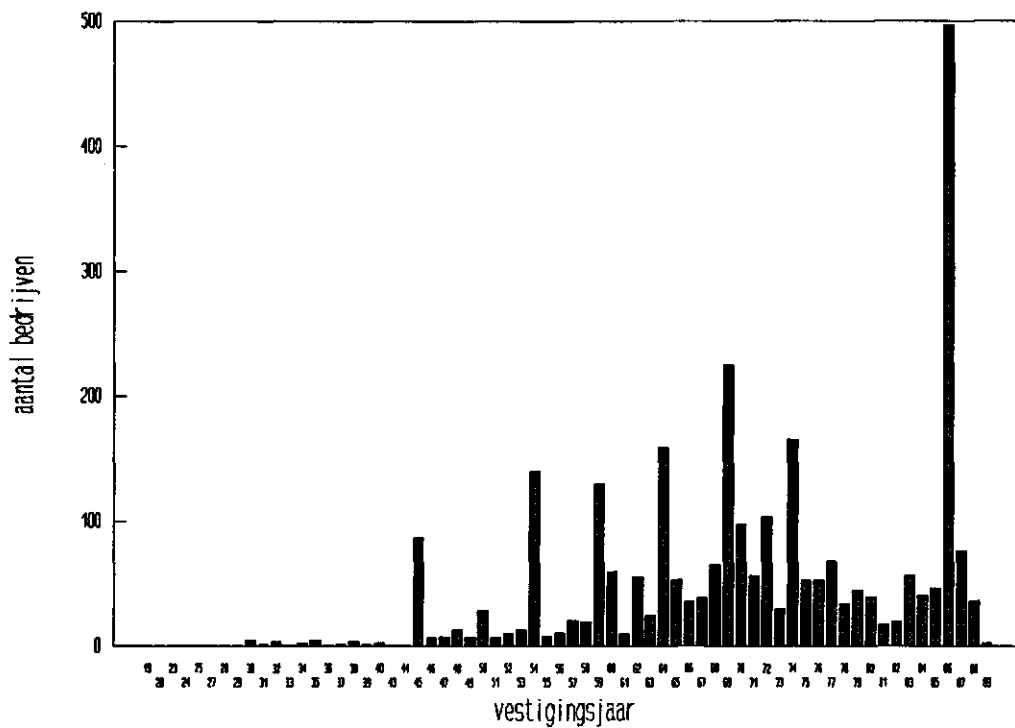

Afb. 50 Water in de directe omgeving van het bedrijf in percentages van het aantal vermeldingen (totaal 4932 vermeldingen)

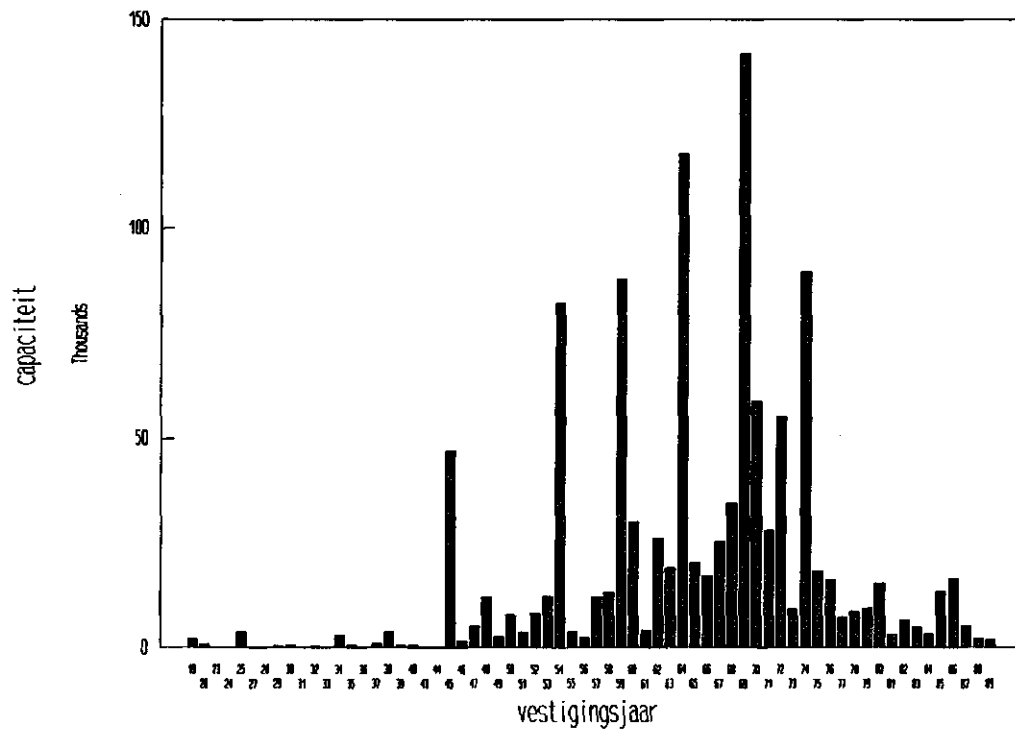
4.5 Ouderdom van de bedrijven

In het bestand is van 2849 verblijfsrecreatie-bedrijven het vestigingsjaar van het bedrijf bekend. Deze bedrijven hebben een gezamenlijke capaciteit van 1.138.032 slaapplekken. Afb. 51 laat het aantal bedrijven naar vestigingsjaar zien. Afb. 52 geeft daarbij de huidige capaciteit weer van deze bedrijven.

De vestiging van bedrijven laat een onregelmatig verloop in de tijd zien. Om de paar jaar is er een piek. Voor 1945 zijn deze pieken er niet. Tussen 1974 en 1986 is er een relatief lange periode zonder uitgesproken vestigingspieken. In 1986 wordt er een zeer hoge piek bereikt. Het aantal vestigingen neemt het laatste decennium af, indien het jaar 1986 buiten beschouwing blijft. Deze tendens is ook waarneembaar bij de capaciteit. De bedrijven uit 1986 leveren een kleine bijdrage aan de capaciteit. Dit betekent dat de bedrijven die toen zijn gestart gemiddeld klein zijn. Het zal voornamelijk gaan om agrarische bedrijven die het kamperen bij de boer als een neven-activiteit hebben opgestart.

Afb. 51 Aantal bedrijven per vestigingsjaar (2849 bedrijven)

Afb. 52 Capaciteit per vestigingsjaar (2849 bedrijven)

Het gemiddelde vestigingsjaar van verblijfsrecreatieve bedrijven in het bestand is het jaar 1970. Dat betekent dat deze bedrijven gemiddeld genomen circa twintig jaar zijn geëxploiteerd.

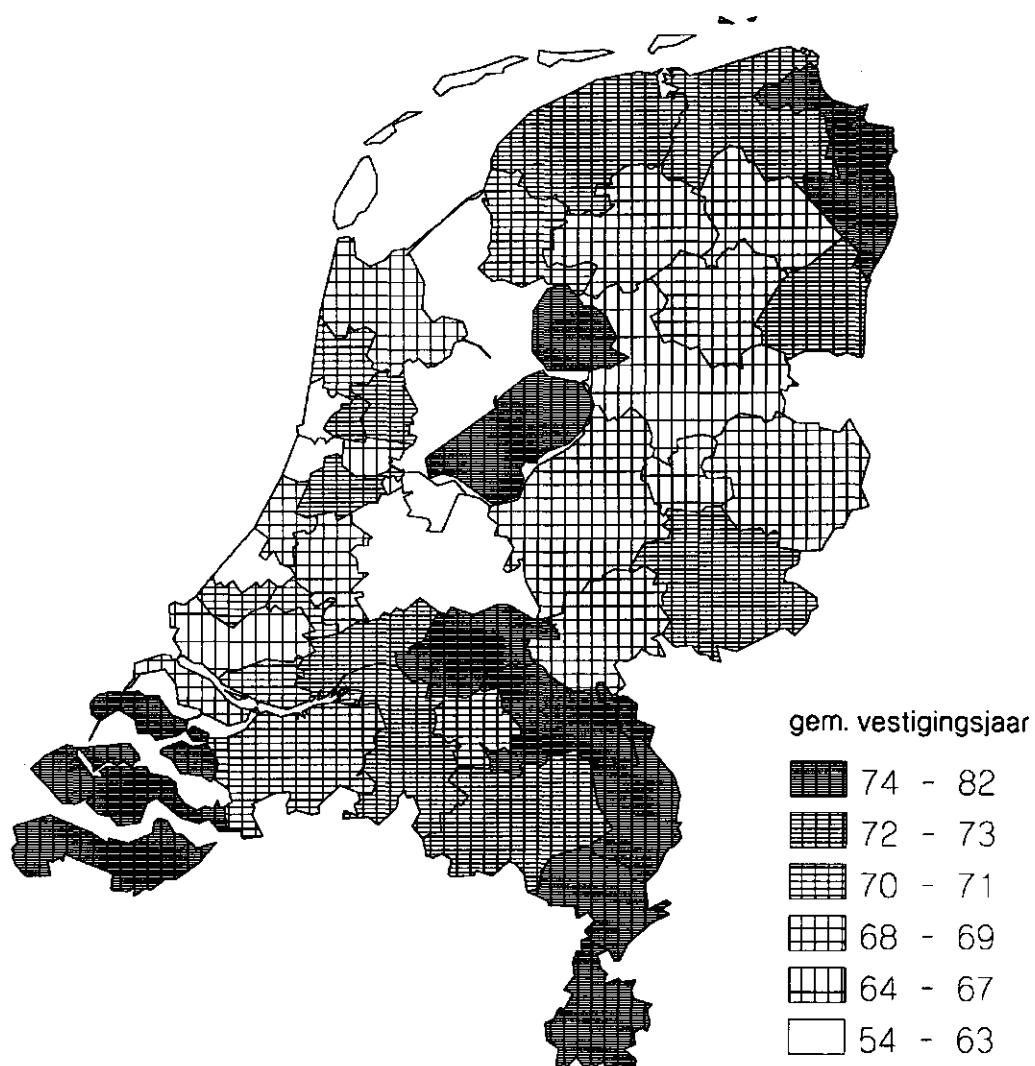
Uit tabel 9 blijkt dat de kleinere bedrijven gemiddeld jonger zijn dan de grotere. De capaciteitsklassen tussen 100 en 3500 slaappleatsen verschillen niet veel in gemiddelde leeftijd. De bedrijven met een capaciteit groter dan 3500 zijn weer wat ouder; gemiddeld dertig jaar.

Tabel 9 Gemiddeld vestigingsjaar per capaciteitsklasse.

Capaciteitsklasse	Gemiddeld vestigingsjaar
<20	1982
20-100	1974
100-250	1966
250-500	1965
500-1000	1966
1000-2000	1965
2000-3500	1965
>3500	1960
Totaal	1970

Afb. 53 laat het gemiddelde vestigingsjaar per COROP*-gebied zien (zie ook tabel 26 in Aanhangsel 2).

De Wadden-eilanden, de Hollandse kust, de gebieden op de oostelijke zandgronden en in Midden Nederland kennen gemiddeld vrij oude bedrijven. In het zuiden van het land en in Flevoland, Noord Friesland en Groningen zijn de bedrijven gemiddeld jonger. In Zeeland en Zuid-Limburg wordt het beeld waarschijnlijk vertekend door een groot aantal recente vestigingen van kamperen bij de boer. Alleen in deze provincies geeft het bestand een vrij volledig beeld van het kamperen bij de boer.

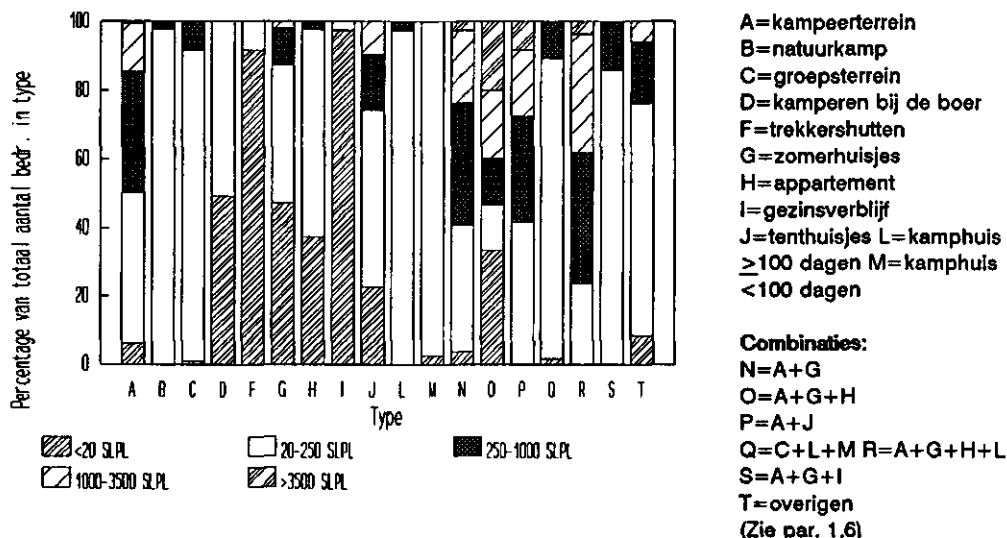

Afb. 53 Gemiddeld vestigingsjaar van de bedrijven per COROP*-gebied (totaal 2849 bedrijven)

5 BEDRIJFSVOERING VAN VERBLIJFSRECREATIE-BEDRIJVEN

5.1 Typen verblijfsrecreatie-bedrijven

Verblijfsrecreatieve bedrijven kunnen verschillende soorten verblijfsaccommodaties exploiteren. Het gaat om bijvoorbeeld om kampeerterreinen, bungalows, appartementen of kamphuizen. In par. 1.6 is een uitgebreide beschrijving gegeven van deze typen. Aan de hand van deze accommodaties kunnen de bedrijven nader getypeerd worden. In Afb. 54 wordt de typering naar capaciteitsklasse weergegeven.

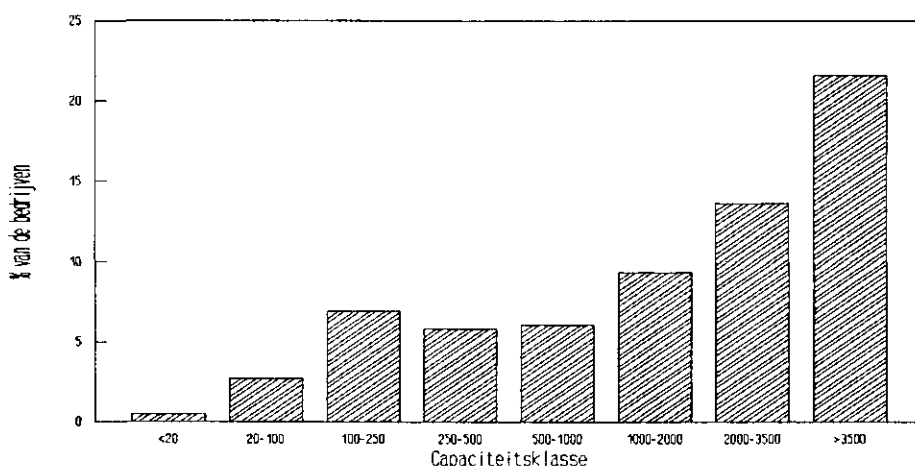
Afb. 54 Verdeling (in %) van de typen bedrijven over de capaciteitsklassen (uitgaande van het aantal bedrijven)

Bij kampeerterreinen en bedrijven met combinaties waarbij in ieder geval een kampeerterein is opgenomen, vormen de bedrijven met meer dan 250 slaapplaatsen een groot aandeel. De gemengde bedrijven zijn gemiddeld groter dan de gewone kampeerterreinen. De capaciteitsklasse > 3500 slaapplaatsen komt alleen in een noemenswaardig aandeel voor bij de combinaties van kampeerterreinen met zomerhuisjes, appartementen, tenthuisjes of kamphuizen ≥ 100 dagen. De bedrijfstypen natuurkamp, groepsterrein en beide soorten kamphuizen bevatten bijna alleen bedrijven uit de klasse 20 tot 250 slaapplaatsen. Kamperen bij de boer, trekkershutten, zomerhuisjes, appartementen, gezinsverblijven bestaan voor een groot deel uit bedrijven met minder dan 20 slaapplaatsen.

5.2 Eigendom en beheer

Slechts een gering gedeelte (ca. 4%) van de bedrijven (totaal= 6144 bedrijven) is eigendom van overheidsorganisaties zoals recreatieschappen, gemeenten, provincies en stichtingen van de overheid.

In Afb. 55 is aangegeven welk percentage van de bedrijven in een bepaalde capaciteitsklasse eigendom is van een overheids-organisatie. Het blijkt dat het aandeel van de overheid toeneemt naarmate de capaciteitsklasse hoger is. Bijna een kwart van de bedrijven met een capaciteit groter dan 3500 slaapplaatsen is eigendom van een overheidsorganisatie. Binnen het "overheidsaandeel" zijn de meeste bedrijven

Afb. 55 Aandeel (in %) van de overheid in de eigendomsverhouding van bedrijven per capaciteitsklasse (totaal 6144 bedrijven)

in handen van gemeenten (94 bedrijven) en provincies (78). De provinciale organisaties bezitten gemiddeld kleinere bedrijven dan de gemeenten. Negenenvijftig bedrijven zijn ondergebracht onder een stichting van de overheid. De recreatieschappen hebben weinig eigen verblijfsrecreatie-bedrijven in eigendom (10).

Een kleine tachtig procent van de particuliere bedrijven heeft als rechtsvorm het eenmansbedrijf. Dit geldt vooral voor de kleine bedrijven (zie tabel 27, aanhangsel 2). B.V.'s (8%), stichtingen (6%) en verenigingen (5%) komen ook veel voor. De meeste grotere particuliere bedrijven zijn besloten vennootschappen. De rechtsvormen vennootschap onder firma, commanditaire vennootschap, maatschap, naamloze vennootschap en coöperatieve vereniging komen weinig voor (totaal minder dan een kwart van de particuliere bedrijven).

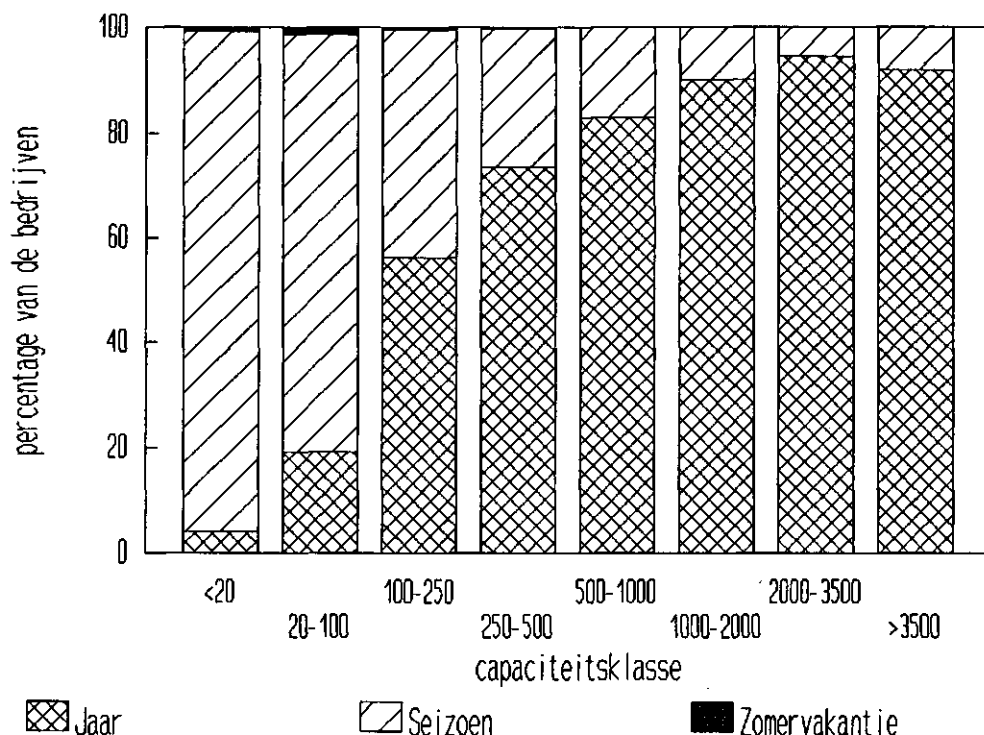
Bij 8% van de verblijfsrecreatie-bedrijven wordt het bedrijf niet door de eigenaar zelf beheerd. Ook zijn er verschillen per capaciteitsklasse. De zeer kleine bedrijven worden bijna nooit in beheer gegeven. Bij de grotere bedrijven is dit aandeel groter, maar varieert sterk. Bij de categorie groter dan 3500 slaapplaatsen is dit aandeel het grootste, terwijl een capaciteitsklasse als 100 tot 250 slaapplaatsen eveneens hoog scoort (zie tabel 10).

Tabel 10 Percentages van de bedrijven dat in beheer is uitgegeven per capaciteitsklasse (5798 bedrijven).

Capaciteitsklasse	Percentages Bedrijven
minder dan 20 slpp	0,38
20 - 100 slpp	8,70
100 - 250 slpp	12,54
250 - 500 slpp	9,24
500 - 1000 slpp	10,12
1000 - 2000 slpp	8,23
2000 - 3500 slpp	8,33
meer dan 3500 slpp	13,51
Totaal	7,52

5.3 Exploitatieperiode

Door de afnemende vraag naar verblijfsrecreatieve voorzieningen in de winter en het feit dat veel accommodaties niet zijn ingericht op lage winterse temperaturen zijn veel bedrijven een deel van het jaar gesloten. Iets minder dan de helft van het aantal bedrijven is het gehele jaar in exploitatie (47,25%). Grotere bedrijven zijn doorgaans het hele jaar geopend, terwijl de kleinere bedrijven een deel van het jaar gesloten zijn (zie Afb. 56 en tabel 29 in Aanhangsel 2).

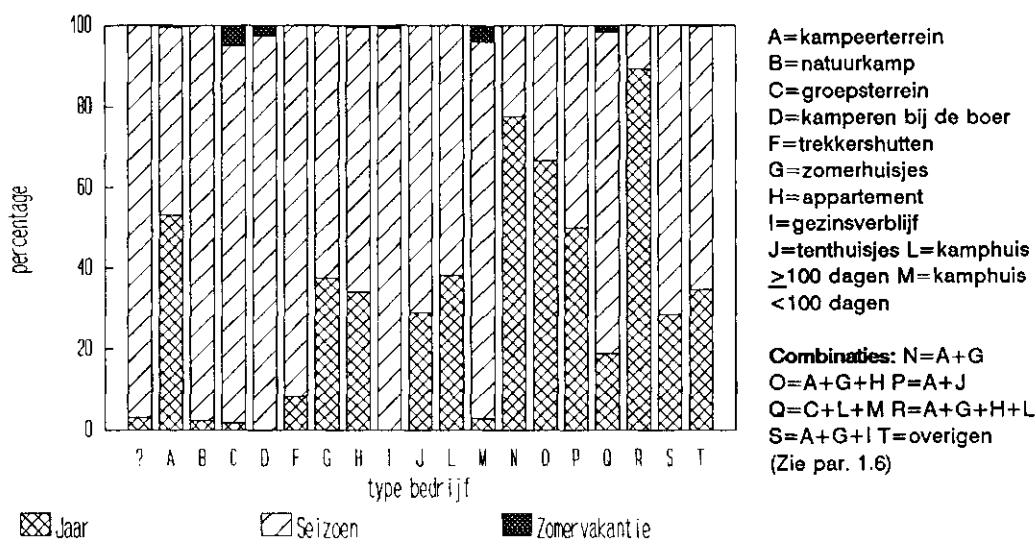

Afb. 56 Exploitatieperiode (in %) per capaciteitscategorie

Open blijven in de winter is vooral van belang voor bedrijven met zomerhuisjes, appartementen, kamphuizen en stacaravans. Uit Afb. 57 (en tabel 30 in Aanhangsel 2) blijkt dat veel bedrijven met kampeerterreinen (53%) en kampeerterreinen gecombineerd met zomerhuisjes (78%) respectievelijk met zomerhuisjes en appartementen (67%) vaak het hele jaar open zijn.

Bijna veertig procent van de kamphuizen met een vergunning om langer dan 100 dagen per jaar open te zijn, worden het hele jaar geëxploiteerd. Echter, verwacht zou kunnen worden dat nagenoeg alle bedrijven van dit accommodatietype het hele jaar door geopend is, gezien de investeringen en de vergunning die de exploitant heeft. De afname van de vraag in de winter zal hier, net als bij de andere accommodatietypen, een belangrijke rol spelen.

Zoals te verwachten blijven natuurkampen, groepsterreinen en kamperen bij de boer bijna altijd een gedeelte van het jaar buiten exploitatie. De aangeboden voorzieningen lenen zich meestal niet voor verblijfsrecreatief gebruik in de winter en de investeringen zijn niet erg groot. Gezinsverblijven zijn nooit in de winter geopend, ze zijn hier niet voor uitgerust.

Afb. 57 Exploitatieperiode (in %) per type bedrijf

5.4 Personeel

De werkgelegenheid binnen de verblijfsrecreatie is moeilijk te meten. Meestal werken de ondernemers zelf ook mee in het bedrijf, veelal daarbij ondersteund door de gezinsleden. Hun werktijden zijn moeilijk na te gaan. Daarnaast worden voor langere of kortere tijd (extra) krachten ingehuurd.

In het bestand is een reeks van variabelen opgenomen waarin per soort dienstverband is vermeld hoeveel mensen er werkzaam zijn. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in personen met een dienstverband en personen zonder dienstverband. De laatste groep betreft de ondernemer zelf en meewerkende gezinsleden, de eerste groep bestaat uit personen met een arbeidscontract. Voor de duur van de werkzaamheden wordt onderscheid gemaakt in het gehele jaar, het seizoen en voor korte duur (alleen hoogseizoen). Verder zijn er nog werknemers die onder de categorie "niet van toepassing" worden geschaard. Dit zijn doorgaans personen die het beheer voeren over tweede woningcomplexen of die scouting-kampen organiseren. Het zijn vaak vrijwilligers.

In tabel 11 worden de dienstbetrekkingen voor deze groepen weergegeven per capaciteitsklasse. De gegevens over het aantal werknemers in kort verband zijn niet betrouwbaar. Over deze variabele zijn slechts weinig gegevens beschikbaar. Veel werknemers in kort dienstverband werken waarschijnlijk zwart en worden daarom niet opgegeven. Deze categorie blijft hier verder buiten beschouwing. Ook bleek dat slechts van 5% van de bedrijven met een capaciteit van minder dan 20 slaapplekken personeelsgegevens bekend zijn. Voor de overige 95% zijn geen werkzame personen opgegeven. Van de andere klassen zijn van minimaal 94% van de bedrijven gegevens bekend. De klasse van bedrijven met een capaciteit kleiner dan 20 slaapplekken wordt hier verder buiten beschouwing gelaten.

Om een schatting te maken van de werkgelegenheid in het aantal mensjaren is de volgende formule toegepast:

$$\text{geen dienstverband jaar} + 0,5 \cdot \text{geen dienstverband seizoen} + \text{dienstverband jaar} + 0,5 \cdot \text{dienstverband seizoen}$$

In de formule wordt er van uitgegaan dat per kalenderjaar de personen in de categorieën "geen dienstverband jaar" en "dienstverband jaar" gemiddeld een vol jaar met volle werkweek actief zijn en de personen in de categorieën "geen dienstverband seizoen" en "dienstverband seizoen" gemiddeld een half jaar met volledige werkweek actief zijn.

Tabel 11 Werkgelegenheid per capaciteitsklasse in aantallen dienstbetrekkingen en mensjaren.

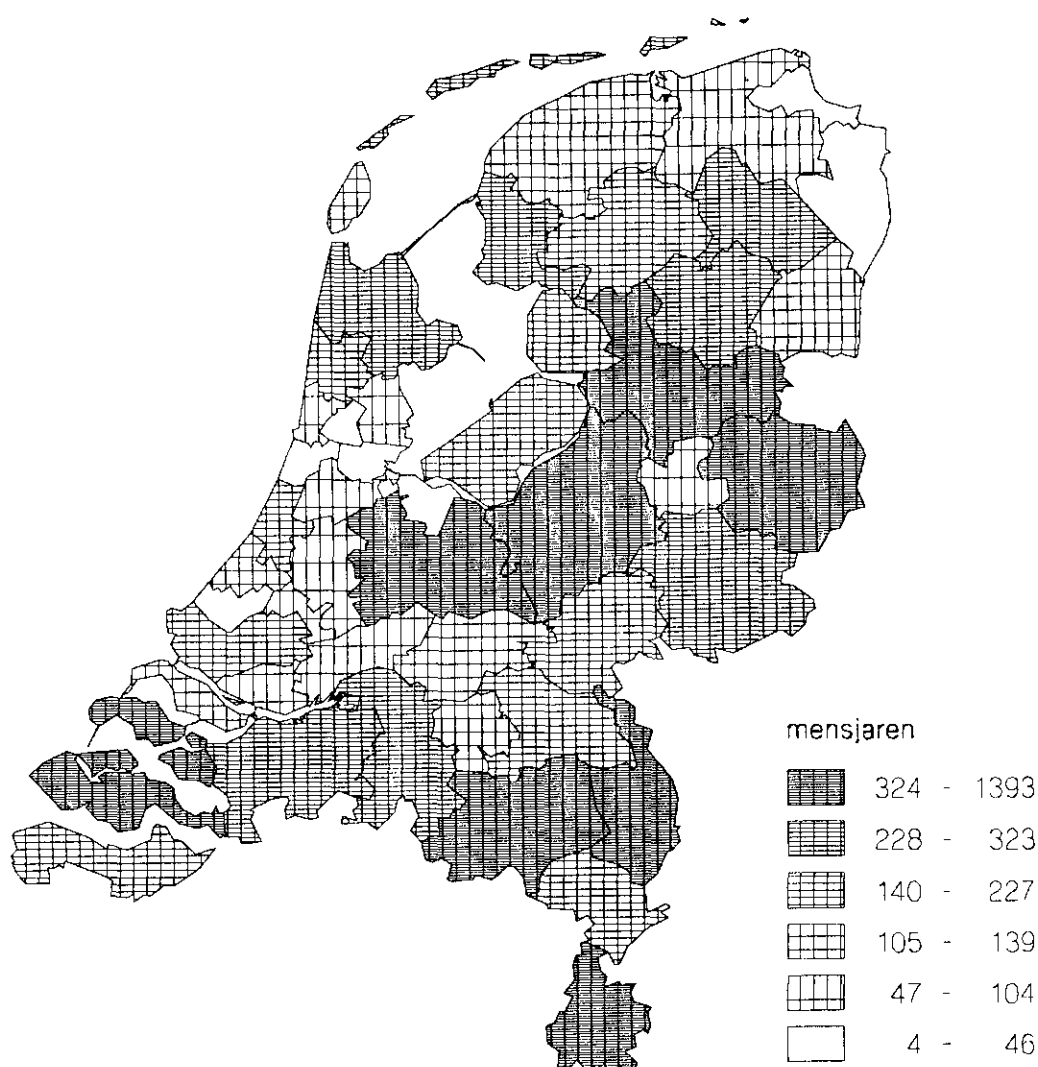
Capaciteits- klasse (in slpp)	Aantallen dienstbetrekkingen						Dienst- betrek. seiz. en jaar	Raming werkgel. aantal mensjr.	Bedrijv. waarvan gegevens bekend(%)
	geen dienstverb.		met dienstverband			n.v.t.			
	jaar	seiz.	jaar	seiz.	kort				
minder dan 20	7	49	0	9	0	27	-	-	5
20 - 100	630	1541	315	419	6	31	2905	1925	94
100 - 250	692	390	484	460	6	33	2026	1601	99
250 - 500	616	249	440	350	1	25	1655	1356	99
500 - 1000	657	209	597	443	20	8	1906	1508	99
1000 - 2000	423	90	1005	546	0	6	2064	1746	100
2000 - 3500	103	11	784	347	30	0	1245	1066	100
meer dan 3500	94	1	505	251	0	0	851	725	100
Totaal (excl <20 slpp.)	3215	2491	4130	2816	63	103	12.652	10.035	

De verblijfsrecreatiesector is goed voor een werkgelegenheid van zo'n 10.000 mensjaren, verdeeld over 12.652 dienstbetrekkingen. Van deze dienstbetrekkingen zijn er 7345 (58%) voor het hele jaar. Van alle dienstbetrekkingen nemen de ondernemers en hun meewerkende gezinsleden 45% (5706) voor hun rekening.

Afb. 58 (en in tabel 31, Aanhangsel 2) geeft een beeld van de verdeling van de werkgelegenheid in de verblijfsrecreatie over de COROP*-gebieden (in betrekkingen voor minimaal een seizoen). De berekening van de werkgelegenheid vindt plaats in mensjaren.

De werkgelegenheid in de verblijfsrecreatiesector is in de COROP*-gebieden van Overijssel, de Veluwe, Utrecht, Zeeland (met uitzondering van Zeeuws-Vlaanderen), Zuidoost Brabant, Midden- en Zuid-Limburg hoog. Een relatief geringe werkgelegenheid in de verblijfsrecreatie hebben de gebieden langs de Hollandse kust en op de Waddeneilanden. Dit is in eerste instantie te verklaren doordat de COROP*-gebieden hier klein zijn qua oppervlakte.

Een vergelijking van de verdeling van de werkgelegenheid met de verdeling van de totale capaciteit (in slaapplekken) van de COROP*-gebieden (zie Afb. 29 in par. 3.3), laat enkele opvallende overeenkomsten zien. De gebieden met de grootste capaciteit in aantal slaapplekken, zoals bijvoorbeeld de Veluwe, Utrecht, Zeeland en Zuidoost Brabant, bieden de meeste werkgelegenheid in mensjaren.

Afb. 58 *Werkgelegenheidsraming van de verblijfsrecreatie-sector in aantal mensjaren voor dienstbetrekkingen van minimaal een seizoen per COROP*-gebied (4097 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplaatsen)*

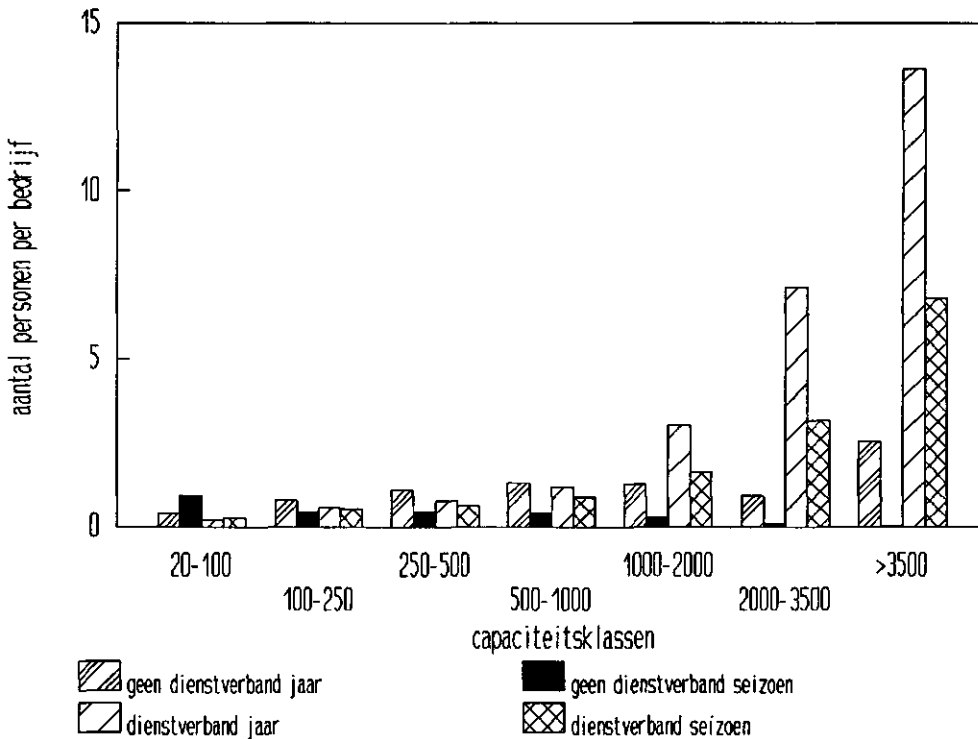
In tabel 12 is het aantal dienstbetrekkingen per capaciteitsklasse gedeeld door het aantal bedrijven (zie ook Afb. 59). Tevens is het aantal mensjaren per bedrijf en per 1000 slaapplaatsen weergegeven.

Het gemiddeld aantal dienstbetrekkingen voor personen zonder dienstverband die het hele jaar werken en het aantal personen in dienstverband (alleen in het seizoen werkend of het gehele jaar door) neemt toe naarmate een bedrijf groter is. Het gemiddeld aantal dienstbetrekkingen bij geen dienstverband voor alleen het seizoen neemt af naarmate de bedrijven groter worden. In grotere bedrijven wordt vaker gebruik gemaakt van personeel in dienstverband dan in kleinere bedrijven. Het personeel is in de grotere bedrijven ook vaker het hele jaar aan het werk (in par. 5.3 bleek al dat grotere bedrijven vaker het gehele jaar geëxploiteerd worden).

Ook het aantal mensjaren per bedrijf stijgt naarmate het bedrijf groter wordt (zie tabel 12). Het aantal mensjaren per 1000 slaapplekken daarentegen daalt in eerste instantie met het groter worden van de capaciteit. In de bedrijfsklassen met bedrijven met een grotere capaciteit neemt het aantal mensjaren weer licht toe. Dit zou er op kunnen duiden dat in bedrijven uit de capaciteitsklassen tussen 1000 en 3500 slaapplekken het meest efficiënt gebruik van het personeel wordt gemaakt.

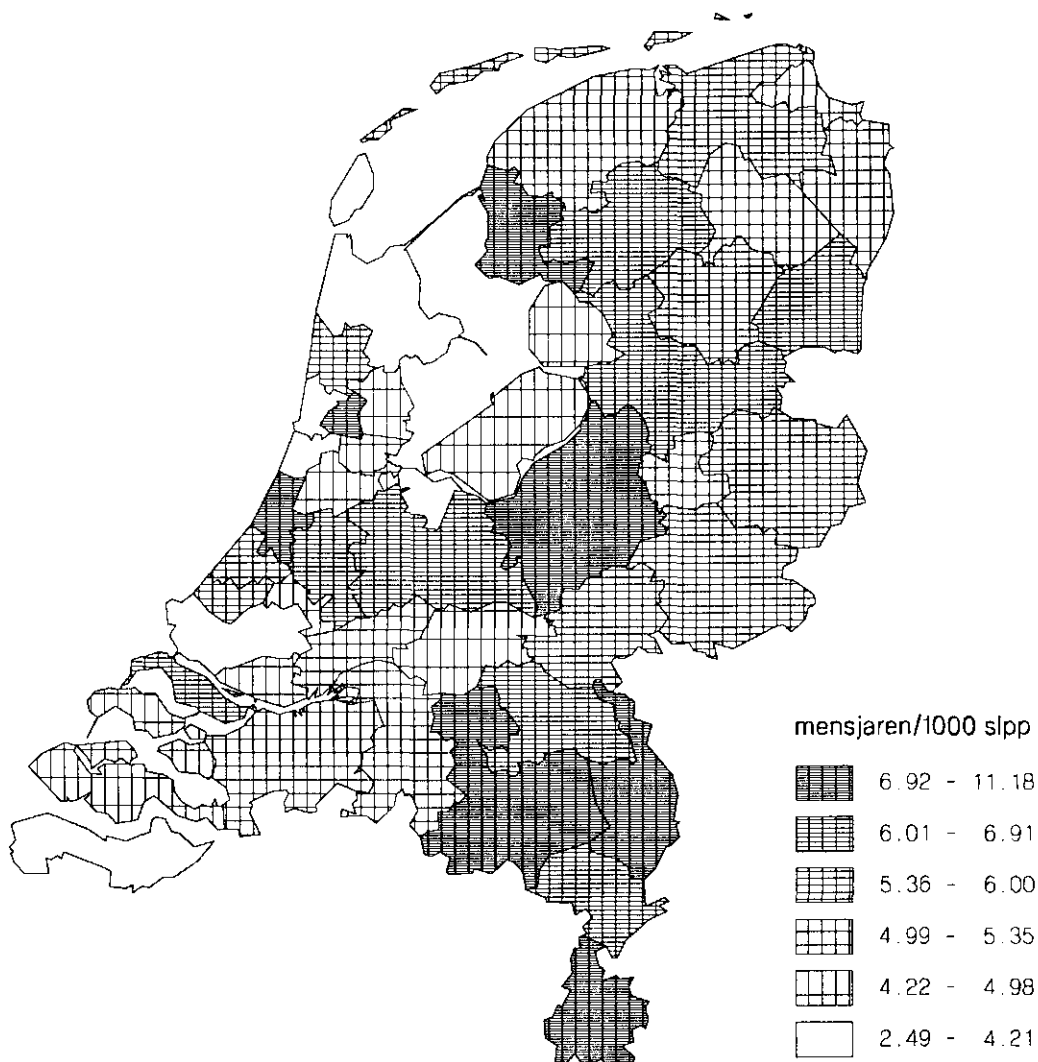
Tabel 12 *Werkgelegenheid per bedrijf en per 1000 slaapplekken in gemiddeld aantal dienstbetrekkingen en mensjaren verdeeld over de capaciteitsklassen.*

Capaciteits- klasse (in slpp)	Gemiddeld aantal dienstbetrekkingen per bedrijf				Aantal mensjaren per	
	geen dienstv.		dienstverband		bedrijf	1000 slpp
	jaar	seizoen	jaar	seiz.		
20 - 100	0,38	0,93	0,19	0,25	1,6	22,80
100 - 250	0,80	0,45	0,56	0,53	1,84	11,89
250 - 500	1,10	0,44	0,78	0,62	2,42	6,76
500 - 1000	1,32	0,42	1,20	0,89	3,18	4,47
1000 - 2000	1,27	0,27	3,02	1,64	5,24	3,83
2000 - 3500	0,94	0,10	7,13	3,15	9,69	3,85
meer dan 3500	2,54	0,03	13,65	6,78	19,59	4,03
Totaal	0,79	0,62	1,01	0,69	2,47	5,94

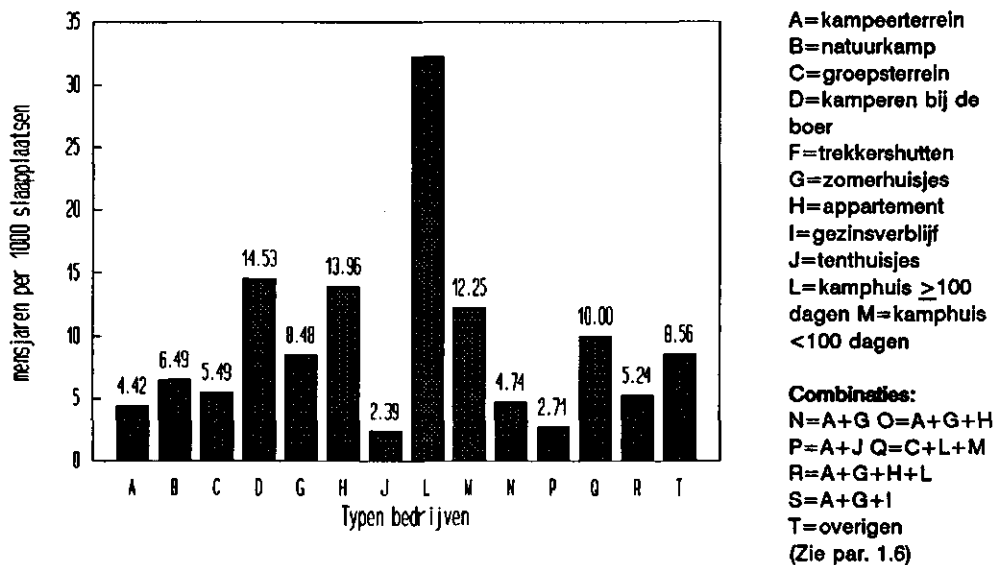
Afb. 59 *Gemiddeld aantal dienstbetrekkingen (personen) per bedrijf naar capaciteitsklassen*

In Afb. 60 (en tabel 31, Aanhangsel 2) wordt de gemiddelde arbeidsinzet in het aantal mensjaren per 1000 slaappleatsen per COROP*-gebied weergegeven.

Afb. 60 Gemiddelde arbeidsinzet in aantal mensjaren per 1000 slaappleatsen per COROP*-gebied (totaal 4097 bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaappleatsen)

Een hoge arbeidsinzet per slaappleat is te vinden in het Friese Merengebied, op de Veluwe, in de Agglomeratie Leiden en de Bollenstreek, Oost Brabant en in Limburg. In COROP*-gebieden op de zandgronden is de arbeidsinzet gemiddeld hoger dan in de gebieden langs de Noordzeekust en op de Waddeneilanden. Aannemelijk is dat de recreatie aan de kust meer seizoensgebonden is dan die op de zandgronden. Daarom zal daar meer gebruik worden gemaakt van seizoenskrachten voor ten hoogste zes weken. Deze categorie blijft hier buiten beschouwing. Gebieden met een erg kleine gemiddelde bedrijfsgrootte hebben een hoge arbeidsinzet per slaappleat. Dit geldt voor het Friese Merengebied, de Veluwe en Zuid-Limburg. Echter in Oost Brabant en Noord- en Midden-Limburg is de arbeidsinzet eveneens groot, terwijl de bedrijfsgrootte gemiddeld groot is. Wellicht is het grote aandeel van de kamphuizen in de capaciteit in deze gebieden een oorzaak voor het afwijkend beeld.

Afb. 61 Arbeidsinzet in mensjaren per 1000 slaappleaatsen per type bedrijf

Uit Afb. 61 wordt duidelijk dat het aantal mensjaren per 1000 slaappleaatsen niet voor ieder type bedrijf gelijk is. Zo blijken slaappleaatsen in kamphuizen die meer dan 100 dagen per jaar geopend zijn veel personeel nodig te hebben. Dit geldt ook, zij het in veel mindere mate, voor slaappleaatsen op bedrijven met kamperen bij de boer en voor slaappleaatsen in appartementen (dit zijn doorgaans kleine bedrijven). Opvallend is dat de personele bezetting bij appartementen veel hoger is dan bij zomerhuisjes. Dit is te verklaren door het verschil in gemiddelde bedrijfsgrootte bij deze twee typen. Een lage personele bezetting per slaappleaats wordt aangetroffen bij de tenthuisjes en de combinatie van kampeerterrein en tenthuisjes. Tenthuisjes komen voornamelijk voor in Noord-Holland langs de kust. Hier wordt meer dan in de rest van het land gebruik gemaakt van krachten in kort verband. Deze zijn hier buiten beschouwing gebleven.

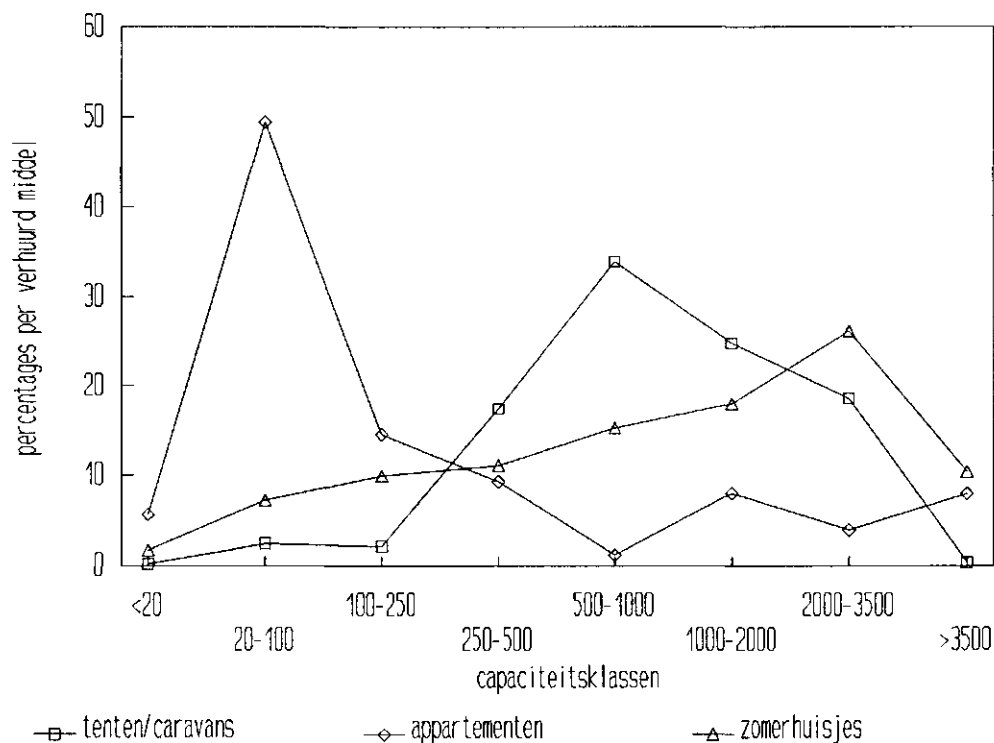
5.5 Verhuur van verblijfsmiddelen

Op veel bedrijven worden naast standplaatsen ook allerlei kampeermiddelen, tenthuisjes, appartementen, bungalows of gezinsverblijven verhuurd. In tabel 13 is het aantal verhuurde verblijfsmiddelen per capaciteitsklasse van de bedrijven vermeld.

Tenthuisjes en gezinsverblijven worden weinig te huur aangeboden, zomerhuisjes in erg grote getale. Gezinsverblijven maken vooral deel uit van kleine bedrijven, tenthuizen komen in meerdere capaciteitsklassen voor. De verdeling over de capaciteitsklassen van tenten en caravans, appartementen en zomerhuizen wordt in Afb. 62 nog eens grafisch samengevat. Het blijkt dat verhoudingsgewijs de meeste appartementen in kleinere bedrijven worden aangeboden, de meeste tenten en caravans in de middenklasse en de meeste zomerhuisjes in grotere bedrijven.

Tabel 13 Aantal verblijfsmiddelen in verhuur per capaciteitsklasse van bedrijven.

Capaciteitsklasse (in slpp)	Aantal				
	tenten/ caravan	apparte- menten	tent- huisjes	zomer- huisjes	gezins- verblijven
minder dan 20	3	137	14	407	121
20 - 100	39	1204	41	1705	50
100 - 250	34	355	43	2341	14
250 - 500	276	227	60	2616	10
500 - 1000	537	29	50	3589	0
1000 - 2000	393	195	0	4229	5
2000 - 3500	294	96	70	6158	0
meer dan 3500	5	194	0	2446	0
Totaal	1581	2437	278	23491	200

Afb. 62 Verdeling van verhuurde verblijfsmiddelen over capaciteitsklassen van bedrijven

6 VERBLIJFSRECREATIEVE REGIO'S

6.1 Indeling in toeristisch-recreatieve regio's

In onderzoek en beleid wordt een regionale en integrale benadering van toerisme en recreatie de laatste jaren steeds belangrijker. Vanuit deze optiek is het onder meer van belang te weten in welke geografische gebieden een min of meer homogeen verblijfsrecreatief aanbod te vinden is. Tot op nu is veelvuldig gebruik gemaakt van de geografische indeling in Toeristengebieden (zie Afb. 1). Nadeel van deze regio-indeling is dat niet heel Nederland is ingedeeld. Er is een grote restcategorie "overig Nederland" die Noord-Friesland en een groot deel van de provincie Groningen beslaat en bovendien grote gebieden in Utrecht en Noord- en Zuid-Holland omvat. Deze gebieden vormen geen homogeen geheel, ook niet wat betreft het verblijfsrecreatieve aanbod. Ook andere Toeristengebieden bestaan uit meerdere deelgebieden, die niet aan elkaar grenzen (bijvoorbeeld het gebied "de Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel"). Dit maakt de indeling minder hanteerbaar. Bovendien zal de indeling inmiddels verouderd zijn door de geografische verbreiding van recente toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. In Zeeland is de invloed van de kustrecreatie veel verder landinwaarts te merken. Het aantal campings is daar de laatste jaren sterk uitgebreid.

Deze constatering is aanleiding om een aanzet te geven tot het opzetten van een nieuwe indeling in toeristisch-recreatieve regio's. Zo'n indeling moet worden gebaseerd op de inbreng vanuit verschillende recreatievormen. In dit hoofdstuk wordt de inbreng vanuit de verblijfsrecreatie gepresenteerd in de vorm van een indeling in verblijfsrecreatieve regio's. Dit gebeurt op basis van de analyse-gegevens uit de vorige hoofdstukken. Daarbij wordt de indeling in COROP-gebieden als uitgangspunt gebruikt. In paragraaf 6.2 wordt eerst aangegeven waar de grenzen van de verblijfsrecreatieve regio's de COROP-gebieden doorsnijden. In par. 6.3 worden de regio's kort beschreven.

6.2 Differentiatie binnen COROP-gebieden

Bij de gebiedsindeling is uitgegaan van de COROP-gebieden *sic*! Uit de analyse in de vorige hoofdstukken bleek dat de indeling plaatselijk te grof is. Om deze reden is de COROP-indeling van het CBS al aangepast tot een COROP*-indeling (zie par. 1.5). Op basis van voornamelijk landschappelijke kenmerken (waarmee het verblijfsrecreatieve aanbod een sterke correlatie heeft) is een verdergaande differentiatie van de regio's noodzakelijk:

- Noord-Overijssel wordt opgedeeld in het Merengebied en Overig Noord-Overijssel.
 - De Kop van Noord-Holland wordt verdeeld in een westelijk deel, dat een sterke relatie heeft met de kust, en een oostelijk deel.
 - De Utrechtse Heuvelrug vormt een apart deelgebied binnen de provincie Utrecht.
 - Het gebied Arnhem/Nijmegen kent in het noorden een bosrijk gebied, in het midden een open rivierenlandschap en in het zuiden weer een bosrijk gebied. Dit gebied wordt daarom in drieën verdeeld.
 - West-Brabant kent een bosrijk, zuidelijk deel en een meer open noordelijk deel.
- Ook hier zijn grote verschillen in het verblijfsrecreatieve aanbod te verwachten.

Vermoedelijk zal nog een verdere differentiatie nodig zijn van Groningen en Noord-Drenthe (merengebied), het Rijnmond-gebied (Rotterdam apart), van Utrecht (de stad Utrecht apart) en tussen de Zeeuwse eilanden onderling. Deze differentiatie kan

echter niet op basis van de gegevens uit de vorige hoofdstukken worden aangetoond. Daarom wordt zij hier niet doorgevoerd. Hier is nader onderzoek nodig.

6.3 Beschrijving van verblijfsrecreatieve regio's

In Afb. 63 wordt een indeling in verblijfsrecreatieve regio's weergegeven. Enkele regio's bestaan, zoals gezegd, uit meerdere delen. Zo wordt de regio "De Hollandse kust" (nr. 7) door enkele stedelijke agglomeraties verdeeld in drie deelregio's. De regio "grote steden in de Randstad" bestaat voorlopig uit twee deelgebieden. De regio's 8 en 11 bestaan voor een groot deel uit delen van opgesplitste COROP-gebieden. De belangrijkste concentraties van bedrijven, die het aanbod van het COROP-gebied bepalen, liggen in de delen van de COROP-gebieden die aan andere regio's zijn toegewezen. De beschrijving van de regio's 8 en 11 is daarom globaal en indicatief.

Afb. 63 Verblijfsrecreatieve regio's in Nederland

De belangrijkste kenmerken van het verblijfsrecreatie-aanbod in de regio's kunnen als volgt kort worden samengevat.

- 1 De *Waddeneilanden* met een erg groot aanbod aan verblijfsrecreatie-bedrijven en totale capaciteitsomvang; een lage gemiddelde bedrijfsgrootte (erg veel kleine bedrijven en weinig grote) en een relatief groot percentage aan kamphuizen in de capaciteit. De dichtheid van vaste plaatsen op kampeerterreinen is hoog. Het zijn gemiddeld gezien, oude bedrijven met een laag voorzieningenniveau en een lage arbeidsinzet per slaappleats. De kampeerterreinen hebben een grote dichtheid aan standplaatsen.
- 2 Het *Noorden van Friesland en Groningen* kent slechts een klein aantal bedrijven en een geringe capaciteit. Het zijn veelal jonge bedrijven met een nogal hoog voorzieningenniveau, maar een gemiddeld vrij lage arbeidsinzet per slaappleats. Het aandeel van de kampeerterreinen is hoog.
- 3 Het *Friese en Overijsselse Merengebied* met een groot aantal bedrijven, een grote capaciteit en vooral gemiddeld kleine bedrijven. Het aanbod wordt gekenmerkt door een relatief groot aandeel van zomerhuisjes. Het zijn bedrijven van een gemiddelde ouderdomsniveau, een hoog voorzieningenniveau en een grote arbeidsinzet per slaappleats. Het aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen is vrij hoog. De bedrijven liggen meestal aan het water.
- 4 De *oostelijke hoge zandgronden* hebben een grote capaciteit aan slaappleats in een groot aantal bedrijven en een kleine gemiddelde bedrijfsgrootte. Het aandeel van kampeerterreinen is groot. De bedrijven zijn er behoorlijk oud en hebben een hoog voorzieningenniveau. Ze liggen vaak in of nabij bossen. De dichtheden van de standplaatsen op kampeerterreinen zijn laag.
- 5 *Zuidoost Drenthe* vormt een restgebied met een kleine capaciteit aan slaappleats en weinig bedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte is er hoog, net als het aandeel van de zomerhuisjes. De bedrijven zijn jong, hebben een hoog voorzieningenniveau en een hoge arbeidsinzet per slaappleats. Ze liggen vaak in bossen.
- 6 De *Veluwe, Arnhem en de Utrechtse Heuvelrug* wordt gekenmerkt door een zeer groot aanbod van kleine bedrijven. Het aandeel van de zomerhuisjes is relatief groot. De bedrijven zijn behoorlijk oud, hebben een vrij laag voorzieningenniveau en een grote arbeidsinzet per slaappleats. Op kampeerterreinen is het aantal standplaatsen per hectare gering. De bedrijven zijn vaak in bossen gelegen.
- 7 De *Hollandse kust* wordt gekenmerkt door een groot aantal bedrijven en een hoge capaciteit. De gemiddelde bedrijfsgrootte is er klein. Het aandeel van de zomerhuisjes is er klein, de dichtheid van de vaste standplaatsen hoog. De bedrijven zijn behoorlijk oud en het voorzieningenniveau is niet erg hoog, net als de arbeidsinzet per slaappleats. Het aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen is hoog.
- 8 *Oostelijk Noord-Holland*. Hier zijn weinig verblijfsrecreatieve bedrijven en een kleine capaciteit. De gemiddelde bedrijfsgrootte wijkt weinig af van het landelijke gemiddelde. Het voorzieningenniveau is hoog.
- 9 De grote steden in de Randstad: *Amsterdam en Haarlem* (9^a) en *'s-Gravenhage* (9^b). Het aanbod wordt hier gekenmerkt door slechts weinig, maar wel grote, bedrijven met respectievelijk een laag (9^a) of een hoog (9^b) voorzieningenniveau. Het zijn oude bedrijven. De dichtheid van de standplaatsen op kampeerterreinen is hoog.
- 10 *Flevoland*. Het verblijfsrecreatieve aanbod in deze regio concentreert zich op de kuststroken (er zijn veel bedrijven die aan het water liggen). De bedrijven zijn jong. Het aanbod bestaat uit weinig, maar wel grote bedrijven. Een groot deel van de slaappleats is in de categorie bungalows ondergebracht. Het voorzieningenniveau is hoog, de arbeidsinzet per slaappleats laag.
- 11 Het *Groene Hart* wordt gekenmerkt door een matig hoge dichtheid van slaappleats en bedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte is niet erg hoog.

- 12 Het *Rivierengebied* heeft een lage dichtheid aan bedrijven en slaappleatsen. Het grootste gedeelte van de capaciteit in slaappleatsen is te vinden op de kampeerterreinen. Het aandeel vaste standplaatsen op kampeerterreinen is erg hoog. De bedrijven zijn jong en hebben een lage arbeidsinzet per slaappleats.
- 13 Het *Deltagebied* wordt gekenmerkt door zeer veel bedrijven en een zeer grote capaciteit in slaappleatsen. De gemiddelde bedrijfsgrootte is er laag. Het aandeel van de zomerhuisjes in de capaciteit is groot. De dichtheid van de vaste standplaatsen is hoog, zo ook de dichtheid van standplaatsen op kampeerterreinen. De bedrijven zijn over het gemiddelde erg jong en hebben een lage arbeidsinzet per slaappleats.
- 14 *Zeeuws-Vlaanderen* wordt gekenmerkt door een matige dichtheid van bedrijven en slaappleatsen. De gemiddelde bedrijfsgrootte is hoog, er zijn veel grote bedrijven. Het aanbod wordt bijna helemaal bepaald door kampeerterreinen. De dichtheid van vaste plaats en is hoog. Het aantal standplaatsen per hectare op kampeerterreinen is eveneens hoog. De bedrijven zijn gemiddeld jong en hebben een zeer lage arbeidsinzet per slaappleats.
- 15 De *Brabantse zandgronden*. Dit gebied kent een grote dichtheid van bedrijven, maar een matig grote dichtheid in capaciteit. De gemiddelde bedrijfsgrootte is eveneens matig groot. Er zijn naast veel kleine, ook veel grote bedrijven. Het aandeel van de kamphuizen en de zomerhuisjes is relatief groot. De bedrijven zijn gemiddeld jong, het voorzieningenpeil is van een gemiddeld niveau. De bedrijven liggen vaak in bossen.
- 16 De regio *Noord- en Midden-Limburg* heeft een matige dichtheid van bedrijven en capaciteit. De gemiddelde bedrijfsgrootte is hoog. Het aandeel van de zomerhuisjes en appartementen is hoog, dit in tegenstelling tot dat van de kamphuizen en de kampeerterreinen. De bedrijven zijn gemiddeld genomen jong en hebben een hoge arbeidsinzet per slaappleats. Het voorzieningenniveau is hoog.
- 17 *Zuid-Limburg* is een regio met zeer veel, voornamelijk kleine, bedrijven. Het gaat voor een groot deel om zomerhuisjes en appartementen. De dichtheid van vaste plaats en is klein. Het aantal standplaatsen per hectare kampeerterrein is hoog. Het zijn over het gemiddelde jonge bedrijven met een laag voorzieningenniveau. De arbeidsinzet per slaappleats is hoog.

LITERATUUR

Buitenhuis, A., C.E.M. van de Kerkhof, Y. van Randen & A.A. de Veer, 1986. *Schaal van het landschap; opbouw en gebruik van een geografisch informatiesysteem van schaaikenmerken van het landschap van Nederland*. Wageningen, STIBOKA. Rapport 1837.

CBS, 1987. *Structuuronderzoek naar dag- en verblijfsrecreatie 1985, deel 3 verblijfsrecreatie zomer 1985*. 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij/CBS-publicaties.

CBS, 1988. *Vakantieonderzoek 1986*. 's-Gravenhage, CBS-publicaties/Staatsuitgeverij.

CBS, 1988. *Statistiek vreemdelingenverkeer 1986*. 's-Gravenhage, CBS-publicaties/Staatsuitgeverij.

CBS, 1989. *Bevolking der gemeenten van Nederland op 1 januari 1989*. 's-Gravenhage, CBS-publicaties/SDU-uitgeverij.

CBS, 1990. *Verblijfsrecreatie 1988*. 's-Gravenhage, CBS-publicaties/SDU-uitgeverij.

Dietvorst, A.G.J., 1990. Marktgerichte toeristisch-recreatieve planning. *Vrijetijd en Samenleving* 8, 1: 19-37.

Dietvorst, A.G.J. en R.J.A.P. Spee, 1990. *Planning en beleid voor de toeristisch-recreatieve sector, deel 2 Complexen en regionale planning*. Wageningen, Werkgroep Recreatie, Landbouwuniversiteit Wageningen.

Gianotten, H.J., 1984. *Structuuronderzoek verblijfsrecreatiesector, deel 1 Aanbodstructuur verblijfsrecreatiesector*. 's-Gravenhage, Economisch Instituut voor Midden- en kleinbedrijf, sociaal-economische publicaties.

Nederlands Bureau voor Toerisme, 1989. *Toerisme, trends en toekomst*. Leidschendam.

NRIT, 1989. *Beschikbaarheid statistische gegevens over toerisme*. Breda, NRIT.

Stichting CVO, 1988. *Continu vakantie onderzoek, jaarrapportage 1988*. Leidschendam/Breda, NBT/NRIT.

Stortelder, A.H.F. en G.J. Baayens, 1983. *Landschappen in Nederland In: Onderzoek naar aangepaste landbouw (COAL-onderzoek). Jaarverslag 1982*. Wageningen.

VAROR, 1990. *Toekomstverkenning watersport*. Amersfoort.

Wardt, J.W. van de & H.J. Staats, 1988. *Veranderingen in een kleinschalig landschap, omgevingspsychologisch onderzoek*. Leiden, Rijksuniversiteit, Onderzoekscentrum Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting. 's-Gravenhage. Rijksplanologische Dienst.

Niet gepubliceerde bronnen

Kampeerraad, 1989. *Overzicht capaciteit kampeerplaatsen $\geq$ 20 slaapplekken 1982-1988*. Amersfoort, Kampeerraad.

Brainhouse Tasking, 1987 *Handleiding kampeeraccommodatie registratie systeem*. Amersfoort, Tasking Micro Computers b.v.

AANHANGSEL 1 Variabelen in het bestand

(Bron: Brainhouse Tasking, 1987)

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_10.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
1	PNTR	Numeriek	15		
2	B_CAPCLASS	Teken	1		Capaciteitsklasse
3	B_CAP	Numeriek	5		Totaalcapaciteit
4	B_OPP	Numeriek	6	1	Oppervlakte
5	B_STPL_TOT	Numeriek	4		Totaalstandplaatsen
6	B_OPPKCLASS	Teken	1		Oppervlakteklasse
7	B_PERS_GDJ	Numeriek	2		Personeel geen dienstverband jaar
8	B_PERS_GDS	Numeriek	2		Personeel geen dienstverband seizoen
9	B_PERS_DJ	Numeriek	2		Personeel dienstverband jaar
10	B_PERS_DS	Numeriek	2		Personeel dienstverband seizoen
11	B_PERS_KV	Numeriek	2		Personeel kortverband 6 weken
12	B_PERS_NVT	Numeriek	2		Personeel n.v.t.
13	B_AANT_TS	Numeriek	4		Aantal toeristische standplaatsen
14	B_AANT_SS	Numeriek	4		Aantal seizoenstandplaatsen
15	B_AANT_JS	Numeriek	4		Aantal jaarstandplaatsen
16	B_AANT_OB	Numeriek	4		Aantal vaste standplaatsen onbezet
17	B_AANT_DG	Numeriek	4		Aantal standplaatsen voor dubbelgebruik
18	B_OPP_KT	Numeriek	6	1	Oppervlak kampeerterein
19	B_STPL_KT	Numeriek	4		Aantal standplaatsen kampeerterein
20	B_STPL_KTV	Numeriek	4		Aantal volgens vergunning
21	B_OPP_NK	Numeriek	6	1	Oppervlak natuurkamp
22	B_STPL_NK	Numeriek	4		Aantal standplaatsen natuurkamp
23	B_STPL_NKV	Numeriek	4		Aantal volgens vergunning
24	B_OPP_GT	Numeriek	6	1	Oppervlak groepskamp
25	B_STPL_GT	Numeriek	4		Aantal standplaatsen groepskamp
26	B_STPL_GTV	Numeriek	4		Aantal volgens vergunning
27	B_OPP_BR	Numeriek	6	1	Oppervlak bij boer
28	B_STPL_BR	Numeriek	4		Aantal standplaatsen bij boer
29	B_STPL_BRV	Numeriek	4		Aantal volgens vergunning
30	B_OPP_6W	Numeriek	6	1	Oppervlak 6 weken kamp
31	B_STPL_6W	Numeriek	4		Aantal standplaatsen 6 weken kamp
32	B_STPL_6WV	Numeriek	4		Aantal volgens vergunning
33	B_OPP_TR	Numeriek	6	1	Oppervlak trekkershutten
34	B_STPL_TR	Numeriek	4		Aantal standplaatsen trekkershutten
35	B_STPL_TRV	Numeriek	4		Aantal volgens vergunning
36	B_OPP_ZH	Numeriek	6	1	Oppervlak zomerhuizen
37	B_STPL_ZH	Numeriek	4		Aantal standplaatsen zomerhuizen

38	B_STPL_ZHV	Numeriek	4	Aantal volgens vergunning
39	B_OPP_AP	Numeriek	6	1 Oppervlak appartementen
40	B_STPL_AP	Numeriek	4	Aantal standplaatsen appartementen
41	B_STPL_APV	Numeriek	4	Aantal volgens vergunning
42	B_OPP_GV	Numeriek	6	1 Oppervlak gezinsverblijven
43	B_STPL_GV	Numeriek	4	Aantal standplaatsen gezinsverblijven
44	B_STPL_GVV	Numeriek	4	Aantal volgens vergunning
45	B_OPP_TH	Numeriek	6	1 Oppervlak tenthuisjesterrein
46	B_STPL_TH	Numeriek	4	Aantal standplaatsen tenthuisjesterrein
47	B_STPL_THV	Numeriek	4	Aantal volgens vergunning
48	B_OPP_VT	Numeriek	6	1 Oppervlak volkstuinhuisjes
49	B_STPL_VT	Numeriek	4	Aantal standplaatsen volkstuinhuisjes
50	B_STPL_VTV	Numeriek	4	Aantal volgens vergunning
51	B_OPP_K1	Numeriek	6	1 Oppervlak kamphuisterrein >100dgn
52	B_STPL_K1	Numeriek	4	Aantal eenheden
53	B_STPL_K1V	Numeriek	4	Aantal eenheden volgens vergunning
54	B_OPP_K2	Numeriek	6	1 Oppervlak kamphuisterrein <100dgn
55	B_STPL_K2	Numeriek	4	Aantal eenheden
56	B_STPL_K2V	Numeriek	4	Aantal eenheden volgens vergunning
57	B_SLPP_KT	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen kampeerterrein
58	B_SLPP_KTV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen KT vlg vergunning
59	B_SLPP_NK	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen natuurkamp
60	B_SLPP_NKV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen NK vlg vergunning
61	B_SLPP_GT	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen groepsterrein
62	B_SLPP_GTV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen GT vlg vergunning
63	B_SLPP_BR	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen bij boer
64	B_SLPP_BRV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen BR vlg vergunning
65	B_SLPP_6W	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen 6 weken kamp
66	B_SLPP_6WV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen 6W vlg vergunning
67	B_SLPP_TR	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen trekkershutten
68	B_SLPP_TRV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen TR vlg vergunning
69	B_SLPP_ZH	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen zomerhuisjes

70	B_SLPP_ZHV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen ZH vlg vergunning
71	B_SLPP_AP	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen appartementen
72	B_SLPP_APV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen AP vlg vergunning
73	B_SLPP_GV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen gezinsverblijven
74	B_SLPP_GVV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen GV vlg vergunning
75	B_SLPP_TH	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen tenthuisjes
76	B_SLPP_THV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen TH vlg vergunning
77	B_SLPP_VT	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen volkstuinhuisjes
78	B_SLPP_VTV	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen VT vlg vergunning
79	B_SLPP_K1	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen kamphuis >100dgn
80	B_SLPP_K1V	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen K1 vlg vergunning
81	B_SLPP_K2	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen kamphuis <100dgn
82	B_SLPP_K2V	Numeriek	4	Aantal slaapplaatsen K2 vlg vergunning
83	B_KM_VERH	Numeriek	4	bedr matig verhuur kampeermiddelen
84	B_AP_VERH	Numeriek	4	bedr matig verhuur appartementen
85	B_AP_PART	Numeriek	4	particulier gebruik appartementen
86	B_TH_VERH	Numeriek	4	bedr matig verhuur tenthuisjes
87	B_TH_PART	Numeriek	4	particulier gebruik tenthuisjes
88	B_ZH_VERH	Numeriek	4	bedr matig verhuur zomerhuisjes
89	B_ZH_PART	Numeriek	4	particulier gebruik zomerhuisjes
90	B_GV_VERH	Numeriek	4	bedr matig verhuur gezinsverblijf
91	B_GV_PART	Numeriek	4	particulier gebruik gezinsverblijf

* Totaal * 387

Index: MBK_D_11.NTX op: PNTR

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_20.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
1	PNTR	Numeriek	15		
2	A_NAAM_COR	Teken	24		correspondentieadres naam
3	A_ADRS_COR	Teken	24		correspondentieadres adres
4	A_PSTC_COR	Teken	7		correspondentieadres postcode
5	A_PLTS_COR	Teken	24		correspondentieadres plaats
6	A_TEL_COR	Teken	24		correspondentieadres telefoon
7	A_TOPOKRT	Teken	3		topografisch kaartnummer
8	A_NAAM_BEH	Teken	24		naam beheerder
9	A_NAAM_VRG	Teken	24		naam vergunninghouder
10	A_OPM	Teken	20		opmerking
11	A_NAAM_KMP	Teken	24		kampeersplaats naam
12	A_ADRS_KMP	Teken	24		kampeersplaats adres
13	A_PSTC_KMP	Teken	7		kampeersplaats postcode
14	A_PLTS_KMP	Teken	24		kampeersplaats plaats
15	A_TEL_KMP	Teken	24		kampeersplaats telefoon
16	A_KR_REGNR	Teken	16		KR-registratienummer
17	A_KR_BEZK	Teken	6		datum bezoek KR
18	A_KR_MUT	Teken	6		datum mutatie KR
19	A_VERGUNNG	Teken	6		datum vergunning
20	A_GEENVERG	Teken	1		geen vergunning ="X"
21	A_REGLEMNT	Teken	6		datum reglement
22	A_EIGENDOM	Teken	1		1=eigendom 2=in beheer
23	A_RPERSOON	Teken	1		rechtspersoon 1=eenmanszaak 2=v.o.f. 3=c.v. 4=m.s. 5=b.v. 6=n.v. 7=stichting particulier 8=stichting overheid 9=vereniging A=coöperatieve vereniging B=overheid gemeente C=recreatieschap D=overheid provincie
24	A_VESTIGJR	Teken	2		vestigingsjaar
25	A_EXPL_PER	Teken	1		exploitatie 1=jaar 2=seiz 3=zomervak.
26	A_TOEGANG	Teken	10		toegankelijk voor derden
27	A_ORG	Teken	10		aangesloten bij organisatie
28	A_ORG_KLS	Teken	10		klassificatie
29	A_KAMPVER	Teken	1		kampeersvereniging aanw J/N

BESTANDSINDELING KAMPEERACCOMODATIE

REGISTRATIE SYSTEEM

K. Gol

20-03-1987

5

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_20.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec
30	A_TOERGE	Teken	1	
				toeristengebied A=waddeneilanden B=noordzeebadplaatsen C=ijsselmeerkust D=deltagebied E=meren gron. friesl. nw- overijssel F=meren holland en utrecht G=Utr. heuvelrug en het gooi H=veluwe, veluwerand I=gelders rivierengebied J=Achterhoek K=twente,salland,vecht L=gron., friese en drentse zandgronden M=west- en midden- brabant N=oostbrabant,noord en midden limburg O=zuidlimburg P=a'dam,r'dam,den haag utrecht Q=overig nederland
31	A_VIERKNR	Teken	10	
				vierkantnummer
32	A_GEMEENTE	Teken	24	
				naam gemeente
33	A_PROV	Teken	1	
				provincie A=groningen B=friesland C=drenthe D=overijssel E=gelderland F=utrecht G=noordholland I=zeeland J=noordbrabant K=limburg L=flevoland
34	COROP	Teken	3	
				Zie paragraaf 1.5

BESTANDSINDELING KAMPEERACCOMODATIE

REGISTRATIE SYSTEEM

K. Gol

20-03-1987

6

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_20.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
34	A_TYPE	Teken	1		type kampeerplaats A=kampeerterrein B=natuurkamp C=groepsterrein D=kamperen bij boer F=trekkershutten G=zomerhuisjes H=appartementen I=gezinsverblijven J=tenthuisjes L=kamphuis =>100 dagen M=kamphuis <100 dagen N=combinatie A+G O=combinatie A+G+H P=combinatie A+J Q=combinatie C+L+M R=combinatie A+G+H+L S=combinatie A+G+I T=overigen
35	A_MINI	Teken	1		minikamp aangeven met "M"
36	A_ADRS_C	Teken	1		adrescode
* Totaal *			409		

Index:	MBK_D_21.NTX	op:	A_NAAM_VRG A_KR_REGNR
	MBK_D_22.NTX	op:	A_PROV A_GEMEENTE A_PLTS_KMP A_NAAM_VRG A_KR_REGNR
	MBK_D_23.NTX	op:	A_VESTIGJR A_KR_REGNR
	MBK_D_25.NTX	op:	A_KR_REGNR
	MBK_D_26.NTX	op:	A_NAAM_KMP A_KR_REGNR

BESTANDSINDELING KAMPEERACCOMODATIE

REGISTRATIE SYSTEEM

K. Gol

20-03-1987

7

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_30.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
1	PNTR	Numeriek	15		
2	C_WASP_KT	Numeriek	4		aantal wasplaatsen kampeerterrein
3	C_TOIL_KT	Numeriek	4		aantal toiletten KT
4	C_DOUC_KT	Numeriek	4		aantal douches KT
5	C_VERW_KT	Teken	1		verwarmd centraal gebouw
6	C_WASP_NK	Numeriek	4		aantal wasplaatsen natuurkamp
7	C_TOIL_NK	Numeriek	4		aantal toiletten NK
8	C_DOUC_NK	Numeriek	4		aantal douches NK
9	C_VERW_NK	Teken	1		verwarmd centraal gebouw
10	C_WASP_GT	Numeriek	4		aantal wasplaatsen groepsterrein
11	C_TOIL_GT	Numeriek	4		aantal toiletten GT
12	C_DOUC_GT	Numeriek	4		aantal douches GT
13	C_VERW_GT	Teken	1		verwarmd centraal gebouw
14	C_WASP_BR	Numeriek	4		aantal wasplaatsen bij boer
15	C_TOIL_BR	Numeriek	4		aantal toiletten BR
16	C_DOUC_BR	Numeriek	4		aantal douches BR
17	C_VERW_BR	Teken	1		verwarmd centraal gebouw
18	C_WASP_6W	Numeriek	4		aantal wasplaatsen 6 weken kamp
19	C_TOIL_6W	Numeriek	4		aantal toiletten 6W
20	C_DOUC_6W	Numeriek	4		aantal douches 6W
21	C_VERW_6W	Teken	1		verwarmd centraal gebouw
22	C_VERW_TR	Numeriek	4		verwarmde trekkershutten
23	C_DOUC_ZH	Numeriek	4		aantal douches zomerhuizen
24	C_VERW_ZH	Numeriek	4		aantal verwarmde zomerhuizen
25	C_WASP_AP	Numeriek	4		aantal wasplaatsen appartementen
26	C_TOIL_AP	Numeriek	4		aantal toiletten AP
27	C_DOUC_AP	Numeriek	4		aantal douches AP
28	C_VERW_AP	Numeriek	4		verwarmd centraal gebouw
29	C_WASP_GV	Numeriek	4		aantal wasplaatsen gezinsverblijf
30	C_TOIL_GV	Numeriek	4		aantal toiletten GV
31	C_DOUC_GV	Numeriek	4		aantal douches GV
32	C_VERW_GV	Numeriek	4		verwarmd centraal gebouw
33	C_WASP_TH	Numeriek	4		aantal wasplaatsen tenthuisjes
34	C_TOIL_TH	Numeriek	4		aantal toiletten TH
35	C_DOUC_TH	Numeriek	4		aantal douches TH
36	C_VERW_TH	Numeriek	4		verwarmd centraal gebouw
37	C_WASP_VT	Numeriek	4		aantal wasplaatsen volkstuinhuisjes
38	C_TOIL_VT	Numeriek	4		aantal toiletten VT
39	C_DOUC_VT	Numeriek	4		aantal douches VT
40	C_VERW_VT	Numeriek	4		verwarmd centraal gebouw

BESTANDSINDELING KAMPEERACCOMODATIE

REGISTRATIE SYSTEEM

K. Gol

20-03-1987

8

41	C_WASP_K1	Numeriek	4	aantal wasplaatsen kamphuis =>100 dgn
42	C_TOIL_K1	Numeriek	4	aantal toiletten K1
43	C_DOUC_K1	Numeriek	4	aantal douches K1
44	C_VERW_K1	Teken	1	verwarmd centraal gebouw
45	C_WASP_K2	Numeriek	4	aantal wasplaatsen

Structuur voor databasebestand:MBK_D_30.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
					kamphuis < 100dgn
46	C_TOIL_K2	Numeriek	4		aantal toiletten K2
47	C_DOUC_K2	Numeriek	4		aantal douches K2
48	C_VERW_K2	Teken	1		verwarmd centraal gebouw

* Totaal *	183
------------	-----

Index: MBK_D_31.NTX op: PNTR

BESTANDSINDELING KAMPEERACCOMODATIE

REGISTRATIE SYSTEEM

K. Gol

20-03-1987

9

Structuur voor databasebestand: C:\MBK_D_40.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
1	PNTR	Numeriek	15		
2	D_EXPL_WIN	Teken	1		exploitatie winkel 1=eigen 2=verpacht
3	D_OPP_WIN	Numeriek	6	1	oppervlak winkel
4	D_EXPL_KAN	Teken	1		exploitatie kantine 1=eigen 2=verpacht
5	D_OPP_KAN	Numeriek	6	1	oppervlak kantine
6	D_EXPL_RES	Teken	1		expl. restaurant 1=eigen 2=verpacht
7	D_OPP_RES	Numeriek	6	1	oppervlak restaurant
8	D_EXPL_BAR	Teken	1		exploitatie bar 1=eigen 2=verpacht
9	D_OPP_BAR	Numeriek	6	1	oppervlak bar
10	D_EXPL_SNA	Teken	1		expl. snackbar 1=eigen 2=verpacht
11	D_OPP_SNA	Numeriek	6	1	oppervlak snackbar
12	D_ZWEMBAD	Logisch	1		aanwezigheid zwembad
13	D_ZWB_GZ	Teken	1		1=ongezuiverd 2=gezuiverd 3=onbekend
14	D_ZWB_VW	Teken	1		verwarmd zwembad 1=ja 2=nee 3=?
15	D_ZWB_OV	Teken	1		overdekt zwembad idem
16	D_ZWB_DIEP	Teken	1		dieper dan 1,4meter idem
17	D_ZWB_3DEN	Teken	1		toegankelijk voor derden idem
18	D_ZWEMKIND	Logisch	1		aanwezigheid kinderbad
19	D_ZWK_GZ	Teken	1		1=ongezuiverd 2=gezuiverd 3=onbekend
20	D_ZWK_VW	Teken	1		verwarmd kinderbad
21	D_ZWK_OV	Teken	1		overdekt kinderbad
22	D_ZWK_3DEN	Teken	1		toegankelijk voor derden
23	D_WEILAND	Teken	1		ligging in weiland 1,2,3
24	D_BOS	Teken	1		ligging in bos 1,2,3
25	D_WATER	Teken	1		ligging aan water 1,2,3
26	D_DUINEN	Teken	1		ligging in duinen 1,2,3
27	D_STAD	Teken	1		ligging in stad 1,2,3
28	D_PARK_C	Numeriek	4		aantal parkeerplaatsen centraal
29	D_PARK_E	Numeriek	4		aantal parkeerplaatsen per eenheid
30	D_KH_BED	Teken	1		bedden aanwezig 1,2,3
31	D_KH_MAALT	Teken	1		maaltijden mogelijk 1,2,3
32	D_KH_KEUKE	Teken	1		keuken inventaris aanwezig 1,2,3
33	D_SOORT_K	Teken	2		soort kamp
34	D_CIRCBAD	Teken	1		circulatiebad aanwezig 1,2,3
35	D_NATBAD	Teken	1		natuurbad aanwezig 1,2,3
36	D_ZWEM_OP	Teken	1		zwemgelegenheid open water 1,2,3

37 D_RECPLAS Teken 1 recreatieplas aanwezig
1,2,3
38 D_JACHTH Teken 1 jachthaven aanwezig 1,2,3

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_30.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
39	D_AANLEG	Teken	1		aanleg mogelijk 1,2,3
40	D_SURF	Teken	1		surfgelegenheid aanwezig 1,2,3
41	D_VIS	Teken	1		visgelegenheid 1,2,3
42	D_RECR	Teken	1		recreatiezaal 1,2,3
43	D_RECTEAM	Teken	1		recreatieteam 1,2,3
44	D_DISCO	Teken	1		disco/jeugdhonk 1,2,3
45	D_BOWLING	Teken	1		bowling/kegelbaan 1,2,3
46	D_SPORTR	Teken	1		overdekte sportruimte 1,2,3
47	D_SAUNA	Teken	1		sauna 1,2,3
48	D_WASSERT	Teken	1		wasserette 1,2,3
49	D_CRECHE	Teken	1		creche 1,2,3
50	D_SPEELT	Teken	1		speeltuin 1,2,3
51	D_SPORTV	Teken	1		sportveld 1,2,3
52	D_TENNISB	Teken	1		tennisbanen 1,2,3
53	D_GOLF	Teken	1		midgetgolf 1,2,3
54	D_MANEGE	Teken	1		manege 1,2,3
55	D_KINDBOE	Teken	1		kinderboerderij 1,2,3
56	D_WA_NUT	Teken	1		watervoorziening openbaar 1,2,3
57	D_WA_POMP	Teken	1		eigen pompinstallatie 1,2,3
58	D_WA_OPSTL	Numeriek	4		interne wateropslag in kub meters
59	D_WA_TAPP	Numeriek	4		aantal buiten tappunten drinkwater
60	D_AANT_WA	Numeriek	4		aantal aansluitingen op water
61	D_GA_NUT	Teken	1		gasvoorziening openbaar 1,2,3
62	D_GA_TANK	Teken	4	1	inhoud gasdrukhouder kub meter
63	D_AANT_GAS	Numeriek	4		aantal aansluitingen op gasnet
64	D_EL_NUT	Teken	1		elektriciteitsvoorziening openb 1,2,3
65	D_EL_EIGEN	Teken	1		eigen opwekking
66	D_AANT_EL	Numeriek	4		aantal aansluitingen elektra

BESTANDSINDELING KAMPEERACCOMODATIE

REGISTRATIE SYSTEEM

K. Gol

20-03-1987

11

Structuur voor databasebestand: C:MBK_D_30.dbf

Veld	Veldnaam	Type	Lengte	Dec	
67	D_AF_NUT	Teken	1		afvalwater openbare riolering
68	D_AF_EIGZ	Teken	1		eigen zuiveringsinstallatie
69	D_AF_RES	Teken	1		afvalwater in gesloten reservoir
70	D_AF_CHEMT	Teken	1		stortplaats chemisch toilet
71	D_AANT_AFR	Numeriek	4		aantal aansluitingen riolering
72	D_AF_BNGZ	Teken	1		lozing in bodem niet gezuiverd
73	D_AF_BGGZ	Teken	1		lozing in bodem ged.gezuiverd
74	D_AF_ONGZ	Teken	1		lozing opp water niet gezuiverd
75	D_AF_OGGZ	Teken	1		lozing opp.water ged.gezuiverd
76	D_AANT_AFO	Numeriek	4		aantal aangesloten op overige lozing
77	D_OPM1	Teken	58		eerste regel notities
78	D_OPM2	Teken	58		tweede regel notities

* Totaal * 260

Index: MBK_D_41.NTX op: PNTR

AANHANGSEL 2 Tabellen

In dit aanhangsel worden in tabellen de gegevens weergegeven waarop de afbeeldingen zijn gebaseerd. De meeste tabellen bevatten gegevens voor meerdere afbeeldingen. Ze zijn zo veel mogelijk gerangschikt volgens de hoofdstukindeling. Een aantal tabellen bevatten gegevens die zowel in hoofdstuk 2 als in hoofdstuk 3 zijn gebruikt. Dit zijn gegevens die in hoofdstuk 2 per provincie en in hoofdstuk 3 per COROP*-gebied zijn gepresenteerd. Bij de tabellen wordt steeds vermeld voor welke afbeeldingen de gegevens zijn gebruikt.

Dit aanhangsel bevat de volgende tabellen:

- 14 Aantallen bedrijven, capaciteit en dichtheid van het aantal bedrijven en de capaciteit (per vierkante kilometer) per COROP*-gebied en per provincie (Afb. 3, 4, 7, 8, 11, 25, 26, 29, 30, 31).
- 15 Aandeel (in aantallen en %) van vaste standplaatsen op kampeerterrainen per COROP*-gebied en per provincie (Afb. 40 en 21)
- 16 Aantal bedrijven verdeeld over capaciteitsklassen per provincie (Afb. 33)
- 17 Aantal bedrijven verdeeld over capaciteitsklassen per COROP*-gebied (Afb. 34 en 35)
- 18 Aantallen slaapplekken per type accommodatie absoluut en procentueel per COROP* gebied (Afb. 37, 38 en 39).
- 19 Aantal en percentage zomerhuisjes in particulier gebruik en in bedrijfsmatige verhuur per provincie
- 20 Index-cijfers per provincie (1982 = 100) (Afb. 6, 10, 13, 18, 19, 20, 22, 24)
- 21 Aantallen wasplaatsen, toiletten en douches per 1000 slaapplekken op kampeerterrainen met een capaciteit groter dan 20 slaapplekken (Afb. 43)
- 22 Percentages bedrijven met voorziening en soort voorzieningen per COROP*-gebied
- 23 Percentages bedrijven met voorziening en soort voorzieningen per capaciteitsklasse
- 24 Gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf en per 1000 slaapplekken naar capaciteitsklassen (Afb. 44 en 45)
- 25 Directe omgeving van de bedrijven per COROP*-gebied in percentages van het aantal vermeldingen (Afb. 49 en 50)
- 26 Gemiddeld vestigingsjaar van de bedrijven per COROP*-gebied (Afb. 53)
- 27 Aantal bedrijven naar rechtspersoon en capaciteitsklasse
- 28 Particuliere en overheidsbedrijven (in aantal en %) per capaciteitsklasse (Afb. 55)
- 29 Exploitatieperiode (in aantal en %) per capaciteitsklasse (Afb. 56)
- 30 Exploitatieperiode (in aantal en %) per type bedrijf (Afb. 57)
- 31 Werkgelegenheid per bedrijf en per 1000 slaapplekken verdeeld over de COROP*-gebieden (Afb. 58 en 60)

Tabel 14 Aantallen bedrijven, capaciteit en dichtheid van het aantal bedrijven en de capaciteit (per vierkante kilometer) per COROP-gebied en per provincie.

COROP- gebied	Aantal bedr.	Afb. 25	Capacit. (stpp.) Afb. 29	Oppervl. Land	Dichtheid		Gemidd. bedrgr. Afb. 31	Provincie	Aantal bedr. Afb. 3	Capacit. (stpp.) Afb. 7	Gemidd. bedrijff grootte Afb. 11	Oppervl. land	Dichtheid	
					bedr.	capacit.							bedr.	capacit.
					Afb. 26	Afb. 30	Afb. 31						Afb. 4	Afb. 8
10	31	7616	797,48	0,04	9,55	245,68								
20	7	964	240,39	0,03	4,01	137,71								
30	66	19701	1307,92	0,05	15,06	298,50		Gro	104	28281	271,93	2345,79	0,04	12,06
40	65	20654	1409,10	0,05	14,66	317,75								
41	299	39801	225,03	1,33	176,87	133,11								
50	144	37948	607,11	0,24	62,51	263,53								
60	92	21478	1117,76	0,08	19,22	233,46		Frl	600	119881	199,80	3359,00	0,18	35,69
70	133	56285	895,61	0,15	62,85	423,20								
80	45	19378	796,32	0,06	24,33	430,62								
90	194	46797	963,54	0,20	48,57	241,22		Dre	372	122460	329,19	2655,47	0,14	46,12
100	249	77212	1516,59	0,16	50,91	310,09								
110	49	12699	394,63	0,12	32,18	259,16								
120	293	60230	1428,42	0,21	42,17	205,56		Ove	591	150141	254,05	3339,64	0,18	44,96
130	1058	205779	1836,88	0,58	112,03	194,50								
140	200	58091	1519,68	0,13	38,23	290,45								
150	106	39796	949,22	0,11	41,92	375,43								
160	61	29354	708,99	0,09	41,40	481,21								
170	282	73206	1363,37	0,21	53,69	259,60		Gel	1425	333020	233,70	5014,77	0,28	66,41
180	144	58084	904,22	0,16	64,24	403,36		Utr	282	73206	259,60	1363,37	0,21	53,69
181	163	34018	156,64	1,04	217,17	208,70								
190	129	33486	313,16	0,41	106,93	259,58								
200	52	17613	142,02	0,37	124,02	338,71								
210	13	8448	136,41	0,10	61,93	649,85								
220	6	850	94,47	0,06	9,00	141,67								
230	31	9718	567,89	0,05	17,11	313,48								
231	12	7625	164,14	0,07	46,45	635,42								
240	23	7049	182,55	0,13	38,61	306,48								
250	103	22533	239,76	0,43	93,98	218,77								
260	12	19198	223,14	0,05	86,04	1599,83								
270	18	5359	187,47	0,10	28,59	297,72		N-H	573	176891	308,71	2661,50	0,22	66,46
280	73	16134	482,26	0,15	33,45	221,01								
290	95	37743	541,92	0,18	69,65	397,29								
291	34	15656	415,41	0,08	37,69	460,47								
292	157	23104	264,10	0,59	87,48	147,16								
300	31	9502	522,55	0,06	18,18	306,52		Z-H	523	149229	285,33	2876,61	0,18	51,88
310	83	41300	733,57	0,11	56,30	497,59								
320	494	139467	1059,01	0,47	131,70	282,32		Zee	577	180767	313,29	1792,58	0,32	100,84
330	151	54572	1278,55	0,12	42,68	361,40								
340	175	56435	1015,43	0,17	55,58	322,49								

Tabel 14 Aantallen bedrijven, capaciteit en dichtheid van het aantal bedrijven en de capaciteit (per vierkante kilometer) per COROP-gebied en per provincie

VERVOLG

COROP - gebied	Aantal bedr.	Capacit. (stpp.) Afb.29	Oppervl. land	Dichtheid		Gemidd. bedrgr.	Provincie	Aantal bedr.	Capacit. (stpp.) Afb.7	Gemidd. bedrijf grootte Afb.11	Oppervl. land		Dichtheid	
				bedr.							bedr.		bedr.	
				Afb.26	capacit. Afb.30						Afb.26	capacit. Afb.30	Afb.4	capacit. Afb.8
350	128	30591	889,82	0,14	34,38	238,99	N-B	703	221767	315,46	4942,56	0,14	44,87	
351	55	16740	397,19	0,14	42,15	304,36								
360	194	63429	1361,57	0,14	46,59	326,95								
370	117	51259	840,34	0,14	61,00	438,11								
380	78	26115	647,63	0,12	40,32	334,81	Lim Fle	626 53	124933 34140	199,57 644,15	2169,16 1411,50	0,29 0,04	57,60 24,19	
390	431	47559	681,19	0,63	69,82	110,35								
400	53	34140	1411,50	0,04	24,19	644,15								
NED,	6429	1714716	33931,95	0,19	50,53	266,72	NED	6429	1714716	266,72	33931,95	0,19	50,53	

Tabel 15 Aandeel van vaste standplaatsen op kampeerterrainen per COROP-gebied en per provincie (in aantallen en %)

COROP- gebied	Aantal		Som	Aandeel vaste plaatsen		Provin- cie	Aantal vaste plaatsen		Som	Aandeel vaste plaatsen	
	Toerist.	Vaste		Afb.40			Afb.21				
10	733	999	1732	58							
20	144	90	234	38							
30	2207	2736	4943	55		Gro	3825	6909	55		
40	2214	2652	4866	55							
41	4508	2869	7377	39							
50	3135	4339	7474	58							
60	1754	3003	4757	63		Fri	12863	24474	53		
70	4792	7088	11880	60							
80	2226	1071	3297	32							
90	4501	4220	8721	48		Dre	12379	23898	52		
100	7111	10630	17741	60							
110	1076	1237	2313	53							
120	5667	8486	14153	60		Ove	20353	34207	59		
130	12879	31157	44036	71							
140	5984	8438	14422	59							
150	3045	6393	9438	68							
160	2036	6096	8132	75		Gel	52084	76028	69		
170	3786	10409	14195	73		Utr	10409	14195	73		

Tabel 15 Aandeel van vaste standplaatsen op kampeerterreinen per COROP*-gebied en per provincie (in aantallen en %)

VERVOLG

COROP* gebied	Aantal		Som	Aandeel vaste plaatsen Afb.40	Provincie	Aantal vaste plaatsen	Som	Aandeel vaste plaatsen Afb.21
	Toerist.	Vaste						
180	4643	6243	10886	57				
181	4552	1575	6127	26				
190	2050	3594	5644	64				
200	1335	1266	2601	49				
210	252	1275	1527	83				
220	33	52	85	61				
230	876	1564	2440	64				
231	1474	267	1741	15				
240	476	743	1219	61	N-H	16579	32270	51
250	1310	2658	3968	67				
260	2975	1910	4885	39				
270	280	502	782	64				
280	451	2756	3207	86				
290	1145	4326	5471	79				
291	1312	2558	3870	66				
292	840	3139	3979	79				
300	454	1565	2019	78	Z-H	19414	28181	69
310	3977	6356	10333	62				
320	12427	16805	29232	57	Zee	23161	39565	59
330	1872	10773	12645	85				
340	2996	8636	11632	74				
350	1883	4176	6059	69				
351	1213	2240	3453	65				
360	4547	7819	12366	63	N-B	33644	46155	73
370	2809	6554	9363	70				
380	1690	3639	5329	68				
390	6308	3264	9572	34	Lim	13457	24264	55
400	4102	2299	6401	36	Fle	2299	6401	36
Ned	136080	220467	356547	62	Ned	220467	356547	62

Tabel 16 Aantal bedrijven verdeeld over capaciteitsklassen per provincie (Afb.33)

Provincie	Capaciteitsklasse				totaal	
	< 20 slpp.	20-250	250-1000	1000-3500	> 3500	
GRO	17	47	27	9	0	100
FRL	38	48	11	3	0	100
DRE	17	53	21	9	0	100
OVE	37	35	21	7	0	100
GEL	41	35	18	6	0	100
UTR	21	53	21	4	1	100
N-H	23	48	20	8	1	100
Z-H	29	48	16	6	1	100
ZEE	9	62	19	9	1	100
N-B	9	69	10	11	1	100
LIM	45	39	9	7	0	100
FLE	6	49	30	11	4	100
Nederland	29	47	16	7	1	100

Tabel 17 Aantal bedrijven verdeeld over capaciteitsklassen per COROP*-gebied (Afb.34 en 35)

COROP*	Capaciteitsklasse in slaapplaatsen				
	< 20 slpp.	20-250	250-1000	1000-3500	> 3500 slpp.
10	13	58	23	6	0
20	25	75	0	0	0
30	20	37	33	11	0
40	0	69	20	11	0
41	43	47	8	1	1
50	15	62	17	5	1
60	58	31	8	3	0
70	3	60	23	14	1
80	0	64	26	10	0
90	31	44	19	6	0
100	24	40	28	8	0
110	39	35	14	12	0
120	46	32	16	6	0
130	48	32	15	4	0
140	23	45	26	7	0
150	13	52	23	12	0
160	12	37	33	18	0
170	21	54	21	4	1
180	13	44	29	14	0
181	48	36	12	1	2
190	13	57	22	7	0
200	25	53	12	8	2
210	0	31	38	31	0
220	0	83	17	0	0
230	6	68	16	10	0
231	0	42	33	25	0
240	0	70	22	9	0
250	15	60	20	5	0
260	0	58	17	8	17
270	6	67	22	6	0
280	8	66	23	3	0
290	39	43	6	9	2
291	0	56	32	12	0
292	56	31	11	2	1
300	10	65	13	13	0
310	13	42	29	14	1
320	9	66	17	8	1
330	17	55	14	13	1
340	12	67	7	13	1
350	7	72	14	8	0
351	9	68	11	9	2
360	3	80	8	8	2
370	35	33	18	13	2
380	19	53	12	14	1
390	52	38	7	4	0
400	6	49	30	11	4
Nederland	29	47	16	7	1

Tabel 18 Aantallen slaappleatsen per type accommodatie absoluut en procentueel per COROP* gebied.

COROP*	Aantal bedr.	Aantal slaappleatsen op:			totaal slpp.	percentage		
		kampt.	zh+app	kamph.		kampt. Afb.37	zh+ap Afb.38	kamph. Afb.39
10	31	6523	413	312	7248	90	6	4
20	7	910	0	25	935	97	0	3
30	66	18733	400	523	19656	95	2	3
40	65	18632	1140	707	20479	91	6	3
41	299	26705	2698	8129	37532	71	7	22
50	144	31222	3494	2612	37328	84	9	7
60	92	17580	1800	1808	21188	83	8	9
70	133	45079	5563	2037	52679	86	11	4
80	45	12047	6188	483	18718	64	33	3
90	194	33771	9151	2168	45090	75	20	5
100	249	64569	6817	2960	74346	87	9	4
110	49	8916	3266	220	12402	72	26	2
120	293	53184	3491	2511	59186	90	6	4
130	1058	162257	31864	7550	201671	80	16	4
140	200	51020	4786	1607	57413	89	8	3
150	106	34448	1348	1974	37770	91	4	5
160	61	28959	75	103	29137	99	0	0
170	282	53898	11520	4136	69554	77	17	6
180	144	41934	15225	267	57426	73	27	0
181	163	23164	9142	1048	33354	69	27	3
190	129	21254	7377	997	29628	72	25	3
200	52	10032	1529	728	12289	82	12	6
210	13	6092	198	98	6388	95	3	2
220	6	375	475	0	850	44	56	0
230	12	6414	675	520	7609	84	9	7
231	31	9370	266	30	9666	97	3	0
240	23	4616	529	441	5586	83	9	8
250	103	15040	4709	593	20342	74	23	3
260	12	18388	0	602	18990	97	0	3
270	18	3055	1975	272	5302	58	37	5
280	73	12521	3074	227	15822	79	19	1
290	95	21195	14586	761	36542	58	40	2
291	34	14849	349	150	15348	97	2	1
292	157	15436	7061	40	22537	68	31	0
300	31	8742	710	30	9482	92	7	0
310	83	38105	2723	348	41176	93	7	1
320	494	112368	24640	1622	138630	81	18	1
330	151	46999	4074	2779	53852	87	8	5
340	175	44552	6278	4386	55216	81	11	8
350	55	13148	1448	1731	16327	81	9	11
351	128	23274	2811	2705	28790	81	10	9
360	194	47091	8020	6177	61288	77	13	10
370	117	33711	15588	1284	50583	67	31	3
380	78	19628	4651	1020	25299	78	18	4
390	431	33095	9692	2333	45120	73	21	5
400	53	22270	10127	293	32690	68	31	1
Nederland	6429	1335171	251946	71347	1658464	81	15	4

Tabel 19 Aantal en percentage zomerhuisjes in particulier gebruik en in bedrijfsmatige verhuur per provincie.

provincie	Aantallen zomerhuisjes			Percentages per provincie	
	totaal	bedrijf	particulier	bedrijf	particulier
Gro	425	46	379	11	89
Fri	1651	1311	340	79	21
Dre	4663	2810	1853	60	40
Ove	3026	1979	1047	65	35
Gel	7255	4233	3022	58	42
Utr	2363	496	1867	21	79
N-H	7285	2357	4928	32	68
Z-H	6633	793	5840	12	88
Zee	6322	1654	4668	26	74
N-B	4935	2737	2198	55	45
Lim	5108	4605	503	90	10
Fle	1834	1267	567	69	31
Ned	51500	24288	27212	47	53

Tabel 20 Index-cijfers per provincie (1982 = 100)

Provincie	Aantal bedr. Afb.6	Capa citeit Afb.10	Gem bdr grootte Afb.13	Standpl. kamp.ter Afb.18	Zomer- huisjes Afb.19	Slaappl. kamph Afb.20	vaste stpl Afb.22	part. zomh Afb.24
Groningen	152	112	73	113	127	174	91	111
Friesland	114	110	97	113	124	95	92	106
Drenthe	119	109	92	108	119	103	88	109
Overijssel	103	105	102	111	102	113	89	127
Gelderland	97	102	105	110	101	101	93	97
Utrecht	111	107	97	112	99	96	97	107
Noord-Holl.	102	109	107	112	114	104	95	102
Zuid-Holland	116	106	92	108	104	120	97	100
Zeeland	142	121	85	116	193	108	95	150
Noord-Brab.	163	112	69	112	114	118	95	95
Limburg	136	109	80	105	153	131	101	69
Flevoland	143	120	84	135	98	127	92	76
Nederland	118	109	92	111	118	108	94	103

Tabel 21 *Aantallen wasplaatsen, toiletten en douches per 1000 slaappaatsen op kampeerterreinen met een capaciteit groter dan 20 slaapplaatsen (Afb. 43).*

capaciteits- klassen in slpp	Kampeerterreinen		Aantal			Aantal per 1000 slpp.		
	capa- citeit	aantal bedr.	waspl.	wc	douche	waspl.	wc	douche
20-100	24713	611	929	953	391	38	39	16
100-250	71986	510	2717	2343	835	38	33	12
250-500	148610	462	4422	4203	1531	30	28	10
500-1000	297974	446	8098	7455	2791	27	25	9
1000-2000	404287	316	10510	9911	3770	26	25	9
2000-3500	232957	106	5917	6019	2483	25	26	11
>3500	139746	35	4125	3629	1345	30	26	10
Totaal	1320273	2486	36718	34513	13146	28	26	10

Tabel 22 Percentages bedrijven met voorziening en soort voorzieningen per COROP-gebied.

Capaciteitsklasse aant bedr	kantine		snackbar		zwembad		zwem open wa.		rec.plas		surfgelegenh		rec.team		sportruimte		creche		speeltuin		tennisbaan		kindboer	
	winkel	restaur.	bar	bar	zwembad	kinderzw	natuurzw	circbad	jachth	aanlegpl	visgelegenh	rec.ruimte	disco	bowling	sauna	wasserette	speelruimte	waterbaan	speelruimte	sportveld	midgetgolf	manege		
10	31	19	19	6	6	0	13	6	16	3	10	13	19	16	13	3	0	13	19	16	3	3	0	3
20	7	14	14	0	14	0	14	0	14	14	43	0	0	0	0	0	0	14	0	0	0	0	0	0
30	66	15	20	0	6	3	12	5	15	14	21	18	29	24	15	3	0	17	27	21	8	2	0	0
40	65	15	26	8	9	12	2	8	25	14	26	23	32	25	15	8	0	11	26	35	2	2	3	3
41	299	4	5	1	0	0	1	0	0	0	1	18	2	0	0	0	0	3	5	23	0	2	0	1
50	144	9	12	6	4	10	0	3	19	15	40	25	26	6	1	1	0	9	16	26	4	3	0	1
60	92	14	18	5	1	3	2	2	4	5	23	10	14	28	5	1	0	0	18	33	1	0	2	1
70	133	20	28	11	1	0	8	11	7	2	4	6	35	23	2	0	0	22	32	39	6	5	1	1
80	45	31	24	9	2	0	2	24	4	0	7	29	18	4	2	0	7	22	29	36	9	4	2	2
90	194	12	15	6	1	2	2	9	2	0	0	1	3	22	1	0	1	16	23	26	2	5	2	2
100	249	21	25	8	3	2	4	14	6	3	18	4	10	19	4	0	1	22	33	33	4	5	2	1
110	49	20	18	8	2	2	16	0	0	0	6	20	18	4	2	0	2	20	33	29	6	2	4	4
120	293	15	16	6	0	4	11	12	2	0	1	0	7	22	15	7	0	15	25	27	4	3	2	2
130	1058	11	14	5	1	2	10	8	0	1	15	8	1	1	1	1	1	14	22	21	4	4	2	0
140	200	20	25	7	2	2	14	15	0	1	6	21	16	3	3	1	2	23	36	31	5	8	6	1
150	106	25	26	10	1	1	9	12	7	4	12	28	12	9	1	2	0	17	38	30	6	7	10	3
160	61	21	41	10	3	0	11	10	28	16	33	25	33	30	25	7	2	34	46	33	5	5	5	3
170	282	14	17	5	1	1	5	5	6	19	10	23	26	5	3	0	1	12	25	28	3	2	1	1
180	144	22	35	5	6	1	10	3	1	14	6	17	21	8	2	1	1	15	42	33	5	6	1	2
181	163	4	6	3	1	2	3	2	0	1	0	2	13	7	0	0	0	7	20	21	4	1	0	0
190	129	16	14	3	0	1	4	4	5	3	9	4	12	3	0	0	2	12	26	24	2	2	1	1
200	52	8	13	0	0	0	0	0	0	2	2	0	2	4	0	0	0	6	17	23	0	0	4	0
210	13	31	23	15	8	0	0	0	0	8	0	0	23	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0
220	6	0	0	17	0	0	0	0	17	33	33	33	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0	0
230	31	29	39	6	6	0	0	3	16	13	39	19	32	19	6	0	0	17	26	16	3	0	0	0
231	12	33	42	8	0	0	0	0	0	0	8	0	8	25	0	0	0	17	17	17	0	0	0	0
240	23	9	35	0	0	0	0	0	4	0	13	7	4	35	4	4	0	9	22	26	0	0	0	0
250	103	17	15	4	0	0	1	1	5	6	10	7	10	15	6	2	0	4	19	22	1	1	0	0
260	12	33	17	25	8	0	0	0	0	0	17	50	25	17	0	0	8	33	58	22	17	8	0	0
270	18	17	17	0	0	0	0	0	0	0	0	22	6	0	0	0	0	6	17	22	0	0	0	0
280	73	11	18	0	1	1	1	1	5	1	37	3	14	10	1	1	1	8	19	22	0	0	0	0
290	95	13	15	4	1	0	2	1	4	8	15	9	12	6	0	0	0	1	15	15	1	0	1	1
291	34	26	38	3	0	0	3	6	3	0	6	3	6	12	3	0	0	9	15	26	3	3	0	0
292	157	6	3	1	1	0	0	1	0	0	1	6	2	2	1	0	0	3	8	8	2	0	0	0
300	31	19	16	3	3	0	0	3	10	6	26	3	13	3	3	0	3	10	26	32	3	0	0	0

Tabel 22 Percentages bedrijven met voorziening en soort voorzieningen per COROP-gebied

VERVOLG

Capaciteitsklasse	kantine	restaur.		snackbar		zwem open wa.		rec.plas		surfgelegenh		rec.team		sportruimte		creche		tennisbaan		kindboer										
		restaur.	bar	zwembad	kinderzwb	natuurbad	circuitbad	jachth	aanlegpl	visgelegenh	rec.ruimte	disco	bowling	sauna	wasserette	speeltuin	sportveld	midgetgolf	manege											
310	83	27	14	12	5	0	5	4	0	2	5	2	1	2	2	6	20	11	4	1	1	2	20	0	40	30	7	2	1	1
320	494	14	11	3	1	1	3	3	1	1	3	2	5	13	7	1	0	0	1	0	0	1	10	0	17	18	2	2	1	0
330	151	21	24	3	1	1	11	10	0	1	1	3	3	6	30	9	1	0	0	1	1	13	0	28	30	5	1	4	0	
340	175	15	13	6	1	2	9	8	0	1	9	1	0	1	1	5	22	9	5	0	1	2	12	0	27	33	4	4	3	1
350	128	9	15	6	0	1	8	7	0	1	8	1	1	5	2	3	19	9	3	4	0	1	10	0	22	29	5	3	4	0
351	55	20	16	4	0	7	13	0	0	7	2	0	4	0	5	22	11	4	2	0	2	15	0	27	33	5	11	9	0	0
360	194	12	11	7	2	5	14	11	0	2	13	2	0	1	2	4	20	12	7	2	1	2	13	1	21	23	7	8	6	1
370	117	21	22	14	3	3	23	21	1	3	24	3	1	8	3	9	26	15	9	3	3	4	18	4	29	27	15	11	2	3
380	78	22	17	9	3	5	13	13	3	1	13	3	5	9	4	6	23	12	6	3	0	1	15	0	28	29	5	5	1	0
390	431	9	10	3	1	0	7	5	1	0	7	0	1	1	1	2	9	4	1	1	0	1	8	0	13	10	1	1	1	0
400	53	28	19	17	11	0	17	19	11	0	17	0	9	13	6	23	30	15	9	4	0	8	21	0	34	36	17	11	0	0
NED	6429	14	16	5	1	1	8	7	1	2	8	3	2	7	4	7	19	9	3	1	0	1	13	0	23	24	4	4	2	1

Tabel 23 Percentages bedrijven met voorziening en soort voorzieningen per capaciteitsklasse

Capaciteitsklasse	kantine	restaur.		snackbar		zwembad		zwem open wa.		rec.plas		surfgelegenh		rec.team		sportruimte		creche		speeltuin		tennisbaan		kindboer
		restaur.	bar	zwembad	kinderzwb	natuurbad	circuitbad	jachtth	aanlegpl	visgelegenh	rec.ruimte	disco	bowling	sauna	wasserette	speeltuin	sportveld	midgetgolf	manege					
?	87	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
M	1754	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
A	2182	1	4	1	0	0	1	1	1	7	3	4	13	0	0	0	0	0	0	8	15	0	1	3
B	868	8	17	4	1	0	5	3	1	5	2	3	12	4	8	26	1	0	0	7	0	2	3	0
C	561	27	40	7	2	0	11	9	2	3	11	5	6	15	7	12	26	13	1	21	0	50	42	2
D	497	51	60	14	3	5	30	29	2	4	30	9	3	11	7	20	46	38	1	48	1	72	59	9
E	333	81	62	29	5	11	48	46	5	11	47	16	8	12	11	26	66	64	4	71	2	86	76	24
F	110	97	45	63	13	13	55	58	13	11	56	24	13	16	25	34	89	79	15	82	2	93	90	50
G	37	97	41	70	22	22	41	49	8	22	46	19	11	19	19	32	95	86	14	89	8	92	97	65
NED	6429	14	16	5	1	1	8	7	1	2	8	3	2	7	4	7	19	9	3	13	0	23	24	4
																								191

Capaciteitsklassen: M = < 20 slaappleatsen, A = 20 - 100 slpp., B = 100 - 250, C = 250 - 500, D = 500 - 1000, E = 1000 - 2000, F = 2000 - 3500, G = > 3500 slaappleatsen

*Tabel 24 Gemiddeld aantal voorzieningen per bedrijf en per 1000
slaapplaatsen naar capaciteitsklassen (6429 bedrijven).*

Capaciteitsklasse	Aantal voorzieningen	
	per bedrijf Afb. 44	per 1000 slpp. Afb. 45
onbekend	0,00	0,00
<20 slpp	0,03	3,36
20-100 slpp	0,66	15,21
100-250 slpp	1,76	11,36
250-500 slpp	3,21	8,97
500-1000 slpp	5,78	8,13
1000-2000 slpp	8,68	6,34
2000-3500 slpp	11,48	4,56
>3500 slpp	12,03	2,47
Totaal	1,91	7,17

Tabel 25 Directe omgeving van de bedrijven per COROP*-gebied in percentages van het aantal vermeldingen
(er waren meer vermeldingen per bedrijf mogelijk) (Afb. 49 en 50).

COROP*	Weiland	Bos	Water	Duinen	Stad	Aantal vermeldingen
10	76	19	5	0	0	37
20	50	0	25	0	25	8
30	87	7	6	0	0	67
40	70	5	22	0	3	76
41	42	1	3	51	2	136
50	74	2	24	0	0	160
60	78	6	17	0	0	89
70	43	53	3	0	0	122
80	54	43	0	0	3	35
90	49	50	1	0	0	137
100	72	21	7	0	0	194
110	67	33	0	0	0	21
120	71	29	0	0	0	146
130	41	58	1	0	0	551
140	71	27	1	0	1	164
150	59	34	7	0	0	95
160	75	3	22	0	0	69
170	58	39	3	0	0	256
180	72	4	8	15	1	141
181	46	5	0	48	1	82
190	66	9	6	17	3	125
200	49	22	0	30	0	37
210	45	9	9	36	0	11
220	86	14	0	0	0	7
230	81	3	16	0	0	32
231	73	0	0	0	27	11
240	68	26	5	0	0	19
250	72	2	10	15	1	96
260	57	29	7	7	0	14
270	64	27	0	9	0	11
280	92	3	5	0	0	59
290	68	7	17	6	1	69
291	59	3	3	35	0	34
292	90	1	4	4	0	70
300	85	0	15	0	0	27
310	81	0	10	9	0	90
320	90	1	4	5	0	478
330	62	36	1	0	0	141
340	71	27	2	1	0	154
350	66	29	3	1	2	116
351	68	30	0	0	2	47
360	67	32	1	0	0	177
370	74	25	1	0	0	106
380	71	26	3	0	0	69
390	89	7	0	0	4	280
400	56	23	21	0	0	66
Ned	67	22	5	5	1	4932

Tabel 26 *Gemiddeld vestigingsjaar van de bedrijven per COROP*-gebied (Afb.53).*

COROP*-gebied	Gemiddeld vestigingsjaar	Aantal bedrijven waar jaartal is vermeld
10	'74	17
20	'82	5
30	'73	44
40	'72	44
41	'62	66
50	'70	84
60	'69	50
70	'69	64
80	'72	18
90	'69	63
100	'64	113
110	'66	15
120	'69	97
130	'69	314
140	'72	94
150	'68	61
160	'74	26
170	'63	168
180	'69	72
181	'62	38
190	'71	65
200	'54	15
210	'60	6
220	'72	4
230	'72	20
231	'67	7
240	'54	6
250	'68	34
260	'63	6
270	'70	6
280	'68	30
290	'66	26
291	'71	17
292	'68	27
300	'73	17
310	'75	78
320	'78	353
330	'70	99
340	'72	90
350	'76	73
351	'70	28
360	'72	105
370	'78	74
380	'75	44
390	'74	135
400	'77	32
Ned	'70	2850

Tabel 27

Aantal bedrijven naar rechtspersoon en capaciteitsklasse.

Capaciteitsklasse in slpp.	Rechtspersoon onbekend	eenmansz.	v.o.f.	c.v.	maatsch B.V.	N.V.	st.part.	st.overh	verenig.	coop.v.	gemeente	rec.sch.	prov.	Tot.
onbekend	87	1616	0	0	1	6	1	11	5	0	6	0	1	87
<20	106	1676	10	2	4	46	5	175	141	5	13	3	28	1754
20-100	60	525	8	1	0	57	2	101	84	5	19	0	33	2182
100-250	17	363	8	1	0	60	2	27	45	12	15	2	5	868
250-500	11	306	19	1	0	96	3	22	13	4	9	3	9	561
500-1000	3	133	18	1	1	126	6	9	4	3	20	2	2	497
1000-2000	1	19	3	0	0	58	4	10	1	0	7	0	0	333
2000-3500	0	2	0	0	0	22	0	4	0	1	5	0	0	110
>3500	0							3	0				0	37
Totaal	285	4640	66	6	6	471	23	359	293	39	94	10	78	6429

Tabel 28 Particuliere en overheidsbedrijven (in aantal en %) per capaciteitsklasse (6144 bedrijven).

Capaciteitsklasse	totaal	Absoluut particulier	overheid	Percentages particulier	overheid (Afb. 55)
minder dan 20 slpp	1648	1640	8	99,5	0,5
20 - 100 slpp	2122	2064	58	97,3	2,7
100 - 250 slpp	851	792	59	93,1	6,9
250 - 500 slpp	550	518	32	94,2	5,8
500 - 1000 slpp	494	464	30	93,9	6,1
1000 - 2000 slpp	332	301	31	90,7	9,3
2000 - 3500 slpp	110	95	15	86,4	13,6
meer dan 3500 slpp	37	29	8	78,4	21,6
Totaal	6144	5903	241	96,1	3,9

Tabel 29

Exploitatieperiode (in aantal en %) per capaciteitsklasse (Afb. 56).

Capaciteits- klasse	Absoluut					Percentage (onbekend is buiten beschouwing gebleven)		
	jaar	seizoen	zomvak	onbekend	totaal	jaar	seiz.	zomvak
onbekend				87	87			
<20	71	1669	14	0	1754	4,05	95,15	0,80
20-100	417	1733	30	2	2182	19,13	79,50	1,38
100-250	487	375	4	2	868	56,24	43,30	0,46
250-500	411	147	1	2	561	73,52	26,30	0,18
500-1000	412	85	0	0	497	82,90	17,10	0
1000-2000	300	33	0	0	333	90,09	9,91	0
2000-3500	104	6	0	0	110	94,55	5,45	0
> 3500	34	3	0	0	37	91,89	8,11	0
Totaal	2165	2382	35	93	4675	47,25	51,99	0,76

Tabel 30 Exploitatieperiode (in aantal en %) per type bedrijf (Afb. 57).

Type bedrijf	Absoluut					totaal zonder onbek.	Percentage (onbekend, buiten beschouwing)		
	hele jaar	sei- zoen	zomer- vak.	onbe- kend	totaal		hele jaar	sei- zoen	zomer- vak.
onbekend	18	565	0	0	583	583	3,09	96,91	0
A=kampeerterrein	889	778	8	7	1682	1675	53,07	46,45	0,48
B=natuurkamp	1	43	0	1	45	44	2,27	97,73	0
C=groepsterrein	2	109	6	0	117	117	1,71	93,16	5,13
D=kamperen bij boer	1	672	18	35	726	691	0,14	97,25	2,60
F=trekkershutten	1	11	0	0	12	12	8,33	91,67	0
G=zomerhuisjes	360	600	0	18	978	960	37,50	62,50	0
H=appartement	72	139	1	13	225	212	33,96	65,57	0,47
I=gezinsverblijf	0	114	1	0	115	115	0	99,13	0,87
J=tenthuisjes	9	22	0	0	31	31	29,03	70,97	0
L=kamph, ≥ 100 dagen	162	263	0	10	435	425	38,12	61,88	0
M=kamph, < 100 dagen	9	293	13	4	319	315	2,86	93,02	4,13
N=A+G	509	147	0	0	656	656	77,59	22,41	0
O=A+G+H	10	5	0	0	15	15	66,67	33,33	0
P=A+J	18	18	0	0	36	36	50	50	0
Q=C+L+M	12	51	1	0	64	64	18,75	79,69	1,56
R=A+G+H+L	49	6	0	0	55	55	89,09	10,91	0
S=A+G+I	2	5	0	0	7	7	28,57	71,43	0
T=overigen	112	210	1	5	328	323	34,67	65,02	0,31
Totaal	2236	4051	49	93	6429	6336	35,29	63,94	0,77

Tabel 31 Werkgelegenheid per bedrijf en per 1000 slaapplaatsen verdeeld over de COROP*-gebieden (bedrijven met een capaciteit groter dan 20 slaapplaatsen).

COROP*- gebieden	Gemiddeld aantal dienstbetrekkingen per bedrijf				Aantal mens- jaren	Gemiddeld aantal mens- jaren per	
	geen dienstverband		dienstverband			1000 slpp	bedrijf
	jaar	seiz.	jaar	seiz.	Afb.58	Afb.60	
10	7	16	18	9	37,5	4,99	1,50
20	1	3	0	3	4,0	4,22	0,67
30	40	31	33	32	104,5	5,36	2,05
40	33	27	40	39	106,0	5,20	2,04
41	51	148	40	126	228,0	5,83	1,38
50	124	72	105	96	313,0	8,35	2,85
60	65	44	31	44	140,0	6,60	1,94
70	103	61	117	83	292,0	5,20	2,41
80	17	23	76	40	124,5	6,44	3,04
90	105	49	107	80	276,5	5,99	2,34
100	202	112	186	111	499,5	6,53	2,78
110	25	16	24	17	65,5	5,20	2,18
120	122	112	92	107	323,5	5,49	2,31
130	566	229	555	314	1392,5	6,92	2,70
140	145	75	105	65	320,0	5,58	2,32
150	60	28	100	75	211,5	5,36	2,46
160	38	18	67	39	133,5	4,57	2,72
170	135	74	231	133	469,5	6,48	2,27
180	77	69	74	87	229,0	3,97	1,96
181	30	42	59	47	133,5	4,03	1,83
190	66	67	59	50	183,5	5,53	1,71
200	11	14	23	41	61,5	3,52	1,71
210	3	1	12	11	21,0	2,49	1,62
220	3	0	5	3	9,5	11,18	1,58
230	18	11	17	12	46,5	4,85	1,94
231	1	0	23	19	33,5	4,39	2,79
240	2	8	14	17	28,5	4,04	1,24
250	83	30	49	41	167,5	7,57	2,20
260	14	3	75	29	105,0	5,47	8,75
270	16	5	9	2	28,5	5,38	2,04
280	51	22	29	13	97,5	6,13	1,65
290	29	13	91	27	140,0	3,76	2,92
291	16	6	38	19	66,5	4,30	2,77
292	64	15	51	26	135,5	6,05	2,22
300	23	11	18	4	48,5	5,14	1,87
310	60	42	87	7	171,5	4,17	2,60
320	206	152	318	137	668,5	4,91	2,20
330	83	42	139	92	289,0	5,35	2,63
340	94	72	132	64	294,0	5,27	2,19
350	55	51	74	58	183,5	6,09	1,82
351	25	27	60	35	116,0	7,00	2,58
360	128	85	227	85	440,0	7,01	2,80
370	47	25	205	205	367,0	7,24	5,48
380	42	23	80	42	154,5	6,01	3,09
390	95	111	136	129	351,0	7,77	1,98
400	17	5	93	85	155,0	4,55	3,23
Nederland*	3198	2090	4124	2800		5,78	2,38

* Bij de totalen treden kleine verschillen op met de tabel 12 waarin de verdeling van de werkgelegenheid over capaciteitsklassen is verdeeld. Deze verschillen zijn ontstaan doordat de categorie onbekend bij zowel de COROP*-indeling als bij de capaciteitsklassen buiten beschouwing zijn gelaten. Deze categorieën komen niet overeen.